

Agenda 2030 i myndigheter, kommuner och regioner

Delrapport

STATSKONTORET

MISSIV

DATUM
2019-10-18
ERT DATUM
2018-06-14

DIARIENR
2018/138-5
ER BETECKNING
Fi2018/02396/SFÖ

Regeringen
Finansdepartementet
103 33 Stockholm

**Uppdrag till Statskontoret att följa upp genomförandet av
Agenda 2030**

Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att analysera och följa upp hur Agenda 2030 påverkar myndigheters, kommuners och landstings hållbarhetsarbete.

Statskontoret överlämnar härmed en delredovisning av uppdraget, rapporten *Agenda 2030 i myndigheter, kommuner och regioner. Delrapport* (2019:15).

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Erik Nyberg, utredare Hanna André, Dorian Francis, Linnea Sandell och Karin Melldahl, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Karin Melldahl

Innehåll

	Sammanfattning	7
1	Inledning	11
1.1	Uppdraget till Statskontoret	11
1.2	Agenda 2030 för hållbar utveckling	12
1.3	Vårt genomförande av uppdraget	14
1.4	Avgränsningar	18
1.5	Metoder för datainsamling	19
1.6	Läsanvisning	22
2	Om och hur Agenda 2030 används	23
2.1	Sammanfattande iakttagelser	23
2.2	Myndigheter, kommuner och regioner har olika grundläggande förutsättningar	24
2.3	Majoriteten av de offentliga aktörerna använder Agenda 2030	25
2.4	Aktiviteter med koppling till Agenda 2030	29
2.5	Agenda 2030 har påverkat hållbarhetsarbetet i liten utsträckning	33
2.6	Agenda 2030 har satt andra avtryck i aktörernas verksamheter	36
3	Länsstyrelsernas bidrag till genomförandet av Agenda 2030	39
3.1	Sammanfattande iakttagelser	39
3.2	Länsstyrelserna har haft en särskild roll i genomförandet av Agenda 2030	40
3.3	Länsstyrelserna uppfattar Agenda 2030 som antingen ett paraply över befintliga mål eller en ambitionshöjning	41
3.4	Det konkreta arbetet har hittills främst riktats inåt i organisationen	42
3.5	Länsstyrelserna efterfrågar ett tydligare uppdrag	44
4	Samarbeten och partnerskap	47
4.1	Sammanfattande iakttagelser	47
4.2	Partnerskap är en central beståndsdel i Agenda 2030	48
4.3	Intentionerna i handlingsplanen har delvis uppfyllts	48
4.4	Merparten av aktörerna uppger att de ingår i samarbeten kring Agenda 2030	49
4.5	Det är vanligare att arbeta med agendan inom redan upparbetade samarbeten	50
4.6	Det vanligaste syftet med samarbetena är lärande	54
4.7	Några samarbeten fyller fler funktioner	55

5	Politiken för global utveckling som verktyg i genomförandet av Agenda 2030	59
5.1	Sammanfattande iakttagelser	59
5.2	PGU handlar liksom Agenda 2030 om politisk samstämmighet	59
5.3	Endast en femtedel av myndigheterna uppger att de använder PGU i sitt arbete med Agenda 2030	60
5.4	Det är inte tydligt hur PGU ska användas som ett verktyg i arbetet med Agenda 2030	61
6	Fokus i vårt fortsatta arbete	63
6.1	Vår samlade lägesbild	63
6.2	Vårt fokus i slutrapporten	64
	Referenser	71

Bilagor

1	Regeringsuppdraget	75
2	Metodbeskrivning	79

Sammanfattning

Statskontoret har regeringens uppdrag att följa upp och analysera hur Agenda 2030 påverkar myndigheters, kommuners och regioners hållbarhetsarbete. Syftet med uppdraget är att öka kunskapen och ge underlag för att utveckla genomförandet av Agenda 2030. Detta är en delrapportering av uppdraget. Vi kommer att presentera vår slutrapport senast den 30 juni 2020.

Agenda 2030 antogs i september 2015 av FN:s generalförsamling och är en femtonårig handlingsplan för global hållbar utveckling. Den har 17 mål och 169 delmål. Agendan syftar bland annat till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna och säkerställa ett varaktigt skydd för planeten.

I denna delrapport analyserar och följer vi upp om och hur myndigheter, kommuner och regioner arbetar med Agenda 2030, hur den påverkar deras hållbarhetsarbete och om agendan har skapat nya eller stärkt tidigare samarbeten. Vi analyserar även hur länsstyrelserna bidrar till det nationella genomförandet av Agenda 2030 och om myndigheterna använder politiken för global utveckling (PGU) som ett verktyg för att genomföra agendan. I slutrapporten kommer vi att fördjupa vår analys och lämna förslag på hur genomförandet av Agenda 2030 kan utvecklas.

Majoriteten av myndigheterna, kommunerna och regionerna använder Agenda 2030 i sitt hållbarhetsarbete

I våra enkätundersökningar uppger en klar majoritet av myndigheterna, kommunerna och regionerna att de använder Agenda 2030 i sitt hållbarhetsarbete. Vi kan även se att andelen kommuner och regioner som använder Agenda 2030 har ökat betydligt under de två senaste åren. Det finns även många aktörer som arbetar med hållbarhet, utan att uttryckligen beskriva hur arbetet bidrar till agendans mål. Men vår uppföljning fångar inte upp dessa aktörers arbete.

Vi kan se stora likheter i vilka typer av aktiviteter som kommuner, regioner och myndigheter har valt att genomföra i sitt arbete med Agenda 2030. Det vanligaste är att genomföra interna aktiviteter som bidrar till att höja medarbetarnas kunskap om agendan och dess relation till den egna verksamheten. Det är också relativt vanligt att myndigheter, kommuner och regioner har inrättat en funktion för Agenda 2030 eller att de har reviderat sina centrala styrdokument så att de hänvisar till de globala målen.

De flesta myndigheters, kommuners och regioners hållbarhetsarbete har påverkats i liten utsträckning av Agenda 2030

I och med att agendans mål är så ambitiösa har vi utgått ifrån att det krävs att organisationerna behöver höja sina ambitioner i hållbarhetsarbetet för att kunna genomföra agendan tills 2030. Men vi bedömer att merparten av de aktiviteter som myndigheter, kommuner och regioner har genomfört med koppling till agendan i endast liten utsträckning bidrar till att utveckla deras hållbarhetsarbete.

Vårt underlag visar visserligen att Agenda 2030 har lett till många aktiviteter bland myndigheter, kommuner och regioner. Men samtidigt kan vi se att aktiviteterna inte har påverkat aktörernas arbetssätt eller prioriteringar, i de flesta fall. I stället handlar det ofta om enstaka insatser samt mindre och tidsbegränsade sidoprojekt, såsom seminarier, kortare utbildningar och kartläggningar av verksamheten. Aktiviteterna har syftat till att aktörerna själva ska förstå och analysera agendans innehåll, och att relatera den till den egna verksamheten. Vi bedömer att de mer konkreta verksamhetsförändringar som aktörerna har genomfört i många fall är ytliga. Till exempel har flera organisationer inrättat en Agenda 2030-funktion. Men det har i många fall inte inneburit mer än att en aktör har ändrat namn på en befintlig funktion snarare än att de har omprioriterat organisationens resurser. Ett skäl till detta är att många myndigheter, kommuner och regioner inte uppfattar att deras verksamheter ska förändras som en följd av arbetet med agendan.

Ett fåtal kommuner och myndigheter har mer grundligt förändrat sina arbetssätt med utgångspunkt i Agenda 2030. Men bland regionerna har vi inte sett några exempel på några lika genomgripande förändringar. En avgörande faktor i de fall där en mer grundlig förändring har skett är att det har funnits ett stöd och en uttalad vilja från organisationens ledning, inte minst från den politiska ledningen i kommunerna. I flera organisationer är ambitionsnivån sammankopplad med enskilda personers engagemang eller vilka resurser och mandat som finns för att arbeta med agendan.

Agenda 2030 har lett till några nya samarbeten, men det är oklart i vilken mån den har stärkt tidigare samarbeten

Partnerskap och samarbeten är centrala beståndsdelar i att genomföra Agenda 2030, eftersom aktörer från olika sektorer måste samverka för att nå målen. I vår uppföljning har vi sett några exempel på samarbeten som helt och hållet har uppstått till följd av arbetet med Agenda 2030. Men det är vanligare att arbeta med Agenda 2030 inom redan upparbetade samarbeten.

Vår analys visar att agendan har fungerat som ett stöd för myndigheter, kommuner och regioner att arbeta tillsammans med frågor om hållbarhet. Men det är få myndigheter som uppger att de använt regeringens handlingsplan för Agenda 2030 i detta arbete.

Agendan har i många fall försett de offentliga aktörerna med en gemensam referensram och ett gemensamt sätt att tala om hållbarhet. Företrädare för myndigheter, kommuner och regioner uppger att agendan har underlättat för dem att samverka med privata och idéburna aktörer. Samtidigt visar våra enkätundersökningar att merparten av de samarbeten som myndigheter, kommuner och regioner ingår kring Agenda 2030 endast involverar aktörer inom den offentliga sektorn. Så till viss del har agendan, i enlighet med intentionerna i regeringens handlingsplan för Agenda 2030, bidragit till att stärka förutsättningarna för samarbeten och partnerskap.

De flesta samarbeten kring Agenda 2030 har syftat till att de samarbetande aktörerna tillsammans lär sig om agendan genom olika typer av informationsinsatser, kunskapshöjande aktiviteter och erfarenhetsutbyten. Vi ser att myndigheter, kommuner och regioner har behövt detta, men att många fortfarande efterfrågar konkret stöd i hur de kan arbeta med agendan. Vi har också sett ett fåtal samarbeten som har fyllt andra funktioner, exempelvis att mer operativt och konkret arbeta tillsammans mot agendans mål.

Länsstyrelserna bidrar till det nationella genomförandet

Länsstyrelserna har haft en särskild roll i att genomföra Agenda 2030 genom olika uppdrag i regleringsbrevet. I regleringsbrevet för 2018 fick de i uppdrag att verka för att nå målen i Agenda 2030 och sprida information om agendan på regional och lokal nivå.

Vi bedömer att länsstyrelsernas arbete med agendan hittills främst har handlat om interna aktiviteter för att höja medarbetarnas kunskap om agendan och de globala målen. Länsstyrelserna har genomfört ett stort antal aktiviteter av det här slaget. Många företrädare beskriver att arbetet med agendan fortfarande befinner sig i ett startskede. Externt har länsstyrelserna arbetat med olika informationsinsatser för att synliggöra agendan, liksom insatser inom ramen för redan upparbetade samverkansstrukturer. Men en tredjedel av länsstyrelserna uppger att de inte har genomfört några externa informationsinsatser om agendan. Det kan bero på att uppdraget som handlar om detta bara gällde under 2018, och att alla länsstyrelser därför inte har hunnit genomföra det.

Vi kan se tecken på att olika länsstyrelser har prioriterat Agenda 2030-arbetet olika högt, och att de även har olika syn på i vilken utsträckning agendan ska påverka verksamheten. Vissa tolkar det som att agendan inte ska innebära att ambitionen höjs i de uppgifter som länsstyrelserna har sedan tidigare, utan att arbetet framför allt syftar till att få till ett mer tvärsektoriellt arbete. Det medför ändå att agendan är en utmaning för länsstyrelserna, eftersom deras verksamhet i hög grad är sektori-serad. Andra företrädare tolkar det som att agendan ska användas för att förändra länsstyrelsernas arbetssätt. De bedömer att de framöver kommer att komma in i en mer operativ fas, även om de ännu inte har nått dit.

Länsstyrelserna efterfrågar ett tydligare uppdrag om sin roll i att genomföra Agenda 2030. Vi har även sett tecken på att rollfördelningen mellan länsstyrelser

och regioner i vissa delar är otydlig och att regeringen kan behöva beskriva dessa roller tydligare.

Det är inte tydligt för myndigheterna hur PGU ska användas i arbetet med Agenda 2030

Vårt underlag pekar på att det är svårt för de statliga myndigheterna att ta till sig och förstå regeringens ambition om att myndigheterna ska använda politiken för global utveckling (PGU) som ett verktyg för att genomföra Agenda 2030. Endast en femtedel av de myndigheter som använder agendan i sitt hållbarhetsarbete uppger i vår enkätundersökning att de använder PGU i arbetet med Agenda 2030. Men vi bedömer att även dessa myndigheter är osäkra på hur kopplingen mellan PGU och Agenda 2030 är tänkt att fungera. Samtidigt ser vi att PGU:s grundläggande principer om samstämmighet kommer till uttryck i myndigheternas praktiska arbete med agendan, även om myndigheterna inte formulerar detta eller är medvetna om det.

Regeringen kan behöva utveckla sin styrning av myndigheterna

Hittills har regeringens styrning av myndigheterna dominerats av övergripande uppdrag om att integrera Agenda 2030 i verksamheten, eller att bidra i det nationella genomförandet av Agenda 2030. För myndigheterna har det varit svårt att omsätta detta i konkret verksamhet. Styrningen har också lett till variationer i hur arbetet bedrivs vid olika myndigheter, liksom vilken ambitionsnivå de har haft när det gäller att genomföra uppdragen från regeringen. Vi kan konstatera att regeringens formuleringar i styrningen av myndigheterna kan ha gjort myndigheterna osäkra och bidragit till att arbetet med agendan har fördröjts. Vi bedömer därför att regeringen kan behöva utveckla sin styrning av myndigheternas arbete med agendan.

Vårt fokus i slutrapporten

Vi kommer att presentera vår slutrapport senast den 30 juni 2020. Då kommer vi att ge förslag på hur myndigheter, kommuner och regioner kan utveckla sitt arbete med att genomföra Agenda 2030. Det handlar bland annat om hur myndigheter, kommuner och regioner ska kunna omsätta Agenda 2030 i mer konkret handling. Vi kommer också att föreslå om och hur regeringen, kommuner och regioner kan leda och ta ett strategiskt helhetsgrepp kring Agenda 2030. Vi kommer även att analysera hur ansvarsfördelningen mellan länsstyrelserna och regionerna kan bli tydligare när det gäller Agenda 2030. I slutrapporten kommer vi också att undersöka möjligheterna för regeringen att tydliggöra sina förväntningar på myndigheterna, att utveckla en mer verksamhetsanpassad styrning av myndigheterna och att förtydliga kopplingen mellan agendans mål och andra mål.

1 Inledning

1.1 Uppdraget till Statskontoret

Statskontoret har regeringens uppdrag att analysera och följa upp hur Agenda 2030 påverkar myndigheters, kommuners och landstings¹ hållbarhetsarbete. I uppdraget ingår att:

1. analysera och följa upp om, och i så fall hur, myndigheter, kommuner och regioner använder sig av Agenda 2030 för att utveckla sitt hållbarhetsarbete och integrera de tre dimensionerna av hållbar utveckling i sin kärnverksamhet,
2. analysera förutsättningarna för att integrera agendan i befintliga verksamheter och i vilken utsträckning som detta har skett,
3. analysera och följa upp hur samarbeten och partnerskap stärkts med utgångspunkt i regeringens handlingsplan för det nationella genomförandet av agendan,
4. analysera och följa upp hur länsstyrelserna bidrar till det nationella genomförandet,
5. analysera och följa upp om, och i så fall hur, relevanta myndigheter använt politiken för global utveckling (PGU) som ett verktyg i genomförandet av Agenda 2030,
6. lämna förslag på hur genomförandet kan vidareutvecklas.

Syftet med Statskontorets analys och uppföljning är att öka kunskapen och ge underlag för att utveckla genomförandet av Agenda 2030. Vi ska alltså inte utvärdera agendan i sig, eller mäta aktörernas bidrag till måluppfyllelsen. Detta gör redan andra aktörer på lokal, nationell och global nivå, åtminstone delvis.²

Uppdraget ska delredovisas den 31 oktober 2019 och slutredovisas till regeringen senast den 30 juni 2020. Detta är vår delredovisning.³

¹ Fortsättningsvis skriver vi regioner eftersom alla landsting kommer att betecknas regioner från och med 1 jan 2020.

² RKA (2019). *Nyckeltal för hållbar utveckling i kommuner och landsting*.; SCB (2017). *Statistisk uppföljning av Agenda 2030*.

³ Regeringens uppdrag till Statskontoret finns i bilaga 1.

1.2 Agenda 2030 för hållbar utveckling

FN:s generalförsamling antog i september 2015 resolutionen ”Transforming Our World – The 2030 Agenda for Sustainable Development”. Den har kommit att kallas Agenda 2030. Genom agendan har världens länder fram till 2030 bland annat åtagit sig att utrota fattigdom och hunger, bekämpa ojämlikheter, bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen, förverkliga de mänskliga rättigheterna, främja jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor, samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Agenda 2030-delegationen har beskrivit agendan som ”världssamfundets nuvarande definition av vad hållbar utveckling innebär”.⁴

Agendan innehåller 17 globala mål och 169 delmål som täcker in de tre dimensionerna av hållbar utveckling, det vill säga den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. En grundbult i agendan är att den ska genomföras i partnerskap mellan regeringar, den privata sektorn, det civila samhället och FN-systemet. Den ska också genomföras i solidaritet med de globalt sett fattigaste och mest utsatta människorna.

Arbetet med agendan följs upp löpande på internationell, nationell och lokal nivå. FN har tagit fram ett antal indikatorer, och varje land rapporterar återkommande om utvecklingen till FN. På lokal och regional nivå pågår även andra återkommande uppföljningar, sammanställningar, jämförelser och rankinglistor över kommuners och regioners arbete med Agenda 2030, vid sidan om den formella rapporteringen.⁵

1.2.1 Agenda 2030 liknar Sveriges tidigare arbete för hållbar utveckling

Den svenska förvaltningen har arbetat för hållbar utveckling⁶ även före Agenda 2030. Sveriges första strategi för en nationell hållbar utveckling antogs av riksdagen 2002.⁷ Sedan 2002 anger även regeringsformen (1 kap. 2 §) att det allmänna, och därmed alla myndigheter, kommuner och regioner, ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer. Regeringsformen innehåller också skrivningar som motsvarar även de andra dimensionerna av hållbar utveckling, vilket både regeringen och Agenda

⁴ SOU 2019:13. *Agenda 2030 och Sverige; Världens utmaning – världens möjlighet*, s. 53.

⁵ Se t.ex. Dagens Samhälle (2019). *De visar vägen i Agenda 2030*; PWC (2019) *Bättre kan vi! En lägesrapport över kommunernas hållbarhetsarbete*; Aktuell Hållbarhet (2019) *Kommunrankningen 2019*.

⁶ Den så kallade Brundtlandkommissionen (WECD 1987), definierade begreppet *hållbar utveckling* i slutet av 1980-talet som ”en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”.

⁷ Finansdepartementet (2018). *Handlingsplan Agenda 2030 2018–2020*. Bilaga 2 till regeringsbeslut 14 juni 2018, s. 8.

2030-delegationen har påtalat.⁸ Det finns också lagar och nationella mål som i stor utsträckning överensstämmer med ambitionerna i Agenda 2030. Enligt Agenda 2030-delegationens analys är 120 av agendans delmål relevanta för Sverige nationellt, varav cirka 80 procent motsvaras väl av riksdagsbundna mål. Resterande delmål, bortsett från två, motsvaras delvis av riksdagsbundna mål.⁹

Arbetet med Agenda 2030 påminner till viss del om det tidigare arbetet med Agenda 21, i synnerhet för kommunerna. Agenda 21 antogs av FN 1992 och ska gälla för hela det tjugoförsta århundradet. I likhet med Agenda 2030 fokuserar Agenda 21 på delaktighet och på miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet.¹⁰ År 2002 hade drygt 70 procent av de svenska kommunerna antagit en lokal Agenda 21 i kommunfullmäktige.¹¹ Många kommuner och organisationer fick också statliga medel för att genomföra lokala Agenda 21-projekt.¹² Det finns fortfarande kommuner som har ett miljöarbete med uttalad koppling till Agenda 21.

1.2.2 Agenda 2030 har ett stort fokus på politisk samstämmighet

Agenda 2030 ger en sammanhållen och mycket omfattande målbild som förenar många olika perspektiv och politikområden. Men agendans definition av begreppet hållbar utveckling påverkar också *hur* de länder som har antagit agendan ska se på och arbeta med hållbar utveckling.¹³ Målen och de tre dimensionerna av hållbar utveckling i Agenda 2030 beskrivs som odelbara vilket innebär att inget av målen ska nås på bekostnad av något annat mål. I arbetet med något av agendans delmål förväntas varje aktör alltså ta hänsyn till de tre dimensionerna av hållbar utveckling samt arbetets påverkan på övriga mål. Det är också centralt för genomförandet att arbeta tillsammans med andra aktörer.

Detta starka fokus på politisk samstämmighet skiljer Agenda 2030 från tidigare hållbarhetsarbete.¹⁴ Att arbeta utifrån politisk samstämmighet för hållbar utveckling innebär att de som fattar beslut måste synliggöra och hantera potentiella synergier och målkonflikter mellan ekonomiska, sociala och miljömässiga politiska målsättningar.¹⁵

I Sverige har idén om samstämmighet för global utveckling funnits sedan 2003, inom ramen för politiken för global utveckling (PGU). PGU syftar till att Sverige

⁸ Finansdepartementet, 2018:3, *Handlingsplan Agenda 2030 2018–2020*. Bilaga 2 till regeringsbeslut 14 juni 2018, s. 73; SOU 2019:13, *Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet*, s. 90.

⁹ Agenda 2030-delegationen (2018). *Delredovisning, 1 mars 2018*, s. 15.

¹⁰ Regeringen (2017). *Sverige och Agenda 2030 – rapport till FN:s politiska högnivåforum 2017 om hållbar utveckling*, s. 11.

¹¹ SOU 2003:31, *En hållbar framtid i sikte*, s. 24.

¹² Sammanlagt 25 miljoner kronor under tre år till 137 olika projekt. SOU 2003:31, s. 22.

¹³ SOU 2019:13, *Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet*, s. 47.

¹⁴ Ibid., s. 53.

¹⁵ OECD (2016). *Better Policies for Sustainable Development*, s. 21.

ska kunna bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Vi beskriver politiken och dess koppling till agendan mer fördjupat i kapitel 5.

För att ytterligare visa hur de olika delarna av agendan håller ihop har Agenda 2030 fått en enhetlig grafisk profil, med illustrationer av varje mål och delmål. Till den grafiska profilen finns en rad kommunikationsprodukter, exempelvis affischer som illustrerar delmålen och nålar med en cirkel som illustrerar helheten.

1.3 Vårt genomförande av uppdraget

I detta avsnitt beskriver vi hur vi har lagt upp arbetet med uppdraget. I denna delrapport besvarar vi uppdragsfråga 4 om länsstyrelserna och fråga 5 om politiken för global utveckling (PGU). Vi besvarar också delvis fråga 1 och 3, genom vår kartläggning och analys av aktörernas genomförande av och samarbete kring agendan. Vi börjar också att besvara fråga 2 genom att inleda vår analys av förutsättningarna för myndigheter, kommuner och regioner att arbeta med Agenda 2030. I slutrapporten kommer vi att slutföra analysen av vilka förutsättningar som krävs för att aktörerna ska kunna integrera Agenda 2030 i verksamheten och i vilken utsträckning det har skett. I slutrapporten kommer vi också att besvara fråga 6 genom att lämna förslag på hur det nationella genomförandet av agendan kan vidareutvecklas.

Flera av uppdragsfrågorna överlappar varandra, särskilt de som handlar om att integrera agendan i aktörernas verksamheter. Därför har vi valt att inte helt särskilja våra svar på uppdragsfrågorna från varandra, även om vi i delrapporten planerar att fokusera på vissa frågor och på andra i slutrapporten (se tabell 1).

Tabell 1. Översikt över vilka uppdragsfrågor som står i fokus för vår del- respektive slutrapport.

Uppdragsfråga	Fokus för delrapport	Fokus för slutrapport
1. Analysera och följa upp om, och i så fall hur, myndigheter, kommuner och regioner använder sig av Agenda 2030 för att utveckla sitt hållbarhetsarbete och integrera de tre dimensionerna av hållbar utveckling i sin kärnverksamhet.	X	
2. Analysera förutsättningarna för att integrera agendan i befintliga verksamheter och i vilken utsträckning som detta har skett.		X
3. Analysera och följa upp hur samarbeten och partnerskap stärkts med utgångspunkt i regeringens handlingsplan för det nationella genomförandet av agendan.	X	
4. Analysera och följa upp hur länsstyrelserna bidrar till det nationella genomförandet.	X	
5. Analysera och följa upp om, och i så fall hur, relevanta myndigheter använt politiken för global utveckling som ett verktyg i genomförandet av Agenda 2030.	X	
6. Lämna förslag på hur genomförandet kan vidareutvecklas.		X

1.3.1 Regeringen har inte beskrivit någon nationell målbild för arbetet med Agenda 2030

Enligt agendan ska varje regering fatta beslut om hur de globala målen ska införas i nationell politik. Den svenska regeringen har uttryckt en stark vilja att arbeta för att uppnå agendans mål. I flera av regeringsförklaringarna sedan 2015 har regeringen angett att Sverige ska vara ledande i genomförandet av agendan och att agendan kommer att stärka det svenska hållbarhetsarbetet ytterligare.¹⁶ Regeringen har också klargjort att Agenda 2030 ska genomföras inom ramen för ordinarie styrning och processer, genom arbete inom alla politikområden, exempelvis jämställdhetspolitiken, miljöpolitiken och politiken för global utveckling (PGU).¹⁷ På nationell nivå ska arbetet med agendan genomföras ”i befintliga processer med utgångspunkt i de redan etablerade målsystemen”.¹⁸ Vi tolkar ovanstående som att arbetet med agendan inte ska bedrivas vid sidan om myndigheters, kommuners och regioners kärnverksamheter.

Regeringens ställningstagande i regeringsförklaringarna tillsammans med de återkommande uppföljningar mot agendans mål, delmål och lokala och nationella indikatorer som sker, sätter ett visst tryck på myndigheter, kommuner och regioner att arbeta med agendan. Samtidigt är det ännu inte tydligt vilka konkreta resultat som regeringen förväntar sig i arbetet med agendan. Regeringen har visserligen beslutat om en handlingsplan för genomförandet av agendan 2018–2020. I den pekar regeringen ut vissa fokusområden, nyckelfaktorer och åtgärder.¹⁹ Men handlingsplanen innehåller ingen samlad prioritering mellan olika områden och insatser eller någon tidplan för arbetet. Agenda 2030-delegationen har också lyft fram att det saknas en nationell ambition som utgår från Agenda 2030. Delegationen har föreslagit att ett riksdagsbundet mål för genomförandet av Agenda 2030 införs, bland annat för att ange en inriktning för det svenska samhällets arbete med agendan.²⁰ Regeringen har i budgetpropositionen för 2020 uttryckt sin avsikt att stärka samordningen och uppföljningen av agendan, liksom att under 2020 återkomma till riksdagen med en samlad inriktning för arbetet med att genomföra och följa upp agendan.²¹

Vi har genomfört vårt uppdrag med ett öppet och sökande förhållningssätt, eftersom regeringen inte har någon tydlig målbild när det gäller exempelvis tidplan, det

¹⁶ Löfven, S. (2015) *Regeringsförklaring, 2015-09-15*. Stockholm.; Löfven, S. (2016) *Regeringsförklaring, 2016-09-13*. Stockholm.; Löfven, S. (2019) *Regeringsförklaring, 2019-01-21*. Stockholm; Löfven, S. (2019) *Regeringsförklaring, 2019-09-10*. Stockholm.

¹⁷ Prop. 2017/18:1 *Budgetpropositionen för 2018. Utgiftsområde 2. Samhällsekonomi och finansförvaltning*, s. 86.

¹⁸ Prop. 2019/2020:01. *Budgetpropositionen för 2020. Utgiftsområde 2. Samhällsekonomi och finansförvaltning* s. 52.

¹⁹ Finansdepartementet (2018). *Handlingsplan Agenda 2030 2018–2020*. Bilaga 2 till regeringsbeslut 14 juni 2018.

²⁰ Agenda 2030-delegationen (2017). *I riktning mot en hållbar välfärd*, s. 12.; SOU 2019:13 *Agenda 2030 och Sverige; Världens utmaning – världens möjlighet*, s. 75ff.

²¹ Prop. 2019/2020:01, *Budgetpropositionen för 2020, utgiftsområde 2* s. 51f.

konkreta genomförandet av agendan och det förväntade resultatet. Vi har strävat efter att fånga in en bred bild av arbetet med agendan i Sverige, både genom att studera många aktörer och genom att ställa öppna frågor om arbetet i myndigheter, kommuner och regioner. Vi har fångat den bredd i agendans praktik som kännetecknar arbetet idag genom att representanter för myndigheter, kommuner och regioner själva har fått beskriva för oss vad arbetet med agendan innebär för dem. Utifrån vårt breda underlag har vi sedan analyserat hur agendan har påverkat myndigheters, kommuners och regioners hållbarhetsarbete.

I vår analys har vi utgått från att Agenda 2030 kräver en ambitionshöjning i Sveriges hållbarhetsarbete för att vi ska kunna närma oss agendans mål till år 2030. Med begreppet "hållbarhetsarbete" syftar vi på det arbete som en organisation genomför med syftet att öka organisationens positiva bidrag eller minska dess negativa inverkan på en hållbar samhällsutveckling. Hållbar samhällsutveckling är i det här sammanhanget de miljömässiga, sociala och ekonomiska målsättningar som kommer till uttryck i Agenda 2030:s mål, men som också har uttryckts i andra former innan dess att agendan antogs. Hållbarhetsarbete kan med andra ord innehålla ett brett spann av aktiviteter. Det kan spänna exempelvis från att inom ramarna för sitt kärnuppdrag bidra mer till att minska ojämlikhet och fattigdom genom riktade insatser till vissa målgrupper, till att minska sin negativa inverkan på klimatet genom att anpassa arbetsplatsens policy för resor.

Vi bedömer att det är en rimlig utgångspunkt att förvänta sig en ambitionshöjning i hållbarhetsarbetet med tanke på den korta tidshorisonten och de ambitiöst satta målen i Agenda 2030. Vi tolkar det också som att regeringen uttrycker en förväntan om att Agenda 2030 ska leda till en ambitionshöjning när de konstaterar i sin handlingsplan att agendan ska ge "förändringskraft" i Sveriges hållbarhetsarbete.²² Statistiska centralbyrån (SCB) har konstaterat att Sverige ligger långt fram inom flera av de områden agendan omfattar, men att det ändå finns stora utmaningar inom vissa områden, till exempel klimatområdet, miljö kvalitet- och transportpolitikens mål, jämställdhet, jämlikhet, mobbning samt våld och hot om våld.²³ I sin senaste rapport skriver SCB bland annat att ojämlikheten på det ekonomiska området inte minskar. SCB bedömer också att minskningen av klimatgasutsläppen måste gå mycket fortare för att Sverige ska nå agendans mål om noll nettoutsläpp av klimatgaser senast 2045.²⁴ Även Agenda 2030-delegationen bedömer att agendan "förutsätter en ambitionshöjning för Sverige både nationellt och globalt" för att kunna möta de utmaningar som delegationen har identifierat att Sverige står inför inom samtliga 17 målområden.²⁵

²² Finansdepartementet (2018). *Handlingsplan Agenda 2030 2018–2020*. Bilaga 2 till regeringsbeslut 14 juni 2018, s. 11.

²³ SCB (2017). *Om statistikbaserad uppföljning av Agenda 2030*, s 7.

²⁴ SCB (2019). *Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige: Statistisk lägesbild 2019*, s.5.

²⁵ Agenda 2030-delegationen (2018). *Delredovisning, 1 mars 2018*, s. 8.

1.3.2 Vi följer upp hur myndigheter, kommuner och regioner använder Agenda 2030 i sitt hållbarhetsarbete

Vi har undersökt hur stor andel av Sveriges myndigheter, kommuner och regioner som använder Agenda 2030 i sitt hållbarhetsarbete och hur arbetet ser ut.

Vårt första steg var att rikta oss till samtliga kommuner och regioner samt flertalet statliga myndigheter för att samla in exempel, kunskaper och erfarenheter av arbetet med agendan. Därefter har vi analyserat hur de offentliga aktörerna själva har tolkat sin roll i det nationella genomförandet, på vilket sätt de arbetar med agendan och vad de har för förväntningar på vad agendan ska leda till för deras verksamheter. Vi har ägnat särskild uppmärksamhet åt länsstyrelsernas arbete och om PGU har använts som verktyg i genomförandet av agendan. Vi har också följt upp och analyserat hur stor andel av aktörerna som använder agendan i sitt hållbarhetsarbete och vilken typ av aktiviteter de genomför som har en uttalad koppling till Agenda 2030.

Vi kartlägger och analyserar samarbeten och partnerskap

En del av vårt uppdrag är att analysera och följa upp om, och i så fall hur, Agenda 2030 har skapat och/eller stärkt samarbeten och partnerskap mellan olika aktörer. I handlingsplanen lyfter regeringen fram att ett av agendans mervärden är att den kan förena aktörer från olika delar av samhället och stimulera till nya samarbeten och initiativ.²⁶ Vi har därför följt upp och analyserat vilka aktörer som ingår i samarbeten och partnerskap, vad de olika samarbetena syftar till att uppnå och hur samarbetena och partnerskapen kan tänkas bidra till genomförandet av Agenda 2030. I den mån som det har varit möjligt har vi försökt skilja på samarbeten som har uppstått till följd av Agenda 2030 och samarbeten som startades innan agendan antogs och om de har stärkts av Agenda 2030 eller inte. Vi anser att samarbetet har stärkts till följd av Agenda 2030 om agendan har bidragit till att utveckla samarbetet och/eller tillfört samarbetet något.

1.3.3 Vi analyserar i vilken utsträckning som Agenda 2030 har påverkat aktörernas hållbarhetsarbete

De aktiviteter som myndigheter, kommuner och regioner genomför med anledning av agendan kan ge olika avtryck i deras respektive verksamheter. Vi anser att alla tänkbara aktiviteter som myndigheter, kommuner och regioner kopplar till Agenda 2030 inte nödvändigtvis speglar den ambitionshöjning som agendan är tänkt att medföra. För att kunna bedöma i vilken utsträckning som aktörernas aktiviteter innebär en påverkan på deras hållbarhetsarbete har vi analyserat aktiviteterna utifrån följande två aspekter:

- Har aktiviteten förändrat aktörernas arbetssätt eller prioriteringar? Det kan exempelvis handla om att en aktör förändrar sin process för ärendehandläggning eller inrättar en ny tjänst för att samordna arbetet med Agenda 2030.

²⁶ Finansdepartementet (2018). *Handlingsplan Agenda 2030 2018–2020*. Bilaga 2 till regeringsbeslut 14 juni 2018, s. 11.

Vi bedömer att aktiviteter som har förändrat aktörernas sätt att bedriva det löpande arbetet på, påverkar aktörernas hållbarhetsarbete mer än aktiviteter som är punktinsatser.

- Gäller aktiviteten aktörens interna eller externa verksamhet? En internt riktad aktivitet kan till exempel vara att ordna en workshop kring Agenda 2030 med den egna personalen eller att i Agenda 2030:s namn köpa in ekologiska eller rättvisemärkta produkter. En aktivitet med externt fokus kan till exempel vara att justera handledningar eller informationsmaterial som riktas till myndighetens, regionens eller kommunens målgrupper utifrån Agenda 2030.

Uppdraget till Statskontoret utgår från att aktörerna ska arbeta med Agenda 2030, genom att den ska ”integreras i befintliga verksamheter”. Men i vår analys har vi identifierat några olika angreppssätt i arbetet med agendan, utöver integrering. Vårt uppdrag handlar om att utveckla genomförandet av agendan och inte bara att arbeta på ett visst sätt, och därför analyserar vi även andra sätt som Agenda 2030 används på.

1.4 Avgränsningar

För att kunna genomföra uppdraget har vi behövt göra vissa avgränsningar. Vi redogör för dessa nedan.

1.4.1 Vi följer upp det nationella genomförandet

Statskontorets uppdrag är att följa upp Sveriges nationella genomförande av Agenda 2030, vilket även omfattar det arbete som sker på regional och lokal nivå. Det innebär att vi inte ska följa upp Sveriges internationella arbete för agendans mål som sker bland annat genom utvecklingssamarbeten och bistånd. Därför har vi inte heller inkluderat utlandsmyndigheternas arbete i vår uppföljning. I de fall som det nationella genomförandet involverar myndigheter med internationell verksamhet, exempelvis Sida, har vi fokuserat på dessa myndigheters nationella arbete med agendan.

1.4.2 Vi följer upp hållbarhetsarbete som bedrivs med uttalad koppling till Agenda 2030

Runt om i Sverige bedriver myndigheter, kommuner och regioner många olika hållbarhetsinitiativ som inte rubriceras med Agenda 2030, men som helt eller delvis ändå bidrar till agendans mål. I vår undersökning har vi endast inkluderat det hållbarhetsarbete som aktörerna själva kopplar samman med Agenda 2030, eftersom det är just detta arbete som vårt uppdrag fokuserar på.

Denna avgränsning medför både positiva och negativa konsekvenser. Vi har kunnat få en samlad bild av alla de användningsområden som agendan har idag genom att följa upp och analysera samtliga aktiviteter som aktörerna uttalat kopplar till Agenda 2030. Men det innebär också att många insatser har hamnat utanför vår undersökning, nämligen alla de insatser som inte etiketteras med just Agenda 2030, men som ändå bidrar till agendans mål och delmål. Vi vet till exempel att det finns kommuner och regioner som har rankats högt i olika jämförelser utifrån olika

indikatorer för agendans mål, men som inte fångas in alls i vår studie. Det här beror på att många myndigheter, kommuner och regioner arbetar systematiskt och ambitiöst med hållbarhet, men utan att organisationerna uttrycker hur det bidrar till målen för Agenda 2030. Även när myndigheter, kommuner och regioner inte arbetar med en uttalad hållbarhetsambition kan deras ordinarie verksamhet bidra till att uppfylla agendans mål. Exempelvis bidrar landets skolor dagligen till agendans mål om att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning.

1.4.3 Vi undersöker de offentliga organisationerna som helheter

Vårt uppdrag rör myndigheter, kommuner och regioner som organisationer och det arbete som de bedriver. Vi har valt att behandla dessa organisationer som helheter. Det har vi gjort bland annat för att öka möjligheterna att jämföra myndigheter, kommuner och regioner. Det är också dessa organisatoriska enheter som regeringen lyfter fram i uppdraget. Detta innebär samtidigt att vår uppföljning inte täcker in vissa andra initiativ som pågår i Sverige med utgångspunkt i Agenda 2030. Det kan exempelvis handla om projekt som drivs av enskilda förvaltningar på kommunnivå, och som ännu inte har påverkat kommunorganisationen som helhet. Å andra sidan har vi kunnat fånga in sådana initiativ i vår analys om de har fått stor påverkan på en kommun, region eller en myndighet som helhet.

Med det breda angreppssätt som vi använder har vi också kunnat identifiera mönster, skiljelinjer och likheter bland myndigheter, kommuner och regioner som grupper när det gäller deras arbete med agendan. Vår utgångspunkt är att det kan vara bra att utgå från sådana likheter och skillnader i det fortsatta arbetet med att utveckla genomförandet av Agenda 2030.

1.5 Metoder för datainsamling

För att få en bred bild har vi samlat in information genom enkätundersökningar. Vi har använt oss av intervjuer och dokumentstudier för att komplettera enkäterna och för att skapa en mer kvalitativ och nyanserad uppfattning om hur aktörerna använder sig av Agenda 2030. En stor del av vårt material bygger på aktörernas självskattningar vilket kan leda till både under- och överskattningar av insatserna. Genom att använda flera metoder för materialinsamling och väga de olika källorna mot varandra har vi minskat risken för att detta snedvrider våra resultat. Vårt tillvägagångssätt beskrivs kortfattat i detta avsnitt. En mer detaljerad beskrivning finns i bilaga 2.

Det finns rapporter och sammanställningar om kommunernas och regionernas arbete med Agenda 2030 som vi har kunnat utgå ifrån. Vår genomgång av dessa tidigare undersökningar har gett oss en översiktlig bild av kommuners och regioners arbete samt vilka utmaningar och framgångsfaktorer som de har

identifierat i sitt arbete.²⁷ Mot denna bakgrund har vi valt att lägga tonvikten i våra intervjuer vid de statliga myndigheterna och deras arbete med agendan.

I tabellen nedan ger vi en översiktlig bild av våra metoder för datainsamling.

Tabell 2. Metoder för datainsamlingen i delrapporten.

	Myndigheter	Länsstyrelser	Regioner	Kommuner	Övriga aktörer
Enkäter (antal utskickade)	186	Alla	Alla	Alla	
Orienterande intervjuer					Ca 10
Semi-strukturerade intervjuer	11	Alla	2	5	
Gruppvintervjuer med nationella nätverk					2

1.5.1 Enkäter till myndigheter, länsstyrelser, kommuner och regioner

Vi har skickat enkäter till samtliga regioner och kommuner, liksom till de flesta av de statliga myndigheterna. Vi har inte skickat enkäter till domstolarna, eftersom de enbart har rättstillämpande uppgifter. Vi har inte heller skickat enkäter till myndigheter med färre än tio årsarbetskrafter, till Regeringskansliet, eller till myndigheter som sorterar under riksdagen. Enkäten riktades till personer som har övergripande ansvar för och överblick över hållbarhetsarbetet i organisationen.

Vi skickade ut myndighetsenkäten till 207 myndigheter, inklusive alla 21 länsstyrelser. Av dessa svarade 167 myndigheter, inklusive alla länsstyrelser, vilket ger en svarsfrekvens på 81 procent. Svarsfrekvensen bland kommunerna var 64 procent. Bland regionerna svarade 20 av 21. Vi bedömer att den totala svarsfrekvensen är god.

1.5.2 Intervjuer med myndigheter, länsstyrelser, kommuner och regioner

I uppföljningens första skede genomförde vi cirka 10 orienterande intervjuer med bland andra Agenda 2030-delegationen, tjänstepersoner på Regeringskansliet, Sveriges kommuner och landsting (SKL), Ekonomistyrningsverket (ESV) och Stockholm Environment Institute (SEI) och SCB. Syftet med dessa intervjuer var att få en översiktlig uppfattning om hur arbetet med Agenda 2030 i Sverige ser ut

²⁷ T.ex. SKL (2018) *Lokala och regionala initiativ inom Agenda 2030*, SKL (2017). *Medlemsenkät om Agenda 2030.*; Ramböll (2018). *Intervjustudie, Genomförandet av Agenda 2030 i kommuner och regioner*. Underlag till Agenda 2030-delegationen.; Gustafsson, S., Hedström, H., & Vasilev, D. (2018). *Lokal implementering av Agenda 2030 och Globala målen: en kort översikt av regioners och kommuners erfarenheter, möjligheter och utmaningar* (LIU-IEI-R). Linköping.

och identifiera vilka aktörer som skulle kunna vara viktiga för oss att genomföra djupare intervjuer med.

Vi genomförde semistrukturerade intervjuer med alla 21 länsstyrelser, 11 myndigheter, 5 kommuner och 2 regioner. Myndigheterna som vi har intervjuat är Finansinspektionen, Folkhälsomyndigheten, Försäkringskassan, Kungliga tekniska högskolan (KTH), Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, Sida, Socialstyrelsen, Statens kulturråd, Tillväxtverket och Vinnova. Kommunerna som vi har intervjuat är Ale, Gislaved, Malmö, Upplands Väsby och Uppsala. Regionerna som vi har intervjuat är Region Västernorrland och Region Örebro.

Vårt urval av kommuner, regioner och myndigheter bestod av aktörer som arbetar aktivt med Agenda 2030, eftersom vi genom intervjuerna har velat få exempel på *hur* agendan används. På så vis har urvalet också bidragit till att ge en bild av i vilken utsträckning de aktörer som arbetar aktivt med Agenda 2030 har påverkats av agendan, vilket därför visar en högstanivå för det arbete som bedrivs.

De intervjuade har haft övergripande ansvar för organisationernas kvalitets-, utvecklings- eller hållbarhetsarbete samt har haft god kännedom om organisationens verksamhet i sin helhet. Vi genomförde också två gruppintervjuer, en med arbetsutskottet för länsstyrelsernas gemensamma Agenda 2030-nätverk och en med den operativa gruppen för myndighetsnätverket för Agenda 2030 (GD-forum).

1.5.3 Dokumentstudier

För att få en överblick över regeringens myndighetsstyrning som gäller agendan har vi analyserat hur många myndigheter som har fått något uppdrag av regeringen med en uttalad koppling till Agenda 2030 samt innehållet i dessa uppdrag.²⁸ För att kunna göra en mer fördjupad undersökning av länsstyrelsernas bidrag till det nationella genomförandet av Agenda 2030, analyserade vi också länsstyrelsernas årsredovisningar för år 2017 och 2018. Vi har också studerat ett urval av myndigheters, kommuners och regioners styrdokument som komplement till vår enkätundersökning. Syftet med detta var att undersöka vilken typ av förändringar som aktörerna hade gjort till följd av agendan.

1.5.4 Projektgrupp och kvalitetssäkring av rapporten

Utredarna Karin Melldahl (projektledare), Hanna André, Linnea Sandell och Dorian Francis har genomfört uppdraget. Våra intervjupersoner har haft möjlighet att faktagranska rapporten. Därutöver har vi haft två externa referenspersoner knutna till uppdraget, Katarina Sundberg (Ämnesråd med ansvar för nationella samordningen av Agenda 2030, Regeringskansliet. Tidigare huvudsekreterare för Agenda 2030-delegationen) och Kerstin Blom Bokliden (Miljöexpert och samordnare för Agenda 2030, SKL).

²⁸ Vi har genomfört en sökning på vilka myndigheter som har fått regleringsbrev och särskilda uppdrag som antingen nämner Agenda 2030, hållbarhetsmål eller hållbarhetsmålen.

1.6 Läsanvisning

I kapitel 2 beskriver vi om och hur myndigheter, kommuner och regioner har använt sig av agendan i sitt hållbarhetsarbete.

I kapitel 3 följer vi upp hur länsstyrelserna har bidragit till genomförandet av Agenda 2030.

I kapitel 4 analyserar vi och följer upp om samarbeten och partnerskap har bildats eller stärkts med anledning av Agenda 2030.

I kapitel 5 följer vi upp om myndigheterna har använt PGU som ett verktyg i genomförandet av agendan.

I kapitel 6 presenterar vi vår lägesbild utifrån arbetet med delrapporten och beskriver hur vi vill gå vidare med arbetet i slutrapporten.

När vi i det följande analyserar hur myndigheter, regioner och kommuner arbetar med Agenda 2030 så kommer vi att benämna länsstyrelserna som en egen grupp, trots att de också är statliga myndigheter.

2 Om och hur Agenda 2030 används

I detta kapitel beskriver vi om och hur myndigheter, kommuner och regioner använder sig av Agenda 2030 för att utveckla sitt hållbarhetsarbete. Vi beskriver aktörernas olika förutsättningar på övergripande nivå, vi redovisar hur stora andelar av aktörerna som använder Agenda 2030 och vilka aktiviteter de genomför med utgångspunkt i agendan. Vi analyserar också vad våra resultat innebär för frågan om hur agendan har påverkat myndigheternas, kommunernas och regionernas hållbarhetsarbete.

När vi analyserar myndigheterna i detta kapitel exkluderar vi länsstyrelserna. Deras arbete med Agenda 2030 presenterar vi i kapitel 3.

2.1 Sammanfattande iakttagelser

- Omkring 70 procent av myndigheterna och en ungefär lika stor andel av kommunerna uppger att de använder Agenda 2030. Nästan alla regioner uppger att de använder agendan.
- Agendan har fått ökad spridning bland kommuner och regioner sedan 2017. Kommunernas och regionernas arbete med Agenda 2030 har sedan 2017 också gått från att främst drivas av tjänstepersoner till att också drivas på från den politiska nivån.
- Myndigheter, kommuner och regioner genomför många aktiviteter kopplade till Agenda 2030. Det vanligaste är att de genomför insatser som syftar till att höja chefernas och medarbetarnas kunskaper om Agenda 2030 och att analysera hur deras verksamheter relaterar till agendan. Det är också vanligt att man tillsätter ansvariga funktioner och reviderar sina styrdokument så att de hänvisar till agendans mål. De flesta aktiviteter har därmed berört den interna verksamheten, snarare än den externa.
- Trots det stora antalet aktörer som uppger att de arbetar med agendan och den stora mängd aktiviteter som genomförs ser vi få exempel på att aktiviteterna och det engagemang som finns för agendan har lett till förändrade arbetssätt eller prioriteringar. Bland de fåtal exempel på förändringar i arbetssätt och prioriteringar finns det fler kommuner än myndigheter och regioner.
- Myndigheters, kommuners och regioners arbete med Agenda 2030 har bidragit till att sätta fokus på hållbarhetsfrågor och påverkat hur de kommunicerar internt och externt. Det har också höjt aktörernas kompetens kring Agenda 2030.
- Bland myndigheter, kommuner och regioner finns det olika sätt att se på om Agenda 2030 ska leda till någonting nytt för den egna verksamheten.

2.2 Myndigheter, kommuner och regioner har olika grundläggande förutsättningar

Regeringsformen anger att det allmänna har ett övergripande ansvar att arbeta med hållbar utveckling. Men myndigheternas förutsättningar för att arbeta med Agenda 2030 skiljer sig från kommunernas och regionernas förutsättningar. Myndigheter är administrativa organisationer under regeringen, medan kommuner och regioner är politiska organisationer med långtgående självstyre och egna förvaltningar.

2.2.1 Myndigheterna har olika uppdrag, kompetenser och resurser

Sveriges omkring 260 statliga förvaltningsmyndigheter har olika uppdrag, storlek och budget. Dessa skillnader gör att de också har olika förutsättningar att arbeta med hållbarhet. Mindre myndigheter kan ofta avvara färre resurser än större myndigheter för att på eget initiativ utveckla sitt hållbarhetsarbete. Olika myndigheter har också olika kompetenser, exempelvis har myndigheter med verksamhet inom miljöområdet större förkunskap om den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling än myndigheter inom andra verksamhetsområden.

Omkring 100 myndigheter har fått uppdrag där Agenda 2030 omnämns

Sedan 2016 har regeringen gett knappt 100 myndigheter uppdrag om Agenda 2030.²⁹ Ungefär en tredjedel av dessa myndigheter har fått återkommande uppdrag med koppling till agendan. I en majoritet av fallen har myndigheterna i sina regleringsbrev fått i uppdrag att redovisa i vilken utsträckning som deras verksamheter har bidragit till att uppnå målen i Agenda 2030 och hur de med utgångspunkt i sin kärnuppgift arbetar med att integrera de tre dimensionerna av hållbarhet. Men det finns också ett antal myndigheter som har fått mer specifika uppdrag med koppling till genomförandet av Agenda 2030, bland annat SCB som har fått i uppdrag att lämna förslag på nationella indikatorer som täcker alla mål och delmål i Agenda 2030.³⁰

2.2.2 Kommunernas och regionernas ekonomiska och demografiska förutsättningar är olika

Sveriges 290 kommuner har i grunden olika förutsättningar och behov, bland annat i form av skillnader i befolkningssammansättning, ekonomiska förutsättningar, politiskt styre och geografi. Detsamma gäller regionerna. Många kommuner är små, och antalet små kommuner förväntas också öka samtidigt som den ekonomiska situationen för många kommuner väntas försämrats.³¹ Bland de 21 regionerna finns också stora skillnader, bland annat demografiska och ekonomiska. Vi bedömer att skillnader i exempelvis befolkningsunderlaget och ekonomin kan få

²⁹ Vi gick igenom uppdragen under januari och februari 2019.

³⁰ Regeringsbeslut 2017-02-16. *Uppdrag till Statistiska centralbyrån om statistikbaserad analys av Sveriges genomförande av Agenda 2030.*

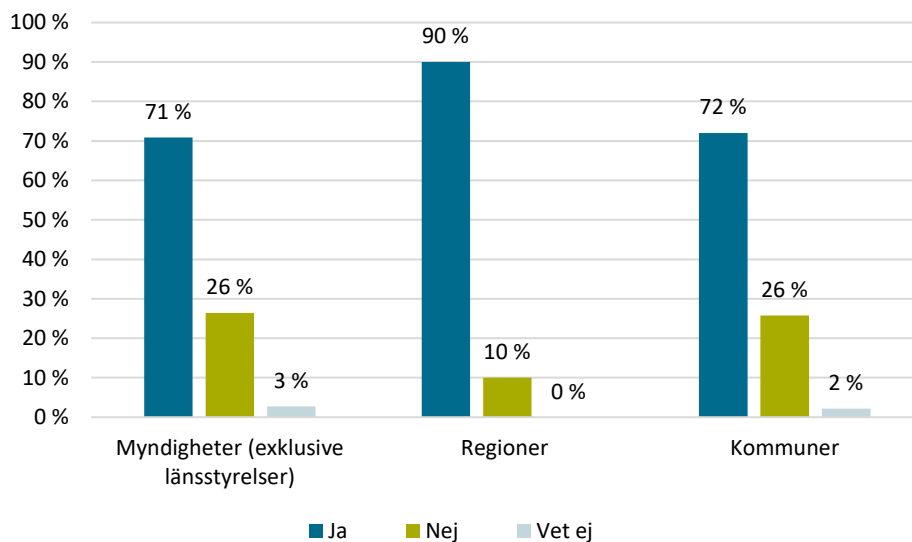
³¹ Kommittédirektiv 2017:13. *Stärkt kapacitet i kommunerna för att möta samhällsutvecklingen.*; Kommunutredningen (Fi 2017:02).

konsekvenser för hur ambitiöst olika kommuner och regioner tar sig an Agenda 2030.

2.3 Majoriteten av de offentliga aktörerna använder Agenda 2030

Utifrån vårt enkätunderlag ser vi att en hög andel av alla myndigheter, kommuner och regioner använder Agenda 2030 på något sätt. Drygt 70 procent av både kommunerna och myndigheterna (exklusive länsstyrelserna) som har svarat på vår enkät uppger att de använder agendan. Alla utom två regioner uppger att de använder agendan (se figur 1).

Figur 1. Andel av myndigheter, kommuner och regioner som uppger att de använder Agenda 2030 i sitt hållbarhetsarbete (Myndigheter n=144, regioner n=20, kommuner n=186).

Källa: Statskontorets enkätundersökningar till myndigheter, kommuner och regioner.

Vi kan konstatera att det inte är nödvändigt att etikettera sitt hållbarhetsarbete med Agenda 2030 för att prestera väl gentemot de indikatorer som har tagits fram för att mäta framsteg i arbetet. Det finns aktörer som uppger att de inte använder sig av agendan, men som ändå bidrar till agendans måluppfyllelse genom sin verksamhet. Vi inkluderar inte dessa aktörers arbete i vår analys eftersom vårt uppdrag är att analysera och följa upp hur agendan påverkar myndigheters, kommuners och regioners hållbarhetsarbete (se avsnitt 1.4.2). Däremot kommer vi att följa upp varför vissa myndigheter, kommuner och regioner inte arbetar med Agenda 2030 i vår slutrapport.

2.3.1 Myndigheterna började använda agendan tidigare än kommunerna och regionerna

Tre fjärdedelar av de myndigheter som använder agendan uppger att de började använda den i sitt hållbarhetsarbete under de två första åren efter att resolutionen

antogs av FN. Kommunernas arbete med Agenda 2030 verkar däremot ha kommit igång något senare. Regionerna påbörjade generellt sett sitt arbete något senare än myndigheterna men något tidigare än kommunerna.

2.3.2 Andelen kommuner och regioner som använder agendan har ökat sedan 2017

Andelen kommuner som använder agendan i sitt hållbarhetsarbete har ökat med ungefär 30 procentenheter sedan 2017, då en tidigare mätning gjordes av SKL.³² En väsentlig ökning har även skett bland regionerna. I samma mätning uppgav 11 regioner att de använde agendan i sitt hållbarhetsarbete, medan 18 regioner uppger samma sak i vår enkätundersökning.³³

Kommunerna som använder agendan kan delas in i två grupper. Den ena gruppen består av ungefär hälften av kommunerna som har besvarat enkäten. De uppger både att deras kommunstyrelse eller kommunfullmäktige har *fattat beslut om* något ställningstagande gällande agendan och att de *använder* den i sitt hållbarhetsarbete. När motsvarande undersökning gjordes 2017 var det drygt 10 procent som tillhörde denna grupp.³⁴ Gruppens storlek har alltså ökat med ungefär 40 procentenheter.

Den andra gruppen kommuner uppger att de använder agendan i sitt hållbarhetsarbete trots att de inte har fattat ett formellt politiskt beslut om att göra det. Denna grupp utgör ungefär en femtedel av kommunerna som har besvarat vår enkät.

Vi kan se motsvarande utveckling bland regionerna. I vår undersökning svarar 16 regioner att de både har *fattat beslut om* något ställningstagande gällande agendan och att de *använder* agendan. För två år sedan svarade endast 7 regioner att de hade fattat beslut om agendan.³⁵ Det är 2 regioner som uppger att de använder agendan i sitt hållbarhetsarbete trots att de inte har fattat något beslut om det.³⁶

³² SKL:s medlemsenkät skickades ut 2017 och besvarades av 206/290 kommuner (71 procent) samt 19/20 regioner. Deras bortfallsanalys visade att stora kommuner har svarat på enkäten i större utsträckning än mindre kommuner.

³³ SKL (2017). *Medlemsenkät om Agenda 2030*, s. 6.

³⁴ Ibid., s. 3.

³⁵ Ibid., s. 4.

³⁶ Detta avsnitt är baserat på Statskontorets jämförelse mellan SKL och våra egna enkätundersökningar. Resultaten bygger på en korskörning av två separata enkätfrågor, en fråga om användning och en om beslut.

Tabell 3. Andel kommuner och antal regioner som både uppger att de har fattat beslut och använder Agenda 2030 i sitt hållbarhetsarbete (Kommuner n₂₀₁₇=206, n₂₀₁₉=186; regioner n₂₀₁₇=19, n₂₀₁₉=20).

	Kommuner (procent)		Regioner (antal)	
	2017*	2019	2017*	2019
Fattat politiskt beslut och använder agendan	12 %	51 %	7	16
Inte fattat politiskt beslut, men använder agendan	29 %	19 %	4	2
Totalt	41 %	70 %**	11	18

Källa: SKL:s medlemsenkät 2017, Statskontorets enkätundersökning 2019.

* Dessa uppgifter är baserade på Statskontorets bearbetning av SKL:s statistik.

** Utöver dessa är det 2 procent som använder agendan men som uppger att de inte vet om de har fattat ett politiskt beslut.

Ett politiskt beslut är inte nödvändigtvis en förutsättning för att kommuner och regioner ska kunna arbeta med Agenda 2030, vilket tidigare undersökningar visar. Däremot har vi sett, både i vår enkät och intervjuer, tecken på att ett mer genomgripande och långsiktigt arbete med Agenda 2030 och hållbar utveckling kräver förankring, engagemang och bred uppslutning på den politiska nivån. I våra intervjuer har det också framkommit att när arbetet inte är förankrat på ledningsnivå, finns en risk att det i stor utsträckning blir beroende av enskilda personers engagemang.

Ett fåtal kommuner och regioner uppger att de har fattat ett politiskt beslut om att arbeta med Agenda 2030, men att de inte har hunnit påbörja arbetet än.

2.3.3 Bland myndigheterna är det något vanligare att använda agendan om de har fått ett uppdrag kopplat till den

Ungefär 60 procent av myndigheterna som uppger att de använder Agenda 2030 i sitt hållbarhetsarbete är myndigheter som har fått uppdrag om Agenda 2030. Merparten av dessa myndigheter tillhör de 65 myndigheter (exklusive länsstyrelserna), som fick i uppdrag av regeringen att bidra med underlag för Sveriges genomförande av agendan i början av år 2016.³⁷ Endast 6 av de 65 myndigheter som fick uppdraget uppger att de inte använder sig av Agenda 2030.

Cirka 40 procent av myndigheterna som använder agendan i sitt hållbarhetsarbete uppger att de gör det på eget initiativ. Bland dessa myndigheter sticker universitetet och högskolorna ut. Sjutton lärosäten uppger att de använder sig av Agenda 2030, vilket motsvarar nästan hälften av de som använder agendan på eget initiativ. Men även om högskolorna inte har ett uttalat uppdrag att arbeta med Agenda 2030 så lyder de, sedan år 2006, under en särskild reglering som kan sägas omfatta de tre dimensionerna av hållbar utveckling som återfinns i agendan. Högskolelagen (1992:1434) 5 § anger att högskolorna i sin verksamhet ska främja en hållbar

³⁷ Regeringsbeslut 2016-04-07. *Uppdrag till statliga myndigheter att bidra med underlag för Sveriges genomförande av Agenda 2030.*

utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa.

Precis som bland kommuner och regioner kan vi se tecken på att ett aktivt arbete med Agenda 2030 bland de statliga myndigheterna ofta beror på enskilda personers engagemang. Detta kan visa sig både på ledningsnivå och bland ansvariga tjänstepersoner. Vi bedömer att risken för att arbetet med Agenda 2030 blir personberoende är högre för de myndigheter som saknar ett formellt uppdrag att arbeta med Agenda 2030 än för de myndigheter som har ett sådant uppdrag.

2.3.4 Mindre myndigheter och kommuner dominerar bland de som inte använder agendan i sitt hållbarhetsarbete

Knappt 40 myndigheter uppger att de inte använder agendan i sitt hållbarhetsarbete. Det rör sig om myndigheter verksamma inom flera verksamhetsområden och med olika typer av uppdrag. Men hälften av de här myndigheterna är relativt små med färre än 100 anställda.

Ungefär 50 kommuner uppger att de inte använder agendan i sitt hållbarhetsarbete. Av dessa uppger ungefär en fjärdedel att de har planer på att börja använda agendan eller att de befinner sig i en uppstartsfas. Några få kommuner uppger att de inte planerar att använda Agenda 2030, eftersom det inte ingår i kommunens kärnuppdrag. I likhet med de statliga myndigheterna kan vi se tecken på att större kommuner använder Agenda 2030 i högre utsträckning än mindre och mellanstora kommuner. Vi har också analyserat kommunernas svar utifrån SKL:s indelning av kommuner i olika grupper.³⁸ Vår analys visar att användningen av agendan är högst bland storstäder, större städer, mindre städer/tätorter och lågpendlingskommuner nära större städer³⁹ (se tabell 4). Det väcker frågor om mindre kommuners kapacitet att arbeta med agendan.⁴⁰ Vår enkät visar också att de kommuner som inte använder agendan uppger att de skulle behöva mer resurser eller andra typer av stöd för att börja använda agendan i sitt hållbarhetsarbete.

Tabell 4. Andel kommuner som uppger att de använder agendan i sitt hållbarhetsarbete utifrån befolkningsmängd (n=186).

Befolkningsmängd	Använder agendan	Använder inte agendan
Under 15 000	69 %	27 %
15 000 - 30 000	61 %	36 %
Över 30 000	83 %	17 %
Totalt	72 %	26 %

Två regioner uppger att de inte använder agendan i sitt hållbarhetsarbete. Den ena uppger att regionfullmäktige har fattat ett beslut om att använda agendan, men att regionen inte har konkretiserat arbetet ännu. Den andra regionen uppger att de

³⁸ SKL (2017). *Kommungruppsindelning 2017*.

³⁹ Kommuner där mindre än 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i en större stad.

⁴⁰ Se bilaga 2 för svarsfrekvensen fördelad på kommunstorlek.

saknar ett politiskt beslut. De svarar att det förvisso finns ett fåtal initiativ i regionens olika förvaltningar, men att agendan inte har lett till något systematiskt arbete.

2.4 Aktiviteter med koppling till Agenda 2030

Myndigheter, kommuner och regioner har i huvudsak genomfört sex olika typer av aktiviteter med utgångspunkt i agendan:

- Interna kunskapshöjande aktiviteter om Agenda 2030 riktade till chefer och medarbetare
- Kartläggning av den egna verksamheten mot målen i Agenda 2030
- Tillsättning av ansvariga funktioner för Agenda 2030
- Externa informationsinsatser om Agenda 2030
- Revision av hela eller delar av de egna styrdokumenterna med hänsyn till Agenda 2030
- Deltagande i nätverk eller någon form av samverkan, samarbete eller partnerskap som i någon utsträckning använder sig av Agenda 2030.

Tabell 5 nedan visar hur stora andelar av myndigheterna, kommunerna respektive antalet regioner som har genomfört de olika aktivitetstyperna. I kapitel 4 behandlar vi de aktiviteter som rör nätverk, samverkan, samarbeten och partnerskap.

Tabell 5. Andel kommuner och antal regioner som uppger att de har fattat beslut och använder Agenda 2030 i sitt hållbarhetsarbete.

	Myndigheter (procent) n=101	Kommuner (procent) n=129	Regioner (antal) n=18
Intern kunskapshöjning	44 %	56 %	12
Kartläggning av verksamheten	64 %	43 %	13
Tillsättning av ansvarig funktion	42 %	43 %	9
Externa informationsinsatser	25 %	28 %	6
Revidering av styrdokument*	65 %	32 %	3**

Källa: Statskontorets enkätundersökning till myndigheter, kommuner och regioner 2019.

* Påståendet som myndigheterna fick ta ställning till skiljer sig från det som kommuner och regioner fick på ett sätt som gör att svaren inte är helt jämförbara. Myndigheternas alternativ lyder "[vi har] tagit hänsyn till Agenda 2030 när myndigheten tagit fram eller reviderat interna styrdokument". Kommuners och regioners alternativ lyder "[vi har] reviderat hela eller delar av de centrala styr- och ledningsprocesserna i kommunen/regionen utifrån Agenda 2030". Påståendet som kommunerna och regionerna fick är sannolikt snävare och mindre öppet för tolkning.

** Samtidigt uppger 14 regioner att de har använt Agenda 2030 i processen för att ta fram den regionala utvecklingsstrategin (RUS).

Varje myndighet, kommun och region som har svarat att de använder agendan svarar också att de har genomfört åtminstone en av de ovanstående aktiviteterna. Med andra ord visar vår enkätundersökning att en majoritet av de offentliga

aktörerna har gjort något till följd av agendan. Samtidigt kan statistiken på egen hand inte säga någonting om kvaliteten eller omfattningen av de genomförda aktiviteterna. Vår bedömning utifrån vårt samlade underlag är att omfattningen i de flesta fall är begränsad. Vi beskriver detta mer detaljerat nedan.

2.4.1 Merparten av aktiviteterna har handlat om att höja organisationens kunskap om Agenda 2030

För att kunna arbeta med agendan och de globala målen behöver myndigheter, kommuner och regioner i någon mening förstå vad agendan är och hur den relaterar till verksamheten. Företrädare för de offentliga aktörer som vi har intervjuat beskriver att interna kunskapshöjande aktiviteter, i form av olika typer av personalutbildningar och kartläggningar av den egna verksamheten var bland de allra första stegen i arbetet med agendan. Många beskriver att agendans omfång och komplexitet har medfört att de har behövt denna inlärningsfas. Några av företrädarna som vi har intervjuat påpekar att det inte är givet att kunskapshöjande aktiviteter leder till att agendan faktiskt omsätts i den egna verksamheten. De anser att det finns en risk för att många stannar vid kommunikations- och informationsinsatser.

Interna kunskapshöjande aktiviteter

Knappt hälften av myndigheterna som använder agendan uppger att de har genomfört kompetenshöjande insatser på myndigheten om Agenda 2030. Knappt 60 procent av kommunerna som använder agendan svarar att de har genomfört interna kompetenshöjande insatser. För regionerna som använder agendan är det också två tredjedelar som uppger detta.

Ambitionen med de kunskapshöjande insatserna kan variera mellan aktörerna. Exempelvis kan en aktör ha genomfört en intern föreläsning eller workshop medan en annan har genomfört ett flertal regelbundna kunskapshöjande insatser. Därutöver använder många aktörer sig av de planscher, pins och stora pappkuber som finns att beställa och som på olika sätt illustrerar de 17 globala målen för att kommunicera agendan internt. Företrädare som vi har intervjuat beskriver den grafiska profilen som enkel och tydlig och de uppfattar att den skapar nyfikenhet kring agendan.

Kartläggningar av den egna verksamheten

Knappt två tredjedelar av myndigheterna som använder agendan uppger att de har kartlagt sin verksamhet gentemot agendans mål. Ungefär 45 procent av kommunerna som använder agendan uppger att de har genomfört sådana kartläggningar. Bland regionerna svarar 13 av de 18 regioner som använder agendan likadant. Många av våra intervjupersoner beskriver också kartläggningar som ett av de första stegen i arbetet med agendan.

Kartläggningen av en verksamhet gentemot agendans mål innebär oftast att en myndighet, kommun eller region har undersökt vilka mål och delmål i agendan som dess verksamhet har störst inflytande på. Det är också vanligt att de arbetar med att identifiera vilka delar av verksamheten som skulle behöva förändras för att bättre kunna bidra till det nationella genomförandet av agendan. Ett exempel är att några av de kommuner och regioner som vi har intervjuat genomfört så kallade

GAP-analyser.⁴¹ Ett annat exempel är de kartläggningar som myndigheterna redovisade till följd av regeringsuppdraget år 2016.⁴² Aktörernas kartläggningar varierar också i ambitionsnivå. Vissa har stannat vid att konstatera att deras verksamhet har bäring på ett visst mål, medan andra har använt sina kartläggningar för att ta fram strategier för att öka sitt bidrag till det nationella genomförandet av Agenda 2030.

Vår uppföljning visar att det är ganska vanligt att myndigheternas, regionernas och kommunernas kartläggningar av den egna verksamheten har lett till att något eller några av målen i agendan har fått en mer framskjuten roll än andra mål i det fortsatta arbetet. Ofta har detta motiverats utifrån den huvudsakliga verksamhet som myndigheten, kommunen eller regionen bedriver. Kommunernas verksamhet är mer mångfacetterad än regionernas och många myndigheters verksamheter. Vi kan också se att det är vanligare bland kommunerna att agendans samtliga mål och delmål är i fokus för arbetet.

Vi kan också se att det är vanligt att en organisation betonar någon av de tre dimensionerna av hållbarhet mer än de andra. Det är vanligast att den miljömässiga dimensionen har en framskjuten roll. Många av våra intervjupersoner beskriver att denna hållbarhetsdimension har funnits längst och är den mest kända och etablerade i samhället. Bland kommunerna ser vi tecken på att den sociala dimensionen av hållbarhet har fått en mer framskjuten roll under senare år. Det är däremot få myndigheter, regioner eller kommuner som diskuterar eller beskriver hur de arbetar med den ekonomiska dimensionen av hållbarhet.

Våra enkätsvar visar att interna kunskapshöjande aktiviteter är något vanligare bland kommuner och regioner, medan kartläggningar är vanligare bland myndigheterna. Utifrån vårt material kan vi inte förklara orsaken till dessa skillnader.

2.4.2 Många har tillsatt en ansvarig funktion för Agenda 2030

Drygt 40 procent av myndigheterna, ungefär 45 procent av kommunerna och hälften av regionerna uppger att de har tillsatt en ansvarig funktion för Agenda 2030. Det vanligaste bland samtliga aktörer är att de har tillsatt någon typ av samordnare, arbetsgrupp eller att en avdelningschef har fått ansvar för frågorna.

Vi kan konstatera att det i vissa fall innebär att organisationer avsätter särskilda resurser till att arbeta med Agenda 2030 och hållbar utveckling när de inrättar en ansvarig funktion. I andra fall kan det betyda att organisationen endast har bytt namn på en funktion som redan fanns sedan tidigare utan att omprioritera

⁴¹ En GAP-analys syftar till att identifiera gapet mellan en organisations befintliga prestation och potentiella prestation utifrån dess förutsättningar och sedan föreslå åtgärder som kan bidra till att stärka organisationens arbete.

⁴² Regeringsbeslut 2016-04-07. *Uppdrag till statliga myndigheter att bidra med underlag för Sveriges genomförande av Agenda 2030.*

organisationens resurser på något vis. Vårt material tyder på att det senare verkar vanligare bland såväl myndigheter som kommuner och regioner.

Våra intervjuer visar att funktionens organisatoriska placering kan påverka arbetet. Våra intervjupersoner upplever att det är svårare att driva frågorna om funktionen är placerad långt ifrån ledningen än om den är placerad nära ledningen. Våra enkät-svar visar att många myndigheter har placerat funktionen direkt under myndighets-ledningen. På motsvarande sätt är funktionen för Agenda 2030 placerad på kommun- eller regionledningskontoret i vissa kommuner och regioner. När funktionen är placerad på lägre nivåer inom kommuner och regioner handlar det om någon fackförvaltning, så som förvaltningen för miljöfrågor eller samhälls-byggnadsfrågor i kommunerna respektive förvaltningen med ansvar för regionala utvecklingsfrågor i regionerna.

2.4.3 Inte lika vanligt att genomföra externa informationsinsatser om Agenda 2030

Det är inte lika vanligt bland aktörerna att genomföra externa informationsinsatser som att genomföra de övriga beskrivna aktiviteterna. Omkring en fjärdedel av myndigheterna uppger att de har genomfört externa informationsinsatser med koppling till Agenda 2030. Ungefär 30 procent av kommunerna som använder agendan uppger att de har genomfört informationsinsatser riktade till invånare, företag eller andra organisationer i kommunen.

Externa informationsinsatser om Agenda 2030 kan till exempel handla om att en myndighet kommunicerar till allmänheten om hur deras verksamhet bidrar till något av de globala målen, att en region informerar sina invånare om vad Agenda 2030 är eller att en kommun vänder sig till lokalt verksamma företag för att informera om agendan och etablera olika former av samarbeten.

2.4.4 Att revidera interna styrdokument är vanligt bland myndigheterna, men kommunerna verkar ha gjort mer betydande förändringar

Bland de myndigheter som använder agendan uppger 65 procent att de har tagit hänsyn till agendan när de tagit fram eller reviderat sina interna styrdokument, vilket gör det till en av de vanligaste aktiviteterna. Kommunerna och regionerna har fått en delvis annan fråga ställd i enkäten, nämligen om de har reviderat sina centrala styr- och ledningsprocesser. Att revidera hela eller delar av sina styrdokument eller styrprocesser med hänsyn till Agenda 2030 kan exempelvis innebära att en aktör har reviderat eller tagit fram en ny hållbarhetsstrategi, verksamhetsvision, upphandlingspolicy, ändrat budget eller uppföljningssystem.

Ungefär en tredjedel av kommunerna som använder agendan uppger att de har reviderat sina centrala styr- och ledningsprocesser. Endast 3 av de 18 regioner som använder agendan uppger samma sak. Samtidigt uppger 14 regioner att de har använt Agenda 2030 i processen för att ta fram den regionala utvecklingsstrategin (RUS). Resterande 4 regioner som använder agendan uppger att de planerar att göra det i nästa RUS. Resultatet tyder på att Agenda 2030 är mer framträdande i

regionernas utvecklingsarbete än inom andra ansvarsområden så som hälso- och sjukvård.⁴³

Vi ser tecken på att kommunerna har gjort mer betydande förändringar av styr- och ledningsdokument

Vi har undersökt ett urval av de styrdokument som myndigheter, kommuner och regioner uppger att de har reviderat. Denna undersökning visar att kommunernas revideringar verkar vara mer omfattande än myndigheternas.⁴⁴

I vårt urval av styrdokument för myndigheterna handlar förändringarna ofta om att verksamheten är kartlagd gentemot Agenda 2030, vilket kan göra det lättare att följa upp verksamheten i förhållande till de globala målen. I vår undersökning har vi sett ett fåtal exempel på myndigheter som har använt agendan för att göra större förändringar av verksamheten. Vår dokumentstudie visar att myndigheter i de allra flesta fall inte har tagit fram någon handlingsplan, planerat några konkreta åtgärder eller att de har operationaliserat Agenda 2030 till egna mål för verksamheten. I stället fortsätter de flesta myndigheterna att arbeta med sina uppdrag och sitt hållbarhetsarbete så som de har gjort tidigare, även om agendan kan påverka uppföljningen något. Bilden bekräftas även av våra enkätsvar.

I vårt urval av styrdokument för kommunerna har vi sett fler exempel på att kommunerna har planerat in konkreta åtgärder, och arbetar på ett systematiskt och strukturerat sätt i sitt hållbarhetsarbete. Exempelvis kan det handla om att kommunen brutit ner målen i agendan till lokala, tidsatta mål och tydligt angett hur arbetet ska följas upp. I en av kommunernas styrdokument framgår att kommunens budget för 2020 kommer att tas fram med Agenda 2030 som utgångspunkt. I vårt urval av styrdokument för regionerna har vi inte sett några fall där de har operationaliserat de globala målen eller tagit fram konkreta handlingsplaner. Däremot har vi sett några exempel på regioner som gör kopplingar till Agenda 2030 i sina dokument för regional utveckling. Vi ser också tecken på att flera regioner och även kommuner planerar att revidera styrdokument och införa agendan i sina styrsystem framöver.

2.5 Agenda 2030 har påverkat hållbarhetsarbetet i liten utsträckning

Sammanställningen av våra enkätresultat visar att Agenda 2030 har lett till många aktiviteter. Men samtidigt tyder vårt sammanlagda material på att det, i de flesta fall, handlar om aktiviteter som inte har påverkat aktörernas arbetssätt eller prioriteringar. Våra intervjuer, dokumentstudier och de fritextsvar vi har fått in genom våra enkäter visar att det i stället ofta handlar om enstaka insatser och mindre, tidsbegränsade sidoprojekt som syftar till att skapa engagemang kring och

⁴³ Olika regioner definierar regional utveckling på olika sätt. Begreppet kan till exempel inkludera fler eller färre verksamhetsområden, beroende på region.

⁴⁴ Vi har undersökt styrdokument från 7 myndigheter, 5 kommuner och 2 regioner som uppgett i vår enkät att de har reviderat sina centrala styrdokument. Se bilaga 2 för mer information om vårt tillvägagångssätt.

höja medvetenheten om Agenda 2030 och hållbarhetsfrågor bland tjänstepersoner samt lokala och regionala politiker. De mer konkreta verksamhetsförändringar som aktörerna har genomfört verkar i många fall vara ytliga. En relativt stor andel av aktörerna uppger i vår enkät att de har reviderat sina styrdokument till följd av Agenda 2030. Men i många fall verkar detta inte innebära något mer än att de har hänvisat till agendans mål i vissa delar av sina styrdokument. På samma sätt verkar inrättandet av en Agenda 2030-funktion i många fall inte innebära mer än att en aktör har ändrat namn på en befintlig funktion snarare än att de har omprioriterat organisationens resurser.

2.5.1 Endast ett fåtal aktörer har ändrat sina arbetssätt och prioriteringar till följd av Agenda 2030

För ett fåtal aktörer verkar arbetet med Agenda 2030 ha påverkat arbetet med hållbar utveckling på ett betydelsefullt sätt. Gemensamt för samtliga offentliga aktörer som har gjort mer betydande verksamhetsförändringar till följd av Agenda 2030 är att deras ledningar har haft ett stort engagemang för agendan och drivit på omställningen av den egna verksamheten. För kommuner och regioner handlar det inte minst om att den politiska ledningen har drivit på arbetet.

Bland kommunerna har vi sett något fler exempel än bland myndigheterna och regionerna på större verksamhetsförändringar som har kommit till stånd med hjälp av Agenda 2030. För dessa kommuner sammanföll egna förändringsinitiativ med att FN antog Agenda 2030. Dessa egna initiativ syftade på ett eller annat sätt till att öka kommunens tvärsektoriella arbete och höja ambitionerna i kommunens hållbarhetsarbete. Agenda 2030 var alltså inte den enda orsaken till att kommunerna påbörjade dessa förändringar, men företrädare för dessa kommuner som vi har intervjuat beskriver att agendan passade in i och stimulerade förändringsarbetet.

Ett exempel är Gislaveds kommun som påbörjade ett arbete med att omorganisera sin förvaltning, förändra sitt uppföljningssystem och kraftigt reducera antalet strategier och handlingsplaner ungefär samtidigt som FN antog Agenda 2030. I samband med omorganiseringen skapade de en hållbarhetsavdelning i sin kommunstyrelseförvaltning och när agendan antogs så passade den in i det förändringsarbete som de redan hade satt igång. Det strukturerade arbetet med att organisera om, att slå ihop olika avdelningar eller att minska antalet policyer har syftat till att skapa bättre förutsättningar för att kunna arbeta mer tvärsektoriellt och undvika att de olika delarna av organisationen arbetar i stuprör. Agendan har med dessa förändringar fungerat som en metod för att öka samstämmigheten inom kommunen. Agenda 2030 har använts på liknande sätt för att förändra arbetssätt och prioriteringar i Malmö och Uppsala kommun. Vi har även sett exempel på detta på regional nivå hos Region Örebro som också har genomfört en större organisationsförändring i syfte att öka sin kapacitet att hantera tvärsektoriella frågor.

Ett annat exempel är Ale kommun som i agendans inkluderande anda har arbetat med dialoger tillsammans med kommuninvånare, tjänstepersoner, politiker samt representanter för civilsamhälle och näringsliv. Syftet med dessa dialoger är dels

att öka samtliga deltagares förståelse för behovet av en omställning till ett mer hållbart samhälle. Därtill syftar dialogerna till att öka invånarnas och de andra deltagarnas inflytande över förändringsarbetet. Dessutom ska dialogerna kunna fungera som ett forum för gemensamt lärande mellan kommuninvånare, civilsamhälle, näringsliv och kommunen som organisation under arbetets gång. Föredrädare för kommunen vittnar om att den breda delaktigheten i arbetet har ökat kommunens förståelse för komplexa framtidsutmaningar, liksom medvetenheten om behovet av nya arbetssätt.

Vi har också sett några exempel på myndigheter där Agenda 2030 har påverkat hållbarhetsarbetet i högre grad. Vinnova är ett exempel på en myndighet som har förändrat sina arbetssätt och prioriteringar till följd av agendan. Samtliga projekt som Vinnova beviljar ska i en startrapport redogöra för hur projektets resultat är tänkt att bidra till genomförandet av Agenda 2030. Därtill har Agenda 2030 påverkat hur myndigheten fördelar medel till innovationsprojekt genom att Vinnova i en del av sina utlysningar ställer krav på att ansökningarna ska redogöra för hur projektet bidrar till genomförandet av Agenda 2030. I båda fallen ska det anges vilka av agendans delmål som projektet bidrar till och hur. Myndigheten har även tagit fram stödmateriel till personal som arbetar med att bedöma vilka ansökningar som ska beviljas medel.

2.5.2 Många aktörer ser det inte som att Agenda 2030 ska innebära något nytt för deras verksamhet

Vår undersökning visar att det finns olika sätt att se på själva agendan bland myndigheter, kommuner och regioner, och olika förväntningar på vad arbetet med agendan ska bidra till i den egna organisationen. En stor del av aktörerna bedömer att deras verksamhet redan ligger i linje med Agenda 2030 och att agendans mervärde snarare är att den ger en samlad beskrivning av den organisationen redan gör ut ett hållbarhetsperspektiv och ett gemensamt sätt att tala om detta. Men många beskriver i våra enkätsvar och intervjuer att arbetet med agendan fortfarande är i ett startskede. De beskriver att de ännu inte gått från ord till handling och att de ser framför sig hur arbetet ska gå in i en mer operativ fas. Det skulle kunna betyda att många planerar för eller förväntar sig en mer genomgripande form av arbete längre fram, vilket skulle innebära en mer ambitiös linje. Ibland ger samma respondenter uttryck för båda dessa uppfattningar vilket visar att många myndigheter, kommuner och regioner är osäkra på hur de ska arbeta för att bidra till Sveriges nationella genomförande av agendan.

De aktörer som uttryckligen har tolkat det som att agendan ska innebära något nytt för deras verksamheter har också olika syn på hur agendan ska genomföras. Vissa betonar att Agenda 2030 framför allt bör fungera som ett verktyg som organisationsledningen ska använda när de styr och leder verksamheten som helhet. Andra anser att agendan är ett perspektiv och ett förhållningssätt som bör integreras i hela verksamheten genom att varje enskild handläggare ska lära sig att ta hänsyn till agendans mål i sitt dagliga arbete.

2.5.3 Aktörerna uppfattar styrsignalerna som otydliga men starka

Samtidigt som det är svårt för många myndigheter, kommuner och regioner att omsätta Agenda 2030 i styrning och handling, uppfattar de att det finns en förväntan om att de ska arbeta med Agenda 2030. Bland annat uppger många av våra intervjupersoner att de tolkar regeringens omnämmanden av Agenda 2030 i regeringsförklaringarna 2015–2019 som en signal på att de bör prioritera arbetet med agendan högt. Dessutom fungerar de nyckeltal och olika typer av rankinglistor som har lanserats med koppling till Agenda 2030 normerande på kommuner och regioner (se kapitel 1.2). I våra intervjuer framkommer också att myndigheter, regioner och kommuner tar intryck av och sporras av hur andra ”systerorganisationer” arbetar med agendan. Det handlar om att myndigheter lär sig och inspireras av andra myndigheter, kommuner av andra kommuner och regioner av andra regioner. Aktörerna upplever därför ett tryck på att arbeta med agendan. Detta tryck, i kombination med de oklarheter som råder kring genomförandet av agendan, kan sannolikt förklara varför en så stor andel av de offentliga aktörerna försöker göra någonting till följd av agendan, men att det mesta hittills gäller relativt ytliga förändringar. Många av de myndighetsrepresentanter vi har intervjuat menar också att deras arbete med Agenda 2030 skulle underlättas om de fick ett tydligare uppdrag.

2.6 Agenda 2030 har satt andra avtryck i aktörernas verksamheter

Vårt samlade underlag visar att arbetet med Agenda 2030 framför allt har bidragit till att sätta fokus på hållbarhetsfrågor, påverkat hur aktörerna kommunicerar internt och externt samt höjt aktörernas kompetens kring de tre dimensionerna av hållbar utveckling.

2.6.1 Agendan har bidragit till att rikta fokus mot hållbarhetsfrågor

En stor del av aktörerna anser att agendan har bidragit till att rikta uppmärksamhet mot och höja medvetenheten kring hållbar utveckling inom organisationerna. De anser att agendan medför mervärden genom att den hjälper dem se sin verksamhet i ett större sammanhang, att agendan illustrerar hur olika verksamhetsområden hänger ihop och att agendan har hjälpt till att konkretisera varför det är viktigt att samverka med andra aktörer. Många aktörer uppger också att Agenda 2030 har konkretiserat arbetet med hållbar utveckling genom att definiera begreppet på ett sätt som innebär ett bredare perspektiv på hållbarhetsfrågor. Detta har i sin tur motiverat organisationerna till att försöka utvidga sin förståelse av hållbarhetsarbete, oftast från en tyngdpunkt vid ett mer traditionellt miljö- och klimatarbete till att försöka inkludera samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling. Agendan har också bidragit till att synliggöra det ömsesidiga beroende som finns mellan olika mål och perspektiv. Agendan tydliggör också målkonflikter, synergier och behovet av samstämmighet. Ett exempel som vi har tagit del av är en ökad förståelse för att faktorer som att elever klarar av sin skolgång påverkar hälsan i befolkningen.

2.6.2 Agendan har påverkat hur aktörerna kommunicerar kring hållbarhetsarbetet

Myndigheter, kommuner och regioner ger alla uttryck för att Agenda 2030 har gjort det lättare att kommunicera om hållbarhet både internt och externt. De anser att agendan har bidragit med ett mer lättillgängligt, gemensamt språk och ett ramverk att samlas kring. Många av våra intervjupersoner påtalar också att logotypen och informationsmaterialet för Agenda 2030 har fyllt en samlande funktion i sig. Våra intervjuer tyder också på att de förändringar som myndigheter, kommuner och regioner har gjort i hur de kommunicerar kring hållbarhet internt har främjat engagemang bland chefer och medarbetare i organisationerna. Kommunala och regionala tjänstepersoner uppger också att agendan fungerar som ett verktyg för att höja kunskapen om hållbar utveckling och öka engagemanget hos politiker. Vissa organisationsföreträdare anser också att agendan har gjort det lättare att kommunicera om hållbarhet externt, framförallt med näringslivsaktörer. Några av våra intervjupersoner uppger också att de ser Agenda 2030 som ett viktigt rekryteringsverktyg eftersom en organisation som arbetar med agendan framstår som en modern och attraktiv arbetsgivare.

2.6.3 Agendan har höjt kunskapen om hållbarhet, men det är en utmaning att omvandla kunskap till förändring

Våra enkäter och intervjuer visar att det finns ett stort engagemang för Sveriges nationella genomförande av Agenda 2030. Våra enkätresultat visar att interna kunskapshöjande aktiviteter är mycket vanliga bland samtliga aktörer. Flera intervjupersoner uppger att kunskapen om agendan och hållbar utveckling inom organisationerna har ökat sedan de började arbeta med agendan. Men trots engagemang och kunskapshöjande insatser verkar aktiviteterna i de flesta fall inte ha medfört att organisationerna som helheter gör någonting väsentligt annorlunda än tidigare.

Att aktörerna i så stor utsträckning har genomfört kunskapshöjande aktiviteter kan bero på olika saker. I våra intervjuer återkommer det att det har varit en "läranderes" att arbeta med Agenda 2030. De har därför sett det som ett naturligt första steg att genomföra kunskapshöjande aktiviteter om vad agendan är och hur den egna verksamheten bidrar till att uppfylla agendans mål. Många upplever att det är mycket svårt att ta steget från att lära sig vad Agenda 2030 är till att förstå hur den ska kunna användas i den egna organisationen. Våra enkäter och intervjuer med kommuner, regioner och SKL visar att de flesta kommuner och regioner fortfarande efterfrågar utbildningar och stöd i *hur* de kan arbeta med Agenda 2030.

3 Länsstyrelsernas bidrag till genomförandet av Agenda 2030

I detta kapitel redovisar vi våra iakttagelser om länsstyrelsernas bidrag till det nationella genomförandet av Agenda 2030. Vi redogör för de uppdrag som länsstyrelserna har haft med koppling till agendan, analyserar hur länsstyrelserna har tagit sig an uppdragen och följer upp hur det konkreta arbetet har sett ut. Slutligen påbörjar vi även vår analys av rollfördelningen mellan regionerna och länsstyrelserna. Länsstyrelsernas olika samarbeten och partnerskap med anledning av Agenda 2030 beskriver vi i kapitel 5.

3.1 Sammanfattande iakttagelser

- Länsstyrelserna har haft flera uppdrag med koppling till Agenda 2030. De har under 2018 haft särskilt ansvar för att samverka och sprida kunskap inom sina respektive län genom uppdrag i regleringsbrevet.
- Det har tagit tid för länsstyrelserna att uttolka vad det ska innebära att bidra till att genomföra agendan. De flesta tolkar sin roll och uppgift som att det de gör sedan tidigare i mångt och mycket stämmer överens med innehållet i Agenda 2030. De anser att deras arbete med agendan främst ska syfta till att de ska stärka sitt tvärssektoriella arbete, men att ambitionsnivån i deras grundläggande uppdrag och uppgifter inte påverkas.
- Tonvikten i länsstyrelsernas arbete med Agenda 2030 har legat på insatser som riktats inåt i organisationen. Länsstyrelserna har genomfört en mängd insatser som framför allt har handlat om att utbilda sina medarbetare och chefer om Agenda 2030 samt att relatera sin verksamhet till Agenda 2030.
- En tredjedel av länsstyrelserna uppger att de inte har genomfört några externa informationsinsatser riktade mot aktörer i länet, trots att de har haft uppdrag i regleringsbrevet som anger att de ska sprida information om Agenda 2030-arbetet på regional och lokal nivå. De länsstyrelser som har genomfört externa informationsinsatser har bland annat anordnat utbildningar för kommunala politiker eller förvaltningschefer, seminarier eller workshops. De har även bidragit till att synliggöra agendan i de olika sammanhang där de vanligtvis medverkar.
- Länsstyrelserna efterfrågar ett tydligare uppdrag när det gäller att genomföra Agenda 2030. Rollfördelningen mellan regioner och länsstyrelser är i vissa fall otydlig när det gäller vem som ska ta ansvar för att främja genomförandet i länet. Detta kan bero på att många regioner nyligen övertog det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelserna.

3.2 Länsstyrelserna har haft en särskild roll i genomförandet av Agenda 2030

Länsstyrelserna har haft flera uppdrag och uppgifter kopplade till Agenda 2030 (tabell 6).⁴⁵ År 2017 fick länsstyrelserna i uppdrag att bidra till genomförandet och verka för att de globala målen nås. Genom uppdraget i regleringsbrevet för 2018 fick Länsstyrelsen en än mer definierad roll som tydligare handlar om att sprida information och att samverka regionalt. För 2019 är regleringsbrevet till myndigheten mindre utförligt. Regeringen har inte avsatt några särskilda medel för något av uppdragen.

Tabell 6. Länsstyrelsernas uppdrag med koppling till Agenda 2030.

År	Typ av uppdrag	Uppdragets formulering
2016	Särskilt uppdrag	Uppdrag att bidra med underlag för Sveriges genomförande av Agenda 2030. Bedöma på vilka mål och delmål i agendan som myndighetens verksamhet har störst inverkan.
2017	Regleringsbrev	Länsstyrelserna ska bidra till genomförandet av Agenda 2030. Länsstyrelserna ska också bistå regeringen (Finansdepartementet).
2018	Regleringsbrev	Länsstyrelserna ska, i samverkan med andra aktörer inom länen, verka för att målen i Agenda 2030 nås samt sprida information om Agenda 2030-arbetet på regional och lokal nivå. Länsstyrelserna ska redovisa hur Sveriges åtaganden om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering belyses, analyseras och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med 5 § 5 förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion samt bedöma resultatet av detta. (...) Länsstyrelserna ska också redovisa hur åtgärderna bidragit till genomförandet av Agenda 2030.
2019	Regleringsbrev	Länsstyrelserna ska redovisa i vilken utsträckning som deras verksamhet har bidragit till att uppnå målen i Agenda 2030.

3.2.1 Det har tagit tid för länsstyrelserna att uttolka uppgiften

I våra intervjuer med länsstyrelserna framgår det att det har tagit tid för dem att uttolka vilken deras uppgift är i genomförandet av Agenda 2030. De representanter för länsstyrelserna som vi har intervjuat beskriver att arbetet med Agenda 2030 är ett sökande arbete där det inte finns några tydligt formulerade arbetsformer. De uppfattar att Agenda 2030 är abstrakt eftersom målen befinner sig på en mer övergripande nivå än de nationella mål som länsstyrelserna i övrigt ska använda och verka för. Det innebär att det är svårt för länsstyrelserna att konkretisera vad det ska innebära att bidra till att genomföra Agenda 2030.

I vår enkät uppger sju länsstyrelser att de började arbeta med Agenda 2030 under 2018 eller senare, trots att det första uppdraget som handlade om att bidra till genomförandet kom i regleringsbrevet för 2017. Några av de som vi har intervjuat

⁴⁵ Regeringsbeslut 2016-04-07. *Uppdrag till statliga myndigheter att bidra med underlag för Sveriges genomförande av Agenda 2030.*

berättar att det är svårt att behålla kontinuiteten i arbetet på grund av att uppdragen i regleringsbrev har formulerats olika år från år. Men i något fall uttrycker de att myndigheten helt och hållet har integrerat Agenda 2030 i verksamheten och att arbetet nu handlar om att inte tappa fart. En mindre grupp av de som vi har intervjuat berättar samtidigt att de ännu inte nått genomförandefasen. De uttrycker det som att de hoppas kunna övergå till en mer operativ fas inom kort.

3.3 Länsstyrelserna uppfattar Agenda 2030 som antingen ett paraply över befintliga mål eller en ambitionshöjning

Vi kan konstatera att representanter för länsstyrelserna har olika uppfattning om hur de kan och bör arbeta med Agenda 2030. De flesta beskriver att de bidrar till det nationella genomförandet av Agenda 2030 genom att fortsätta med det som de redan gör, med hjälp av agendans samlande grepp och gemensamma språk. Dessa grepp och detta språk ger en gemensam ram till hållbarhetsarbetet, anser de. Därmed räknar de agendan främst som ett nytt sätt att koppla länsstyrelsernas befintliga arbete till hållbar utveckling.

En mindre grupp beskriver att arbetet bör övergå till att höja ambitionerna och i mer konkreta insatser. Denna grupp uppfattar att länsstyrelserna behöver förändra sina arbetssätt för att öka sina insatser för hållbarhet utifrån Agenda 2030. Båda grupperna uppfattar att det är viktigt att genomföra kunskapsspridning, analys och information om agendan.

3.3.1 Otydligt hur Agenda 2030 förhåller sig till andra mål och målsystem

Flera av de som vi har intervjuat anser att det är otydligt hur Agenda 2030 förhåller sig till andra målsystem. Länsstyrelsernas arbete med miljömålen är ett exempel på detta. De är oroliga för att Agenda 2030 ska innebära parallella målsystem eftersom kopplingen mellan de nationella målsystem som redan finns och Agenda 2030 inte är klarlagda. I våra enkätsvar framför en länsstyrelse att regeringen bör tydliggöra förhållandet mellan Agenda 2030 och andra nationella mål. En annan länsstyrelse tolkar det som att de arbetar integrerat med Agenda 2030 på grund av att de redan har i uppdrag att arbeta med till exempel miljömålen, som ses som en del av agendan.

Det finns många kopplingar mellan länsstyrelsernas breda uppdrag och Agenda 2030, eftersom målen i Agenda 2030 berör många nationella mål och flera av de sakområden som länsstyrelserna har uppgifter inom. Länsstyrelserna har ett brett uppdrag och bedriver verksamhet inom ett stort antal utgiftsområden. Länsstyrelserna har exempelvis uppgifter som gäller de allmänna valen, livsmedelskontroll, regional tillväxt, hållbar samhällsplanering, folkhälsa, jämställdhet och integration.⁴⁶ Länsstyrelserna ska även verka för att nationella mål får genomslag i länet,

⁴⁶ 3 § förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.

samtidigt som de ska ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar.⁴⁷ Våra intervjuer visar att länsstyrelserna uppfattar att nästintill samtliga mål i agendan berör dem.

3.3.2 Utmaning för länsstyrelserna att arbeta tvärsektoriellt

Riksrevisionen har nyligen konstaterat att länsstyrelsernas handlingsutrymme är begränsat när det gäller att bedriva tvärsektoriellt arbete utifrån ett helhetsperspektiv. Det beror på den stora mängden uppdrag som länsstyrelserna tilldelas och den mängd styrning som dessa medför.⁴⁸ Denna begränsning försvårar länsstyrelsernas arbete med agendan eftersom Agenda 2030 betonar tvärsektoriellt arbete. I våra intervjuer med länsstyrelserna uttrycker flera också att det är en utmaning att integrera Agenda 2030 i verksamheten eftersom arbetet på länsstyrelserna i många fall är uppdelat i olika sakområden. Agendans bredd gör det också svårt att hitta ett fokus i vad det är som ska integreras och på vilket sätt. Men många ser också arbetet med Agenda 2030 som en möjlighet att utveckla metoder för att arbeta mer tvärsektoriellt.

Våra intervjuer visar att länsstyrelserna i många fall samordnar Agenda 2030-arbetet med andra tvärsektoriella frågor som de ansvarar för. De anser att Agenda 2030 passar väl ihop med övriga sektorsövergripande perspektiv. Samtidigt betonar de att Agenda 2030 inte ska ses som ytterligare ett perspektiv, utan som ett överordnat paraply som de kan inordna de andra perspektiven i.

Vi har sett ett par exempel på länsstyrelser som har genomfört insatser som syftar till att bryta stuprören och förbättra förutsättningarna för att samverka mellan sektorerna inom organisationen. Länsstyrelsen i Dalarna har bildat en enhet för Agenda 2030 som samlar alla de tvärsektoriella frågor som länsstyrelsen har i sitt uppdrag. Länsstyrelsen i Västra Götaland har inrättat en samordningsgrupp med företrädare för samtliga avdelningar på Länsstyrelsen för att skapa samsyn och samordna arbetet med Agenda 2030. Det finns också ett länsstyrelsegemensamt nätverk som har bildats där det ingår representanter från olika län och från olika delar av länsstyrelsernas verksamhet. Även detta är ett exempel på arbete som syftar till att framöver bryta sektoriseringen och hitta gemensamma former och metoder för arbetet med Agenda 2030 (se avsnitt 4.5.2).

3.4 Det konkreta arbetet har hittills främst riktats inåt i organisationen

Det framgår av vårt material att länsstyrelserna har arbetat med Agenda 2030 på liknande sätt. Vår enkät visar exempelvis att samtliga länsstyrelser med ett undantag har tillsatt en ansvarig funktion eller arbetsgrupp för Agenda 2030-arbetet. Arbetet har hittills främst riktats inåt i organisationen med tonvikt vid att höja organisationens kunskap om Agenda 2030, genom exempelvis kartläggningar

⁴⁷ 2 § förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.

⁴⁸ Riksrevisionen. (2019:2). *Vanans makt – regeringens styrning av länsstyrelserna*, s. 59–60.

eller utbildningar. Vi kan också konstatera att det finns en pågående diskussion i det länsstyrelsegemensamma nätverket som handlar om hur länsstyrelserna kan utveckla sitt arbete vad gäller integrering av agendan i styrning, uppföljning och extern kommunikation.

3.4.1 Två tredjedelar uppger att de har genomfört externa informationsinsatser

I regleringsbrevet för 2018 fick länsstyrelserna i uppdrag om att sprida information om agendan på regional och lokal nivå. Femton länsstyrelser har angett att de har genomfört externa informationsinsatser om Agenda 2030. Bilden bekräftas även av länsstyrelsernas årsredovisningar från 2018. Det innebär att omkring en tredjedel av länsstyrelserna inte aktivt har tagit sig an den samverkande och kunskapsspridande rollen som framgår av regleringsbrevet för 2018. Detta har flera skäl. Ett av dem är att länsstyrelserna bara hade det uttalade uppdraget att sprida information om agendan under 2018. Vissa hann inte komma igång med arbetet under det år då uppdraget gällde. När uppdraget nu har försvunnit från regleringsbrevet, väntar vissa länsstyrelser med att fortsätta arbetet, medan andra arbetar vidare med agendan som om uppdraget fortfarande fanns kvar. Som framgått tidigare har det också tagit tid för länsstyrelserna att uttolka sin uppgift och att konkretisera vad deras arbete ska bestå i. Flera av de representanter som vi har intervjuat beskriver också att de till en början har prioriterat att höja kunskapen internt och därför inte hunnit börja genomföra externa aktiviteter.

De externa informationsinsatser som länsstyrelserna har genomfört har till exempel handlat om utbildningar av kommunala politiker eller förvaltningschefer, seminarier med Agenda 2030-tema eller workshops för att utbyta erfarenheter. Flera länsstyrelser uppger även att de använder sig av sina ordinarie kontaktytor med kommuner och regioner för att lyfta Agenda 2030. Länsstyrelserna bidrar även till att synliggöra agendan i olika sammanhang där de medverkar genom att använda sig av det kommunikationsmaterial som finns om agendan. Då använder de exempelvis kuber som illustrerar de olika målen eller pins som illustrerar agendan som helhet.

3.4.2 Länsstyrelserna har lagt tonvikt vid intern kunskapshöjning

Det framgår av våra intervjuer att länsstyrelserna till en början har lagt tonvikt vid att höja kunskapen om Agenda 2030 internt. Vår enkät visar att samtliga länsstyrelser har genomfört någon typ av kompetenshöjande insatser på myndigheten om Agenda 2030. Detta har till exempel handlat om att omarbeta sin introduktionsutbildning för nyanställda så att Agenda 2030 ingår. Flera beskriver att den interna kunskapen om Agenda 2030 är en förutsättning och ett nödvändigt första steg för att sedan kunna arbeta mer utåtriktat. De beskriver också att medarbetarna behöver vara medvetna om hur de bidrar till Agenda 2030.

Något fler än hälften av länsstyrelserna har kartlagt hur mål och delmål i Agenda 2030 är kopplade till verksamheten. Vissa länsstyrelser har genomfört denna kartläggning som en intern övning och involverat medarbetare för att höja kunskapen i organisationen. Ett fåtal länsstyrelser uppger att de har involverat

medarbetare från samtliga avdelningar och enheter i workshops och andra kunskapshöjande insatser. Därmed har de försökt att främja den tvärssektoriella samverkan som Agenda 2030:s fokus på samstämmighet kräver. I vissa fall har kartläggningen legat till grund för återrapportering av genomförda aktiviteter i förhållande till Agenda 2030. Tretton länsstyrelser har även gjort kopplingar till Agenda 2030 i sin verksamhetsplanering.

Det framgår av länsstyrelsernas årsredovisningar att deras kartläggningar av den egna verksamheten har inneburit att vissa av agendans mål och delmål har fått en mer framskjuten roll. Men i likhet med kommunerna (se avsnitt 2.4.1) har länsstyrelserna gjort kopplingar till mål och delmål som representerar alla tre dimensioner av hållbarhet. Samtidigt framgår det av vårt samlade material att det för länsstyrelserna, liksom för de andra myndigheterna, kommuner och regioner, också verkar vara så att den miljömässiga dimensionen är tydligast. De har i viss mån också har kopplat sitt arbete till den sociala dimensionen men den ekonomiska dimensionen är inte lika synlig i arbetet.

3.4.3 Länsstyrelserna uppger att de har kommit olika långt i arbetet

Olika länsstyrelser prioriterar arbetet med Agenda 2030 olika högt, även om det också finns många likheter mellan hur länsstyrelserna har valt att organisera och lägga upp sitt arbete. Länsstyrelserna beskriver själva att de har kommit olika långt i arbetet och arbetar olika aktivt i olika län med Agenda 2030. Detta kan bero på att länsstyrelserna inte längre har ett uttalat uppdrag att sprida information om Agenda 2030 och samverka med andra aktörer inom länen. Vissa länsstyrelser väljer att arbeta vidare på samma sätt medan andra länsstyrelser har valt att avvakta med Agenda 2030-arbetet i väntan på tydligare styrsignaler från regeringen.

Vår kartläggning av länsstyrelsernas årsredovisningar för 2017 och 2018 visar också att det finns skillnader i antal och vilken typ av aktiviteter som länsstyrelserna har genomfört. Flera nämner myndighetsledningens engagemang och den interna förankringen som viktiga faktorer för ett fortsatt aktivt arbete med Agenda 2030. Vi kan konstatera att faktorer som ledningens eller enskilda personers engagemang och intresse blir mer betydelsefulla för arbetet och graden av prioritering när förväntningar på konkreta aktiviteter och resultat inte är tydliga.

3.5 Länsstyrelserna efterfrågar ett tydligare uppdrag

Våra intervjuer ger en i stort sett samstämmig bild av att länsstyrelserna efterfrågar ett tydligare uppdrag om genomförandet av Agenda 2030. Tydligheten gäller både vilken roll som länsstyrelsen förväntas ta och vilka delar av Agenda 2030 som de ska prioritera. Länsstyrelserna uppfattar att regeringen vill att Sverige ska vara ledande i genomförandet. Men det är inte lika tydligt hur länsstyrelserna ska navigera bland de många mål och delmål som finns i Agenda 2030.

I ett par län inväntar Länsstyrelsen tydligare styrning innan de kan återuppta arbetet enligt det uppdrag som fanns i regleringsbrevet för 2018. Vi kan därmed konstatera att styrningen av länsstyrelsernas bidrag och roll inte har utformats utifrån agendans långsiktiga perspektiv till år 2030. Flera av de som vi har intervjuat lyfter

även fram att de skulle behöva mer resurser för att kunna prioritera att bedriva Agenda 2030-arbetet.

3.5.1 Länsstyrelserna anser att de är lämpade som regional huvudaktör

Av våra intervjuer och enkäter framgår att länsstyrelserna ser sig som lämpade att vara regional huvudaktör i arbetet med Agenda 2030. Länsstyrelserna beskriver själva att de är viktiga för det nationella genomförandet av Agenda 2030 i egen-skap av samordnare och expert, genom att de har det statliga helhetsperspektivet och kan verka för partnerskap.⁴⁹ Riksrevisionen har nyligen konstaterat att länsstyrelserna har en styrka i att både ha unika samordningsmöjligheter, samtidigt som de känner till regionala förhållanden och förutsättningar.⁵⁰

Sedan våren 2017 finns en styrgrupp med kontaktlänsråd som har det yttersta ansvaret för det gemensamma Agenda 2030-arbetet i länsstyrelserna. Kontaktlänsråden har föreslagit att regeringen förtydligar hur arbetet med Agenda 2030 på regional nivå ska utvecklas. De framför att regeringen kan göra detta i två delar: för det första genom att regionalisera målen i Agenda 2030 och för det andra genom att utveckla en uppföljning av målen både regionalt och lokalt. I linje med detta har kontaktlänsråden för Agenda 2030 även föreslagit att regeringen ger länsstyrelserna i uppdrag att omsätta Agenda 2030-målen i ett regionalt sammanhang och att följa upp Agenda 2030-målen på regional nivå utifrån ett tvärsektoriellt perspektiv. I förslaget ingår även att Länsstyrelserna ska stötta kommunerna med underlag och verka för att målen i Agenda 2030 får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen och i det regionala tillväxtarbetet.⁵¹

3.5.2 Regionernas och länsstyrelsernas nya rollfördelning kan behöva klargöras

Det framgår i våra intervjuer att rollfördelningen och samarbetet mellan regioner och länsstyrelser i arbetet med Agenda 2030 i de flesta fall har fungerat väl. Men det framgår också att det finns variationer i hur aktörerna har valt att fördela rollerna mellan Länsstyrelsen och regionen i genomförandet av Agenda 2030. Vi kan konstatera att regionbildningen inledningsvis kan ha fördröjt regionernas arbete med agendan, och bidragit till att rollfördelningen mellan länsstyrelserna och regionerna i vissa fall ännu inte har utkristalliserats. Vi bedömer att regeringen kan behöva tydliggöra rollfördelningen mellan länsstyrelsen och regionen i genomförandet av Agenda 2030. Vi kommer att återkomma till detta i vår slutrapport.

⁴⁹ Länsstyrelserna (2018). *Länsstyrelsegemensamt arbete 2019 med Agenda 2030*, PM, 2018-11-23.

⁵⁰ Riksrevisionen (2019:2). *Vanans makt – regeringens styrning av länsstyrelserna*, s. 12.

⁵¹ Länsstyrelserna (2017). *Agenda 2030 och Länsstyrelsernas roll och uppdrag*, PM, 2017-09-26.

Samtliga landsting har ombildats till regioner och tagit över det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelserna. Majoriteten av regionerna har bildats under de senaste åren. Det regionala utvecklingsansvaret regleras i förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete och i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar. I korthet innebär det att regionerna ska ta fram en strategi för utvecklingen i länet, samordna och besluta om medel för genomförandet av strategin och sedan utvärdera resultatet. Regionerna ska även utföra uppgifter inom EU:s struktur-fondsprogram och upprätta och fastställa länsplaner för transportinfrastruktur. Förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete säger också att ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet ska vara en integrerad del i analyser, strategier, program och insatser i det regionala tillväxtarbetet. Utöver dessa uppgifter i regleringen har regionerna som självstyrande organ frihet att ta egna initiativ som de anser är angelägna ur ett regionalt perspektiv.

Agenda 2030-delegationen har framfört att det finns oklarheter och osäkerheter om regionernas och länsstyrelsernas roller och ansvar för Agenda 2030.⁵² Delegationen bedömer att regionerna och länsstyrelserna är viktiga för genomförandet av Agenda 2030 på regional nivå, att de därför aktivt bör söka dialog och samverka utifrån sina respektive uppdrag för att arbetet med agendan ska få ännu större genomslag på regional nivå.⁵³ Agenda 2030-delegationen föreslår att regeringen ger Länsstyrelsen i uppdrag att arrangera regionala Agenda 2030-forum för olika sektorer och aktörer på lokal och regional nivå. De anser även att forumen bör genomföras i samverkan med regionerna och i samråd med kommuner och andra relevanta aktörer på lokal och regional nivå. De föreslår även att länsstyrelserna får tillbaka det uppdrag som fanns i regleringsbrevet för 2018.⁵⁴ SKL anser i sitt remissvar på delegationens förslag att länsstyrelserna ansvarar för att samordna statliga sektorsmyndigheters arbete, återsäkrifta till regeringen samt informera kommuner och regioner. Däremot anser SKL att det är regionernas ansvar att föra en dialog med regionala aktörer kopplat till det regionala utvecklingsansvaret.⁵⁵

Vår analys visar att samverkan mellan region och Länsstyrelse fungerar väl i de flesta fall. Då arbetar aktörerna utifrån sina respektive uppdrag och samverkar kring att exempelvis rikta kunskapshöjande insatser mot kommuner. En länsstyrelse beskriver det som en framgångsfaktor att kunna bjuda in kommunerna tillsammans med regionen. Men det framgår också i vår undersökning att det finns fall av både länsstyrelser och regioner som vill ha huvudansvaret för att driva på, främja och vara samordnande på övergripande nivå i genomförandet av Agenda 2030 inom vissa län.

⁵² SOU 2019:13. *Agenda 2030 och Sverige; Världens utmaning – världens möjlighet*, s. 125. Se även remissvar från till exempel Region Stockholm, Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen i Kalmar, Länsstyrelsen i Värmland.

⁵³ SOU 2019:13, *Agenda 2030 och Sverige; Världens utmaning – världens möjlighet* s. 123.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ SKL (2019). *Agenda 2030-delegationens slutbetänkande – Världens utmaning, världens möjlighet – SOU 2019:13*. Yttrande, 2019-06-14.

4 Samarbeten och partnerskap

I detta kapitel beskriver vi i vilken mån myndigheter inklusive länsstyrelser, kommuner och regioner ingår i samarbeten och partnerskap med koppling till Agenda 2030. Vi redovisar även i vilken utsträckning dessa samarbeten och partnerskap är nya initiativ. Vi beskriver också vilka aktörer som myndigheter, länsstyrelser, kommuner och regioner samarbetar med, liksom i vilka frågor. I kapitlet närmar vi oss också frågan om huruvida samarbeten och partnerskap har stärkts genom arbetet med agendan.

I kapitlet använder vi begreppen samarbete, samverkan och partnerskap synonymt.

4.1 Sammanfattande iakttagelser

- De allra flesta myndigheter, länsstyrelser, kommuner och regioner ingår i någon form av samarbete eller partnerskap med koppling till Agenda 2030. Det vanligaste är att agendan diskuteras inom ramen för redan upparbetade samarbeten och partnerskap.
- Det är vanligast att myndigheter, länsstyrelser, kommuner och regioner samverkar med andra offentliga aktörer. Vi har också tagit del av exempel på samverkan och partnerskap med det civila samhället eller näringslivet, men dessa är mer sällsynta, i synnerhet bland myndigheterna.
- Aktörernas samverkan handlar oftast om att öka kunskapen om Agenda 2030, vilket innebär att samverkan hittills har handlat mer om *vad* än om *hur*.
- Några samverkansexempel och partnerskap har lett till ett mer konkret arbete bland deltagarna. Samverkan har bland annat skapat möjligheter till att gemensamt formulera både problem och förslag på lösningar bland deltagarna, eller inneburit att deltagarna har förbundit sig att genomföra konkreta insatser för hållbarhet.
- Vi har tagit del av exempel på att agendan har bidragit till att samla fler aktörer i samhället kring hållbarhetsarbetet än tidigare. Vi kan konstatera att delar av intentionerna i handlingsplanen har uppfyllts, trots att regeringens handlingsplan för Agenda 2030 inte har varit någon utgångspunkt för de samarbeten och partnerskap som vi har identifierat.

4.2 Partnerskap är en central beståndsdel i Agenda 2030

Agenda 2030 betonar att både globala och nationella partnerskap mellan offentliga och icke-offentliga aktörer är centrala för genomförandet av agendan.⁵⁶ Mål 17 i agendan och flera av dess delmål handlar uttryckligen om att stödja olika former av partnerskap.⁵⁷ Regeringen nämner också att samarbeten och partnerskap är viktiga komponenter i arbetet med agendan i sin handlingsplan för Agenda 2030. Regeringen skriver att ett av syftena med handlingsplanen för det nationella genomförandet av Agenda 2030 är att:

...stimulera och utveckla former för samverkan och partnerskap inom och mellan den offentliga sektorn, näringslivet, civilsamhället, akademien och andra samhällsaktörer för hållbar utveckling.⁵⁸

Vidare påpekar regeringen att ett av agendans mervärden är att den kan stimulera till nya samarbeten och initiativ. Det beror på att den tillför ett gemensamt språk och en referensram som kan förena aktörer från olika delar av samhället, till exempel individer, företag, myndigheter och akademi.⁵⁹

4.3 Intentionerna i handlingsplanen har delvis uppfyllts

De allra flesta av de myndigheter som vi har intervjuat har inte använt regeringens handlingsplan i sitt arbete med Agenda 2030. Det har varit svårt för dem att se hur handlingsplanen kan vägleda dem i hur de ska arbeta framöver. Några myndigheter uppger att handlingsplanen inte är tillräckligt konkret för att de ska kunna ta hjälp av den. De allra flesta länsstyrelser, kommuner och regioner har inte heller utgått från handlingsplanen när de har diskuterat frågor om samarbeten och partnerskap.

Däremot kan vi konstatera att samarbetena har infriat delar av de intentioner som regeringen uttryckt kring agendans bidrag i stort för hållbarhetsarbetet:

- Agendan har stimulerat till nya samarbeten och initiativ
- Agendan fungerar som en gemensam referensram som kan förena myndigheter, kommuner och regioner med bland annat civilsamhälle, näringsliv och akademien.⁶⁰

Vår kartläggning visar att när det gäller ovanstående punkter så har Agenda 2030 bidragit till att förbättra förutsättningarna för samarbete och partnerskap för samtliga aktörer.

⁵⁶ Regeringskansliet (2016). *Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling*. Svensk översättning av FN:s ”Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development”. Bilaga 3 till regeringsbeslut 7 april 2016, s. 2, 8–9.

⁵⁷ Ibid., s. 30f.

⁵⁸ Finansdepartementet (2018). *Handlingsplan Agenda 2030 2018–2020*. Bilaga 2 till regeringsbeslut 14 juni 2018, s. 9.

⁵⁹ Ibid., s. 11.

⁶⁰ Ibid., s. 10–11.

4.4 Merparten av aktörerna uppger att de ingår i samarbeten kring Agenda 2030

I vår enkätundersökning uppger omkring 70 procent av myndigheterna som använder agendan att de ingår i någon form av samarbete, samverkan eller partnerskap kring Agenda 2030. Länsstyrelserna ska enligt sin instruktion⁶¹ främja samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet. Bland länsstyrelserna uppger nästan alla att de ingår i något samarbete⁶² kring agendan, utöver det länsstyrelsegemensamma nätverk som bildats, se avsnitt 4.5.2. Över tre fjärdedelar av kommunerna och nästan alla regioner som använder agendan anger också att de har deltagit i nätverk eller samverkan med koppling till genomförande av Agenda 2030.

Bland myndigheterna och kommunerna som har besvarat vår enkät uppger omkring en femtedel att de inte har ingått i någon form av samverkan, samarbete eller partnerskap kring Agenda 2030. Det är en relativt stor grupp. Bland dessa myndigheter finns flera tillsynsmyndigheter eller myndigheter med mer förvaltande eller administrativa uppgifter. De flesta kommuner som uppger att de inte ingår i någon form av samarbete kring agendan är mindre kommuner. Bland regionerna som använder agendan är det endast en som uppger att de inte ingår i någon form av samarbete kring agendan.

4.4.1 Samarbeten mellan offentliga aktörer är vanligast

Det absolut vanligaste är att myndigheter, länsstyrelser, kommuner och regioner samverkar kring Agenda 2030 med andra offentliga aktörer. Vi har förstått att en viktig anledning till det är att de kan ta stöd av varandra i sitt arbete med att försöka förstå vad agendan är och hur de kan arbeta med den. Därför tar kommunerna hjälp av andra kommuner, myndigheterna tar hjälp av andra myndigheter och så vidare. Vi tolkar detta som ett tecken på att de flesta offentliga aktörers arbete är i en inledande, formerande fas.

Fler än hälften av kommunerna och regionerna uppger i vår enkät att de ingår i någon form av samarbete med någon annan offentlig aktör. För regionerna är länsstyrelsen den vanligaste samarbetspartnern och för kommunerna är det andra kommuner. Bland de exempel på samarbeten som myndigheterna och länsstyrelserna beskriver, består de flesta också av samarbeten med andra offentliga aktörer.⁶³

⁶¹ 2 § förordning (2018:868) med länsstyrelseinstruktion.

⁶² Utöver det länsstyrelsegemensamma nätverk som bildats, se avsnitt 4.5.2.

⁶³ Vår enkätfråga om vilka aktörer som man samarbetade med var ställd som en öppen fråga till myndigheterna, medan kommunerna och regionerna fick en flervalsfråga med en lista med bestämda svarsalternativ. Därför saknar vi mer precisa siffror för myndigheterna.

4.4.2 Det är relativt ovanligt att samarbeta med civilsamhället och näringslivet

I våra intervjuer säger företrädare för myndigheter, länsstyrelser, kommuner och regioner att Agenda 2030 har fungerat som ett effektivt medel för dem att knyta nya kontakter med aktörer från det civila samhället och näringslivet. Representanter som vi har intervjuat anser till exempel att näringslivsföreträdare och företag uppfattar att agendan är en viktig strategi ur ett affärsmässigt perspektiv. Samtidigt tyder vårt enkätunderlag på att det är ganska ovanligt för de offentliga aktörerna att samarbeta med aktörer från de privata och idéburna samhällssektorerna jämfört med att samarbeta med aktörer inom den offentliga sektorn.

Det verkar vara ovanligt bland myndigheterna att samarbeta med civilsamhället, medan det finns ett visst samarbete med privata aktörer. Kungliga tekniska högskolan (KTH) driver exempelvis tillsammans med Scania och Ericsson initiativet Integrated Transport Research Lab (ITRL) för att gemensamt hitta lösningar på hållbara transporter.⁶⁴ Ett annat exempel är det Sida-initierade Swedish Investors for Sustainable Development (SISD) som är en plattform för lärande och utbyte av kunskaper kring Agenda 2030 för svenska investerare och aktörer inom finanssektorn. I partnerskapet ingår bland annat flera av AP-fonderna, Folksam, Handelsbanken Fonder och Svenska kyrkan.⁶⁵ Några länsstyrelser har bildat nya nätverk till följd av Agenda 2030 där det ingår aktörer utanför den offentliga sektorn (se avsnitt 4.5.2). Detta visar att det inte är självklart för myndigheterna om och hur de ska samarbeta med civilsamhället om Agenda 2030. Regeringen har tillsatt en utredning för att underlätta etableringen av idéburna partnerskap, bland annat för att öka andelen idéburna aktörer i den offentligt finansierade eller subventionerade välfärdsverksamheten. Uppdraget ska redovisas i december 2019.⁶⁶

Bland kommuner och regioner är det något vanligare att samarbeta med aktörer utanför den offentliga sektorn. Nästan en femtedel av kommunerna som använder agendan uppger att de ingår i samarbeten med civilsamhället. Något färre, en knapp sjättedel, samarbetar med näringslivet. Bland regionerna uppger nästan hälften att de ingår i samarbeten med civilsamhället och en lika stor andel svarar att de ingår i samarbeten med näringslivet.⁶⁷

4.5 Det är vanligare att arbeta med agendan inom redan upparbetade samarbeten

I den mån vi har kunnat skilja på samarbeten kring hållbar utveckling som föregår Agenda 2030 och samarbeten som har uppstått till följd av Agenda 2030 har vi sett

⁶⁴ KTH (2019). *Integrated Transport Research Lab*.

⁶⁵ Sida (2017). *Swedish Investors for Sustainable Development*.

⁶⁶ Kommittédirektiv 2018:46. *En tydlig definition av idéburna aktörer i välfärden*.

⁶⁷ Vår enkätfråga om vilka aktörer som man samarbetade med var ställd som en öppen fråga till myndigheterna, medan kommunerna och regionerna fick en flervalsfråga med en lista med bestämda svarsalternativ. Därför saknar vi mer precisa siffror för myndigheterna.

att de befintliga samarbetena är vanligare än nya bland samtliga offentliga aktörer. Det handlar ofta om samarbeten där deltagarna redan tidigare har fokuserat på hållbarhetsfrågor, vanligtvis frågor som är kopplade till den miljömässiga dimensionen av hållbarhet.

4.5.1 Agenda 2030 har i viss mån stärkt tidigare samarbeten

Många av de företrädare som vi har intervjuat upplever att Agenda 2030 har bidragit till att underlätta kommunikationen med andra aktörer. De anser att det före Agenda 2030 var svårare att kommunicera med andra aktörer eftersom de ofta talade om hållbarhet på olika sätt och från olika perspektiv. Ett annat återkommande tema i våra intervjuer är att Agenda 2030 har bidragit med entusiasm och motivation i de befintliga samarbetena.

En typ av samarbeten som har funnits innan FN antog Agenda 2030 är de regionala klimat- och miljöråd som finns i de flesta län. De har ofta sitt ursprung i länsstyrelsernas uppdrag om miljömålen eller uppdrag om energi och klimat. Ett exempel på hur ett sådant samarbete i efterhand har kopplats till agendan är "Klimat 2030 – Västra Götaland". Detta samarbete initierades av länsstyrelsen och regionen under 2009. "Klimat 2030" är ett samarbete som bidrar till Agenda 2030:s mål om att bekämpa klimatförändringarna.⁶⁸ Inom ramen för samarbetet samverkar kommuner, företag, ideella organisationer, högskolor och andra utbildnings- och forskningsinstitut i Västra Götaland som vill bidra till att ställa om till en klimatsmart region. Det finns även andra länsstyrelser som tillämpar liknande arbetssätt.

Det är oklart i vilken mån de samarbeten som finns har stärkts som en följd av agendan. Exempelvis är det vanligt att myndigheter, kommuner och regioner beskriver att de har börjat diskutera Agenda 2030 i de samarbetsforum som de har ingått i sedan tidigare, men att de i övrigt inte har förändrat någonting i samarbetet till följd av agendan.

4.5.2 Ett fåtal nya samarbeten har uppstått till följd av Agenda 2030

Bland de nya samarbeten och partnerskap som aktörerna nämner i våra enkäter och intervjuer märks framför allt tre stycken: GD-forum för myndigheterna, det länsstyrelsegemensamma nätverket för Agenda 2030 och Lokala Sverige för kommuner och regioner. Utöver dem har vi även tagit del av andra nya initiativ. Inom de exempel på nya samarbeten som vi har sett bedrivs samarbetet framför allt "inom familjen". Det innebär att myndigheter samarbetar med myndigheter, länsstyrelser med länsstyrelser samt kommuner och regioner med varandra.

⁶⁸ Västra Götalandsregionen (2019). *Agenda 2030*.

GD-forum

GD-forum bildades av ett antal myndighetschefer år 2016. Sida har haft en ledande och sammankallande roll i arbetet.⁶⁹ Nätverket har antagit en gemensam avsiktsförklaring som bland annat säger att de tillsammans ska verka för ökad samverkan och att de enskilt ska integrera de tre dimensionerna av hållbarhet i sina respektive verksamheter för att bidra till att genomföra Agenda 2030. Hittills har 62 myndigheter undertecknat avsiktsförklaringen. GD-forum har också en styrgrupp som består av ett mindre antal generaldirektörer och en landshövding. Styrgruppen har en mer aktiv roll i att driva samarbetet. Därutöver finns en operativ grupp för att gemensamt identifiera utmaningar och ta fram förslag på lösningar.⁷⁰

Länsstyrelsenätverket

Länsstyrelsernas nätverk för Agenda 2030 består av en styrgrupp med kontakt-länsråd, en referensgrupp med representanter från länsstyrelsernas chefsnätverk, samt en arbetsgrupp med representanter från olika forum och nätverk. Nätverket har också en kontaktperson för Agenda 2030 på varje länsstyrelse. Syftet med det länsstyrelsegemensamma arbetet med Agenda 2030 är att underlätta för länsstyrelserna att klara sitt uppdrag i regleringsbrevet och att fylla rollen som regional huvudaktör. Genom nätverket planerar länsstyrelserna till exempel att:

- skapa en digital plattform för delning av information och lärande exempel
- ta fram ett enkelt utbildningsmaterial för länsstyrelsepersonal
- utreda och föreslå hur Agenda 2030 kan synliggöras i länsstyrelsernas gemensamma IT-system för verksamhetsplanering, LISA 2.0
- ta fram enkelt gemensamt kommunikationsmaterial gentemot externa aktörer.⁷¹

Glokala Sverige

Glokala Sverige är ett treårigt utbildnings- och kommunikationsprojekt kring Agenda 2030 som startade år 2018 som ett pilotprojekt och drivs av Svenska FN-förbundet och SKL med finansiering av Sida. Glokala Sverige riktar sig till kommuner och regioner och syftar till att utbilda, stimulera och engagera dem i arbetet med Agenda 2030. Under år 2019 deltar 81 kommuner och 15 regioner. Genom Glokala Sverige får kommuner och regioner också del av kommunikations- och informationsmaterial om Agenda 2030 som kan användas i egna insatser.

Representanter från Glokala Sverige besöker alla kommuner och regioner som deltar i projektet och håller utbildningar och workshops som planerats tillsammans med kommunen eller regionen och vänder sig till tjänstepersoner och förtroende-

⁶⁹ Sida fick i regleringsbrevet 2016 i uppdrag att informera och engagera svenska aktörer om Agenda 2030. Sida har inom ramarna för uppdraget tagit initiativ till ett antal aktörsplattformar varav GD-forum är ett.

⁷⁰ Sida (2018). *Svenska myndigheter i samverkan för Agenda 2030*.

⁷¹ Länsstyrelserna (2018). *Länsstyrelsegemensamt arbete 2019 med Agenda 2030*, PM, 2018-11-23.

valda.⁷² Glokala Sverige arrangerar även regionala utbildningsträffar i de flesta regioner som deltar i samarbetet. Dessa planeras av Glokala Sverige tillsammans med regionen och i vissa fall även länsstyrelsen. Till dessa träffar bjuds representer från kommunerna i länet in. Innehållet varierar men syftar till att deltagarna ska utbyta erfarenheter med varandra.

Vår granskning visar att Glokala Sverige är populärt bland kommuner och regioner. Företrädare för bland annat SKL bedömer att Glokala Sverige sannolikt har bidragit till den ökade spridning av agendan bland kommuner och regioner som vi har sett (se avsnitt 2.3.2).

Exempel på länsstyrelser som har bildat nya samarbeten

I vår undersökning har vi sett några exempel på länsstyrelser som har bildat nya samarbeten kring Agenda 2030. Bland annat har Länsstyrelsen i Jönköpings län bildat en samverkansgrupp med regionen. Samverkansgruppen har anordnat olika träffar och seminarier riktade till kommuner som har handlat om att bygga upp kunskapen kring Agenda 2030. De har även haft 2–3 träffar med civilsamhällesorganisationer.

I Östergötland har Länsstyrelsen tillsammans med Linköpings universitet, Region Östergötland, kommunerna och Östsvenska Handelskammaren börjat bygga upp ett regionalt nätverk för samverkan kring frågor som gäller att implementera de globala hållbarhetsmålen. Här möts aktörer för att driva arbetet med att nå målen tillsammans.

Gotlands län har under 2018 bildat ett forum för social hållbarhet som är ett samverkansforum och en samlingsplats för aktörer som arbetar med frågor om mänskliga rättigheter, integration, jämställdhet, brottsförebyggande arbete och ANDT⁷³. Forumet består av 15 deltagare med bland annat representanter från Region Gotland, statliga myndigheter, näringsliv och civilsamhällets organisationer. Fyra möten har genomförts under 2018.

Landshövdingen i Norrbotten har bildat ett partnerskap för Agenda 2030, Länspartnerskapet. De som ingår i partnerskapet har skrivit under en avsiktsförklaring för Agenda 2030. Avsiktsförklaringen innebär bland annat att respektive aktör ska bidra med sin kompetens och sina nätverk, sprida information om Agenda 2030 och upprätta en årsplan för det gemensamma arbetet. I partnerskapet ingår bland annat kommuner, regioner och Luleå stift. Partnerskapet träffas 4 – 5 gånger per år.

Exempel på andra nya myndighetsnätverk

Vi har också sett exempel på att det har uppstått lokala myndighetsnätverk för Agenda 2030. Ett exempel finns i Uppsala där Länsstyrelsen i Uppsala, Sveriges lantbruksuniversitet, Livsmedelsverket och fem andra myndigheter ingår. Hög-

⁷² FN-förbundet (2019). *Glokala Sverige – Agenda 2030 i kommuner och regioner*.

⁷³ Alkohol, narkotika, dopning och tobak.

skolorna och universiteten ingår också i en rad olika nätverk med varandra som uppstått till följd av Agenda 2030.

4.6 Det vanligaste syftet med samarbetena är lärande

De samarbeten och partnerskap kring agendan som vi har sett är huvudsakligen inriktade på att bättre förstå agendan i sig och hur den kan kopplas till den egna verksamheten, snarare än på hur de olika aktörerna tillsammans ska bidra till att genomföra agendan. I de allra flesta exempel som vi har tagit del av, handlar det konkreta samarbetet om att förstå agendan samt om att öka möjligheterna att kunna applicera och relatera agendan till den egna verksamheten eller samarbetet. De samarbeten och partnerskap som finns kring agendan handlar med andra ord än så länge mer om *vad* än om *hur*. Centrala delar är då att dela kunskap, utbyta erfarenheter och sprida information om agendan mellan organisationer. En stor del av verksamheten inom de nya samarbeten som uppstått till följd av agendan syftar också till att sprida och dela kunskap. Det gäller till exempel för GD-forum, länsstyrelsenätverket, Lokala Sverige och de olika lokala myndighetsnätverken som har uppstått.

4.6.1 Kunskapsspridningen har fyllt ett behov

Myndigheter, länsstyrelser, kommuner och regioner anser att de har haft nytta av den kunskapsspridning och det utbyte av erfarenheter som har skett inom de olika samarbetena. Bland de myndigheter som vi har intervjuat som ingår i GD-forum framgår exempelvis att det har varit värdefullt att ta lärdom av hur andra myndigheter mer specifikt har arbetat med Agenda 2030. De upplever att detta sparar både tid och resurser i den egna verksamheten. Det framgår också att de intervjuade anser att det länsstyrelsegemensamma arbetet är värdefullt, eftersom organisationerna kan lära av varandras sätt att arbeta. De anser att arbetet har underlättats och effektiviserats av att de organisationer som ingår i samarbetena i allmänhet höjer sin kunskap, liksom genom den spridning av goda exempel och erfarenheter som sker. Många av de kommuner och regioner som har deltagit i Lokala Sverige uppger också att den kunskap som de har fått om agendan genom projektet har varit värdefull, inspirerande och motiverande.

4.6.2 Många efterfrågar fortfarande stöd i hur de kan arbeta med Agenda 2030

Vår undersökning visar att den kunskapsspridning som har skett inom alla ovan nämnda samarbeten främst har stöttat aktörerna i att förstå vad Agenda 2030 är och vilka dess mål är. Företrädare för samtliga aktörer uppger i våra intervjuer att de uppskattar den kunskapsspridning som har skett, men samtidigt verkar många av dem fortfarande ha svårt att förstå *hur* de kan arbeta med Agenda 2030. De kunskapsspridande samarbetena verkar alltså inte tillfredsställa det behov som aktörerna har av att förstå hur de rent konkret kan integrera Agenda 2030 i den egna organisationen.

I våra enkätundersökningar uppger nästan hälften av regionerna och något mer än 60 procent av kommunerna att de skulle behöva stöd i hur man kan arbeta med

agendan för att kunna vidareutveckla sitt arbete. De företrädare för Glokala Sverige och SKL som vi har intervjuat anser också att de kommuner och regioner som de kommer i kontakt med efterfrågar konkret metodstöd för att kunna gå vidare i sitt arbete med Agenda 2030. Bland de myndigheter som använder agendan i sitt hållbarhetsarbete, inklusive länsstyrelserna, är det endast 14 procent som uppger att de skulle behöva någon form av externt stöd i vår enkät. Samtidigt uppger över hälften av dem att de skulle behöva ett förtydligande av *hur* regeringen förväntar sig att Agenda 2030 ska påverka organisationens uppdrag.

4.7 Några samarbeten fyller fler funktioner

Kunskapsspridning och utbyte av erfarenheter är alltså de vanligaste aktiviteterna inom de samarbeten och partnerskap som rör agendan. Men vissa samarbeten har kommit att fylla fler funktioner. I detta avsnitt beskriver vi kort några exempel på detta.

4.7.1 GD-forum söker efter nya sätt att arbeta mer tvärsektoriellt samt identifierar problem och föreslår lösningar

GD-forum genomför aktiviteter som syftar till att höja deltagarnas kunskap om Agenda 2030. Men GD-forum syftar även till att söka efter innovativa sätt att samverka myndigheter emellan för att kunna bryta den sektorisering som råder och arbeta mer effektivt över organisationsgränserna. Detta är ett sätt för organisationerna att öka sitt gemensamma bidrag till det nationella genomförandet av Agenda 2030.

Deltagarna i forumet beskriver att arbetssättet är ovanligt. En anledning till att arbetet upplevs som annorlunda är att en så stor grupp generaldirektörer regelbundet träffas och driver arbetet på eget initiativ. I våra intervjuer beskriver deltagarna att GD-forum är ett ”innovativt myndighetssamarbete” och att de inom forumet ”tänker utanför boxen”. Forumet har också beskrivits som att ”det är en gräsrotsrörelse i den svenska förvaltningen som triggats igång av att man känner ett större ansvar”. Deltagarna säger att engagemanget bland de deltagande myndigheterna och deras ledningar är högt. En styrka med forumet uppges vara att det ger myndigheterna möjlighet att diskutera lösningar på gemensamma utmaningar tillsammans, trots att regeringen inte har gett dem några gemensamma uppdrag.

Representanter för myndigheterna i GD-forum uttrycker att de tillsammans har kunnat identifiera exempel på hur agendans mål och delmål innebär utmaningar som rör sig mellan och över myndighets- och departementsgränser. De anser att regeringen behöver hantera dessa utmaningar simultant och integrerat i form av styrning, ofta av flera myndigheter samtidigt. Sådan gemensam styrning skulle till exempel kunna utformas som gemensamma uppdrag till flera myndigheter. Myndigheterna uttrycker också att dagens och framtidens samhällsutmaningar, som agendan ska möta, innebär att varje myndighet inte längre kan lösa sitt uppdrag för sig. Därför efterfrågar de en mer samordnad tvärsektoriell styrning från regeringen.

Dessa insikter om behoven av en mer samordnad styrning och ledning från regeringens sida har lett till att myndigheterna i GD-forum aktivt och samfällt vänt

sig till regeringen med önskemål om mer och bättre samordnad styrning när det gäller Agenda 2030, exempelvis i form av gemensamma uppdrag. Vi kan konstatera att GD-forum därmed kommit att fylla en roll som länk mellan regeringen och myndigheterna. GD-forum har kommit att fylla flera funktioner i denna roll; både som problemformulerare gällande regeringens nuvarande styrning utifrån ett Agenda 2030-perspektiv, och som idégenererare, när det kommer till förslag på lösningar till regeringen.

4.7.2 Länsstyrelsenätverket försöker hitta metoder och arbetssätt

Länsstyrelsernas gemensamma nätverk för Agenda 2030 syftar till att underlätta för länsstyrelserna att utföra sitt uppdrag i regleringsbrevet och att fylla rollen som regional huvudaktör. Våra intervjuer visar att länsstyrelserna anser att det länsstyrelsegemensamma nätverket underlättar arbetet med agendan eftersom det innebär en möjlighet att sprida kunskap och metoder. Liksom GD-forum har länsstyrelsernas nätverk som ambition att utveckla nya metoder och arbetssätt för arbetet med Agenda 2030.

På samma sätt som GD-forum har nätverket också fungerat som en plattform för länsstyrelserna att gemensamt vända sig till regeringen, synliggöra problem i nuvarande styrning utifrån ett Agenda 2030-perspektiv och föreslå lösningar. Nätverket har till exempel använts för att formulera ett gemensamt remissvar på Agenda 2030-delegationens förslag och för att formulera en promemoria med förslag på vilken roll som länsstyrelserna bör ha i arbetet med Agenda 2030 på regional nivå.⁷⁴ Under 2019 har två personer från länsstyrelsenätverket utsetts att också ingå i GD-forums operativa grupp, för att säkerställa att de båda nätverken delar information och utbyter erfarenheter med varandra.

4.7.3 På kommunal och regional nivå finns exempel på konkret samverkan som bidrar till omställning

Vi har sett exempel på samarbeten och partnerskap på kommunal och regional nivå som konkret har bidragit till det nationella genomförandet av Agenda 2030. De flesta av de fall som vi har tagit del av är samarbeten som har föregått agendan och det verkar inte som att agendan i sig har påverkat dessa samarbeten. Samtidigt visar dessa fall hur samarbeten kan omsätta agendans mål i termer av förväntade resultat, planerade insatser, tidplaner och finansiering.

Till exempel startade Uppsala kommun initiativet ”Klimatprotokollet” under år 2010. Inom ramen för Klimatprotokollet arbetar Uppsala kommun tillsammans med näringslivet, universiteten och andra organisationer för att nå en fossilfri kommun till år 2030 och en klimatpositiv kommun år 2050. Klimatprotokollet är inspirerat av FN:s arbete med klimatkonventionen och bygger på en modell där deltagarna åtar sig att minska sina utsläpp av växthusgaser i etapper. Uppsala har också tagit fram en gemensam finansieringsmodell för Klimatprotokollet där varje

⁷⁴ Länsstyrelserna (2017). *Agenda 2030 och Länsstyrelsernas roll och uppdrag*, PM, 2017-09-26.

organisation betalar årliga medlemsavgifter och kommunen tillför lika mycket medel som de andra bidrar med tillsammans. Företrädare för Uppsala kommun beskriver att Klimatprotokollet förstärker kommunens rådighet när det gäller målet om ett fossilfritt Uppsala, samtidigt som näringslivet behåller sitt inflytande över sina verksamheter och arbetssätt. På regional nivå är "Klimat 2030 i Västra Götaland" ett liknande exempel. Där åtar sig deltagarna att göra konkreta åtgärder för att minska regionens klimatpåverkan i linje med agendans mål 13.

I Malmö kommun finns partnerskapet M21, Malmö för det tjugoförsta århundradet. Det är en process för hållbar stadsutveckling som grundar sig på Agenda 2030. M21 består av tre delar: en tankesmedja, testbäddar och en offentlig utställning år 2021. M21 är öppet för alla aktörer i Malmö som på olika sätt bidrar, vill vara med och lösa komplexa samhällsutmaningar och vill visa upp sitt arbete för ett eller flera mål i Agenda 2030. I partnerskapsgruppen ingår både representanter från Malmö stad, näringslivet, akademien och civilsamhället.

5 Politiken för global utveckling som verktyg i genomförandet av Agenda 2030

I det här kapitlet redovisar vi om och hur myndigheterna har använt politiken för global utveckling (PGU) som ett verktyg för att bidra till att genomföra Agenda 2030. Vi följer upp hur många myndigheter som uppger att de använder sig av PGU och analyserar vårt resultat. I kapitlet ingår länsstyrelserna bland myndigheterna.

5.1 Sammanfattande iakttagelser

- De allra flesta av myndigheterna använder inte PGU som ett verktyg för att genomföra Agenda 2030 i Sverige.
- Många myndigheter är osäkra på vad PGU är och hur verktyget ska användas i arbetet med Agenda 2030.

5.2 PGU handlar liksom Agenda 2030 om politisk samstämmighet

Riksdagen beslutade 2003 att Sverige ska sträva efter att föra en sammanhållen politik för global utveckling (PGU).⁷⁵ Grundläggande för PGU är att alla politikområden ska sträva åt samma håll och inte motverka varandra för att Sverige ska kunna bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. PGU kräver att beslutsfattare tar hänsyn till fattiga människors perspektiv och till rättighetsperspektivet.⁷⁶ Rättighetsperspektivet innebär att mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer ska ses som grundläggande för utveckling. Regeringen aviserade en nystart av PGU år 2014 som bland annat har medfört att alla departement har tagit fram interna handlingsplaner med konkreta mål för hur de ska bidra till Agenda 2030.⁷⁷

Regeringen har konstaterat att Agenda 2030 ställer höga krav på samstämmighet och samordning mellan olika nivåer, aktörer och politikområden. Regeringen

⁷⁵ Prop. 2002/03:122 *Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling*; bet. 2003/04:UU3.; rskr 2003/04:112.; Statskontoret (2014:1), *Politik för global utveckling – Regeringens gemensamma ansvar*, s. 11.

⁷⁶ Skr 2015/16:182 *Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030* s. 5f.

⁷⁷ Ibid., s. 6f.

betonar att kraven på samstämmighet gör PGU till ett centralt verktyg i genomförandet av agendan.⁷⁸

PGU handlar i huvudsak om att åstadkomma samstämmighet på den *politiska* nivån inom ramen för beslutsfattandet. Men regeringen anser också att myndigheterna kan använda sig av PGU i sitt arbete med Agenda 2030, vilket bland annat framgår i vårt uppdrag. Även om regeringen inte har preciserat i sin skrivelse på vilket sätt myndigheterna ska använda PGU för att bidra till det nationella genomförandet av agendan, så har vi tagit del av sådana exempel i våra intervjuer med företrädare för Regeringskansliet. Bland de exempel som nämns finns myndigheternas beslut om föreskrifter eller om rätt till bidrag, som direkt eller indirekt kan påverka mänskliga rättigheter och fattiga människor både i Sverige och i andra delar av världen. Många myndigheter kan ur detta perspektiv spela en roll för Sveriges politik för global utveckling, till exempel Boverket, Försäkringskassan och Skogsstyrelsen.⁷⁹

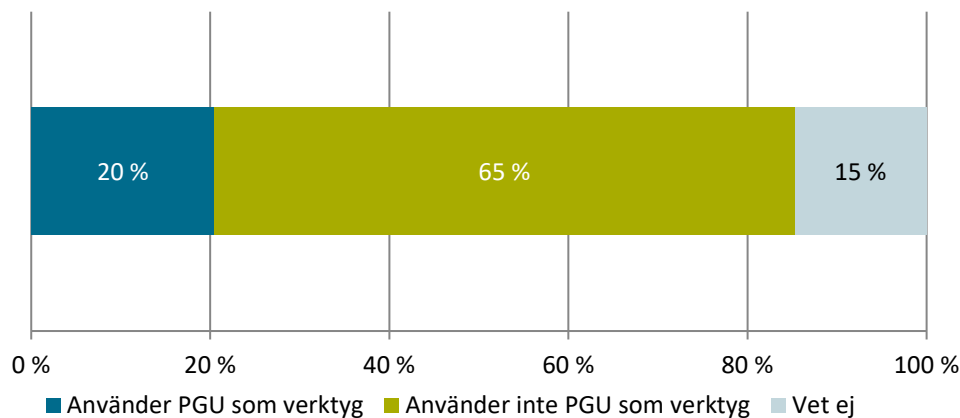
5.3 Endast en femtedel av myndigheterna uppger att de använder PGU i sitt arbete med Agenda 2030

Ungefär en femtedel av myndigheterna som uppger i vår enkät att de använder Agenda 2030, uppger också att de har tagit hjälp av PGU i sitt arbete med agendan. Dessa 25 myndigheter är spridda över nästan alla departement och arbetar inom olika verksamhetsområden. 65 procent av myndigheterna som uppger att de använder agendan svarar att de inte har tagit hjälp av PGU i sitt arbete med agendan. En relativt stor andel, 15 procent, har svarat att de inte vet om de har tagit hjälp av PGU i arbetet med agendan eller inte (se figur 2). Den höga andelen myndigheter som har svarat vet ej tyder på att den koppling som regeringen gör mellan PGU och Agenda 2030 är otydlig för relativt många myndigheter.

⁷⁸ Skr 2015/16:182.; Skr 2017/18:146 Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030.

⁷⁹ Intervju med företrädare för Regeringskansliet.

Figur 2. Andel av myndigheterna som använder agendan i sitt hållbarhetsarbete som uppger att de använder PGU som verktyg i genomförandet av Agenda 2030, n=122.

Källa: Statskontorets enkätundersökning 2019.

5.4 Det är inte tydligt hur PGU ska användas som ett verktyg i arbetet med Agenda 2030

Vårt samlade material tyder på att det inte är tydligt för myndigheterna på vilket sätt de ska använda PGU i det nationella genomförandet av Agenda 2030. I våra enkätsvar och intervjuer har vi inte fått några exempel på att PGU används i myndigheternas nationella verksamhet. Myndigheterna kopplar inte heller genomförandet av Agenda 2030 till PGU, vilket innebär att det inte finns något som tyder på att de använder samstämmighetspolitiken för global utveckling på ett medvetet sätt i arbetet med agendan.

I vår enkät har myndigheterna som har uppgett att de har tagit hjälp av PGU i sitt arbete med Agenda 2030 fått beskriva *hur* de har gjort det. Svaren visar att det är oklart för myndigheterna hur PGU ska användas som ett verktyg i arbetet med Agenda 2030. Myndigheterna har inte kunnat beskriva hur de ser på kopplingen mellan PGU och Agenda 2030. En av myndigheterna anser att det snarare är agendan som gett ökat driv i arbetet med PGU än tvärtom. När myndigheterna ger exempel på hur de använder PGU kopplar de flesta myndigheter PGU till sitt internationella arbete. Vi ser liknande tendenser bland de myndigheter som vi har intervjuat. Intervjuerna visar också att det är otydligt för myndigheterna vilken roll PGU ska ha i deras arbete. En av myndigheterna som har ett uppdrag i sin instruktion att arbeta med PGU uppger att det inte är klart för dem vad detta innebär. De frågar sig om deras internationella arbete ska räknas som en del av PGU eller om det finns några kriterier för vad som kan räknas som att använda sig av PGU.

När Statskontoret utvärderade arbetsformer och styrning av PGU år 2014 konstaterade vi att myndigheternas roll i genomförandet av PGU inte var tydlig eftersom det saknades en beskrivning av hur myndigheterna förväntades bidra. Intervjuer med företrädare för ett antal myndigheter visade då att det rädde olika

uppfattningar om detta samt att myndigheterna var osäkra på vilken roll som de skulle spela och vad de förväntades göra inom ramen för sitt arbete med PGU.⁸⁰ Statskontorets utvärdering visade också att myndigheter med internationell prägel hade lättare att förhålla sig till PGU än andra myndigheter.⁸¹ Vi ser tecken på att dessa problem fortfarande finns kvar.

⁸⁰ Statskontoret (2014:1). *Politik för global utveckling – Regeringens gemensamma ansvar?* s. 37–38.

⁸¹ Ibid., s. 38.

6 Fokus i vårt fortsatta arbete

I denna delrapport fokuserar vi på frågorna i uppdraget som rör om och hur myndigheter, kommuner och regioner arbetar med Agenda 2030 samt hur Agenda 2030 påverkar deras hållbarhetsarbete. Vår analys har också gett oss kunskaper om några av de mer centrala förutsättningar som krävs för att arbeta med Agenda 2030. I vår slutrapport kommer vi att följa upp dessa frågor och analysera hur förutsättningarna för att genomföra Agenda 2030 kan förbättras. I slutrapporten kommer vi också att undersöka och lämna förslag på hur regeringen kan utveckla arbetet.

6.1 Vår samlade lägesbild

Vår analys visar att de flesta myndigheter, regioner och kommuner använder sig av Agenda 2030 på ett eller annat sätt. Bland kommuner och regioner har det blivit allt vanligare att den politiska ledningen fattar beslut om att de ska använda agendan i organisationen. Vi kan också konstatera att myndigheter, kommuner och regioner uppfattar att Agenda 2030 har bidragit till att samla fler av samhällets aktörer kring hållbarhetsfrågor än tidigare. Vi uppfattar att det finns ett stort engagemang för Agenda 2030 bland kommuner, regioner och myndigheter.

Vi har endast sett ett fåtal exempel på aktörer som har genomfört mer genomgripande verksamhetsförändringar till följd av agendan. I de flesta fall handlar insatserna i stället om enstaka aktiviteter eller insatser som leder till mer ytliga förändringar i verksamheten. Till exempel är det vanligt att en organisation sätter en Agenda 2030-etikett på arbete som de har bedrivit sedan tidigare, utan att förändra arbetet i övrigt.

En stor del av aktiviteterna som myndigheter, kommuner och regioner genomför handlar om att öka kunskapen om agendan i sig, snarare än att förändra den egna verksamheten för att bidra mer till att genomföra agendan. I de samarbeten och partnerskap kring Agenda 2030 som vi har tagit del av är kunskapsspridning om agendan också ett vanligt tema. De är ofta inriktade på att förstå agendan och hur den kan relateras till den egna verksamheten. Mer sällan fokuserar samarbetena och partnerskapen på hur de olika aktörerna tillsammans ska bidra till att genomföra Agenda 2030.

Målen i Agenda 2030 är ambitiösa och visionära. Att arbeta med agendan kräver en bred delaktighet från alla samhällets aktörer och att de höjer sina ambitioner i hållbarhetsarbetet. Utifrån vårt underlag kan vi konstatera att arbetet präglas av att många fortfarande befinner sig i ett inledningsskede. Organisationerna har fortfarande svårt att identifiera vilka insatser som skulle kunna öka respektive organisations bidrag till att genomföra Agenda 2030.

6.2 Vårt fokus i slutrapporten

Vår analys visar att myndigheter, kommuner och regioner möter utmaningar i sitt arbete med Agenda 2030. Detta beror till stor del på Agenda 2030:s unika omfång och karaktär, vilket gör arbetet med agendan komplext. Men det beror också på regeringens styrning av arbetet. Den har hittills präglats av övergripande ambitioner, öppet formulerade uppdrag och få konkreta eller riktade resultatkrav. Vi ser också att aktörernas grundläggande förutsättningar för arbetet skiljer sig åt. Två exempel är att myndigheterna har olika uppdrag och att kommunerna skiljer sig åt demografiskt och ekonomiskt.

Trots dessa utmaningar bedömer vi att det finns förutsättningar för regeringen, myndigheterna, kommunerna och regionerna att utveckla arbetet med att genomföra Agenda 2030. Därigenom skulle de kunna öka sitt bidrag till att nå de globala målen. I slutrapporten kommer vi att tydliggöra vad aktörerna kan göra för att utveckla sitt arbete.

6.2.1 Vi kommer att fördjupa bilden av hur aktörerna kan omsätta Agenda 2030 i konkret handling

I och med Agenda 2030:s omfång och komplexitet har många myndigheter, kommuner och regioner lagt mycket tid på att förstå vad agendan är och vad deras verksamheter kan bidra med i arbetet. Detta avspeglas i att de vanligaste aktiviteterna i myndigheter, kommuner och regioner har varit av kartläggande, kunskapsspridande och analyserande karaktär. Men dessa aktiviteter har sällan påverkat organisationernas prioriteringar eller arbetssätt. Flera av de som vi har intervjuat påtalar även att det är svårt för dem att gå från att förstå agendan till att omsätta den i konkret handling. Många av dem efterfrågar också stöd i hur de ska arbeta med att konkret genomföra agendan.

I slutrapporten kommer vi att fördjupa bilden av vad myndigheter, kommuner och regioner behöver göra för att kunna gå från främst interna kunskapshöjande aktiviteter till aktiviteter som påverkar den externa verksamheten i högre grad än nu.

6.2.2 Vi kommer att beskriva hur regeringen, kommuner och regioner kan leda och ta ett strategiskt helhetsgrepp kring Agenda 2030

Vår analys visar att olika myndigheter, kommuner och regioner lägger olika stor vikt vid olika delar av agendan, ofta beroende på hur det egna uppdraget ser ut. Olika aktörer betonar också de tre dimensionerna av hållbarhet olika mycket. Vi kan också konstatera att den miljömässiga dimensionen av hållbarhet dominerar i arbetet. Dessa avvägningar kan mycket väl vara rimliga och välmotiverade.

Däremot kan vi också se att skillnaderna går djupare än så. Det råder exempelvis skilda uppfattningar om vad agendan i grunden är och hur den är tänkt att påverka den egna verksamheten. Det råder också olika uppfattningar om arbetet med Agenda 2030 innebär att de respektive aktörerna ska höja sina ambitioner i

hållbarhetsarbetet eller inte. Vi kan konstatera att detta riskerar att sänka tempot i att genomföra agendan.

Det finns flera olika sätt att se på Agenda 2030. Ett synsätt är *det kommunikativa*, där Agenda 2030 ses som ett verktyg för att kommunicera kring hållbar utveckling. Om agendan är ett kommunikationsmedel betyder det att agendan innebär en ny inramning med en ny terminologi för det hållbarhetsarbete som redan bedrivs i Sverige. Detta perspektiv innebär alltså inte någon ambitionshöjning i form av nya åtgärder eller förändrade arbetssätt. Att framgångsrikt implementera Agenda 2030 innebär då snarare att tala om hållbar utveckling på ett nytt, mer lättillgängligt och intresseväckande sätt än tidigare.

Ett annat synsätt är att agendan handlar om att de tre dimensionerna av hållbarhet ska *integreras* i verksamheten. Utifrån detta synsätt är Agenda 2030 ett perspektiv som ska integreras i organisationens samtliga delar, likt en jämställdhetsintegreringspolicy. Utbildningsinsatser ska då höja samtliga medarbetares kompetens så att de ska kunna ta hänsyn till de tre dimensionerna av hållbarhet i sitt dagliga arbete. Detta förväntas i sin tur leda till förändrade arbetssätt i hela organisationen som sedan kan få samhällseffekter som bidrar till att uppfylla agendans mål i Sverige. Enligt detta synsätt ska Agenda 2030 alltså innebära att aktörerna höjer ambitionen med sitt hållbarhetsarbete.

Ett ytterligare exempel är att se agendan som ett *verktyg för organisationsledning* som de ska använda för att ställa om sin verksamhet så att den bättre kan bidra till att uppnå de globala målen. Agendan ska då förändra verksamheten ovanifrån, exempelvis genom att centrala verksamhetsprocesser och styrsystem omarbetas utifrån agendan. Detta ska då leda till att verksamheten som helhet ökar sitt bidrag till att uppnå målen i Agenda 2030. Med andra ord är det även utifrån detta synsätt tänkt att arbetet med Agenda 2030 ska innebära att aktörerna höjer ambitionen med hållbarhetsarbetet.

Vi har utgått ifrån att ett arbete med Agenda 2030 förutsätter en ambitionshöjning i hållbarhetsarbetet. Myndigheter, kommuner och regioner behöver alltså utveckla och öka sina ansträngningar för hållbarhet om agendans mål ska nås till 2030. Samtidigt kan vi konstatera att agendan hittills bara har påverkat myndigheters, kommuners och regioners arbetssätt och prioriteringar i ett fåtal fall. Många fortsätter att arbeta som tidigare men använder sig av Agenda 2030 som ett kommunikativt ramverk för hållbarhet. De myndigheter, kommuner och regioner som har genomfört mer genomgripande förändringar har en gemensam nämnare: Ledningsnivån har tagit ett helhetsansvar och aktivt prioriterat arbetet med Agenda 2030. De kommuner och regioner som arbetar aktivt med agendan har beslutat om och drivit på arbetet från den högsta politiska nivån. Dessa organisationers arbete har med andra ord präglats av att de ser agendan som ett verktyg för organisationsledningen.

För myndigheterna har det varit svårare att ta sådana initiativ. I stället väntar många myndigheter på politisk styrning från regeringen, innan de går vidare med att arbeta konkret med agendan. Vår analys visar också att frivilligheten i arbetet

innebär att Agenda 2030 i dag till stor del drivs av enskilda politiker och tjänstepersoner som känner personligt engagemang för att genomföra agendan. Det innebär också att skillnader i hur prioriterat arbetet är mellan olika myndigheter, länsstyrelser, kommuner och regioner kan bero mer på skillnader i personligt intresse och engagemang än på skillnader i politisk prioritering.

Regeringen planerar att stärka samordningen och uppföljningen i arbetet. De planerar också att under 2020 återkomma till riksdagen med en samlad inriktning för arbetet.⁸² Vår kommande slutrapport kan användas som ett underlag i det arbetet.

I vårt arbete med slutrapporten så kommer vi att utgå ifrån att den högsta ledningen i kommuner, regioner och på nationell nivå behöver ta ett strategiskt helhetsgrepp om Agenda 2030 för att kunna bidra mer till att genomföra agendan. Vi kommer då att undersöka vilka lärdomar som regeringen kan dra från lokala exempel i sitt fortsatta arbete och styrning.

6.2.3 Vi kommer att undersöka hur regeringen, myndigheter, kommuner och regioner kan stödja samverkan

Vi kan konstatera att arbetet med agendan innebär nya möjligheter för myndigheter, kommuner och regioner att ta sig an hållbarhetsfrågorna ur ett helhetsperspektiv. Myndigheternas arbete med Agenda 2030 har bidragit till att synliggöra både målkonflikter och synergier. För myndigheter, kommuner och regioner har agendan därmed bidragit till att de bättre förstår det ömsesidiga beroende som finns mellan olika perspektiv på hållbarhet och behovet av samstämmighet inom och mellan verksamheter för att nå agendans mål. Denna samstämmighet är också en av de grundläggande principerna i politiken för global utveckling (PGU). På detta sätt bidrar Agenda 2030 indirekt till och stödjer PGU och det arbetssätt som tillämpas inom PGU. Däremot är det få myndigheter, kommuner eller regioner som gör denna koppling mellan PGU och arbetet med Agenda 2030 på nationell nivå.

Vår analys visar också att agendan har underlättat för de offentliga aktörerna att föra dialog och samarbeta med den privata och den idéburna sektorn, men att det fortfarande är vanligast att samverka kring Agenda 2030 inom det offentliga. Detta samarbete sker dessutom främst inom ”den egna familjen”, det vill säga att statliga myndigheter främst samverkar med andra statliga myndigheter, att kommuner och regioner främst samverkar med varandra och så vidare. Vi har endast tagit del av ett fåtal exempel på helt nya former av samverkan och partnerskap. I stället är det vanligast att använda agendan i redan upparbetade samarbetsstrukturer.

Samtidigt är det tydligt både i agendan och i regeringens handlingsplan att genomförandet kräver samverkan och partnerskap mellan olika delar av samhället. Regeringen har också uttryckt att möjligheterna till samverkan mellan det offentliga och ideella behöver stärkas. I slutrapporten kommer vi att undersöka vad

⁸² Prop. 2019/2020:01. *Budgetpropositionen för 2020. Utgiftsområde 2. Samhällsekonomi och finansförvaltning.*

regeringen, myndigheter, kommuner och regioner kan göra för att ytterligare stödja samverkan mellan den offentliga sektorn och andra delar av samhället.

6.2.4 Vi kommer att analysera hur ansvarsfördelningen mellan länsstyrelserna och regionerna kan bli tydligare

Vår analys visar att det finns vissa otydligheter i ansvarsfördelningen mellan regioner och länsstyrelser när det gäller arbetet med Agenda 2030. Företrädare för både regioner och länsstyrelser pekar på att dessa oklarheter medför risker. Flera av regionerna är nybildade och har i samband med regionbildningen övertagit det regionala utvecklingsansvaret. Vi bedömer att det är rimligt att det tar en viss tid innan regionens roll och ansvar inom Agenda 2030 har etablerats och innan rollfördelningen mellan region och länsstyrelse har klargjorts. Men samtidigt bör regeringen i sin styrning försöka att undvika eventuella oklarheter som riskerar att fördröja arbetet med agendan.

Regionerna är liksom kommunerna självstyrande enheter, och kan därmed själva bestämma om de vill prioritera att arbeta med Agenda 2030. Vår ambition är däremot att i slutrapporten kunna föreslå för regeringen hur länsstyrelsernas roll kan bli tydligare i arbetet med Agenda 2030. I det arbetet ingår också att analysera hur ansvarsfördelningen mellan regionerna och länsstyrelserna kan göras tydligare när det gäller genomförandet av Agenda 2030.

6.2.5 Vi kommer att följa upp varför vissa myndigheter, kommuner och regioner inte arbetar med agendan

Många av våra iakttagelser rör de aktörer som har arbetat aktivt med Agenda 2030. Men i vårt arbete har vi också sett tecken på att de myndigheter, kommuner och regioner som *inte* använder Agenda 2030 ofta är små, sett till antal anställda eller till befolkningsunderlag. Om detta stämmer finns det möjligen ett generellt kapacitetsproblem kopplat till att ta sig an agendan. I slutrapporten är det vår ambition att klargöra vad som gör att en del myndigheter, kommuner och regioner inte använder sig av agendan i sitt hållbarhetsarbete. Vi kommer också att föreslå vad regeringen kan göra för att stödja dessa aktörer att arbeta mer aktivt med Agenda 2030.

6.2.6 Vi kommer att analysera om och hur regeringen kan utveckla sin styrning av myndigheterna

Vi kan konstatera att regeringen i huvudsak har styrt myndigheternas Agenda 2030-arbete genom regeringsuppdrag som är uttryckta i generella ordalag och som handlar om att bidra till genomförandet av agendan eller att integrera agendan i sin verksamhet. Vår analys visar att det har varit otydligt för myndigheterna vad dessa uppdrag innebär i praktiken. Regeringens formuleringar kan därmed ha bidragit till att göra myndigheterna osäkra och till att de därför har fördröjt sitt arbete med agendan. Styrningen lämnar å ena sidan en stor frihet åt myndigheterna att själva formulera hur de vill använda sig av agendan. Men å andra sidan innebär det att regeringen lämnar till myndigheterna att avgöra vilken förändring de söker genom

sitt arbete med Agenda 2030. I slutrapporten kommer vi därför analysera om och hur regeringens styrning kan utvecklas.

Vi kommer att undersöka om regeringen bör utveckla sina förväntningar på myndigheterna

Vår undersökning visar att en del myndigheter bedömer att de redan arbetar i linje med agendan och bidrar till målen i tillräckligt stor utsträckning, medan andra bedömer att de behöver göra stora förändringar i sin verksamhet. Våra intervjuer med myndigheter som använder sig av agendan visar att myndigheterna har olika uppfattningar om vilket handlingsutrymme och mandat som de har när det gäller att förändra sina verksamheter för att bidra mer till att genomföra Agenda 2030. Men vi har sett några fall där myndigheterna har påbörjat en sökande process för att hitta nya och innovativa sätt att arbeta för att bidra till att uppfylla agendans mål. Det finns exempel på detta inom enskilda myndigheter, men även inom myndighets-samarbetet GD-forum. För de statliga myndigheterna sätter deras uppdrag ramen för vad de kan göra. Kommuner och regioner har genom sitt självstyre en bredare rådgighet och en större handlingsfrihet, vilket ger dem möjlighet att på egen hand förändra sina verksamheter mer genomgripande än vad myndigheterna kan göra.

Vår undersökning visar att myndigheterna anser att deras arbete skulle förenklas om regeringen formulerade en tydlig förväntansbild av vad de bör göra och vad deras arbete ska resultera i. Enligt myndigheterna skulle det avhjälpa den osäkerhet som finns i dag. I slutrapporten kommer vi därför att analysera om regeringen bör utveckla sina förväntningar på vad myndigheternas arbete ska leda till.

Vi kommer att analysera behovet av en mer verksamhetsanpassad styrning

Vi bedömer att regeringens styrning av myndigheterna i liten grad har anpassats till olika myndigheter och verksamheter. I slutrapporten kommer vi därför att undersöka om regeringen i högre grad än i dag bör verksamhetsanpassa och precisera sin styrning av myndigheterna. Det skulle exempelvis kunna handla om att särskilt fokusera det fortsatta arbetet på de myndigheter där verksamheten har en tydlig koppling till agendan. Samtidigt har vi sett exempel på myndigheter som arbetar med agendan på ett innovativt sätt med utgångspunkt i de generellt formulerade uppdragen. Vi kommer att ta hänsyn till detta när vi undersöker om det finns ett behov av en mer verksamhetsanpassad styrning.

Vi bedömer att det är viktigt att analysera behovet av en mer verksamhetsanpassad styrning eftersom vi tidigare har avrått från generell styrning när det gäller tvär-sektoriella frågor. Det gäller till exempel förordningar som riktar sig till alla myndigheter. Statskontoret har då lutat sig på erfarenheter av att förordningar med allmänt formulerade krav har ett begränsat och främst symboliskt värde för myndigheterna. Statskontoret har också tidigare visat att myndigheterna har svårt att förhålla sig till dessa generella direktiv.⁸³

Även ESV har gjort en liknande bedömning när det gäller möjligheten att reglera myndigheternas ansvar för hållbarhetsredovisningar genom generella krav. ESV

⁸³ Statskontoret (2006). *På tvären – styrning av tvärsektoriella frågor* s. 8, 52.

anser att generella krav riktade till alla myndigheter är ett trubbigt styrinstrument, eftersom styrningen i staten ska vara verksamhetsanpassad. Myndigheten avråder därför från en generell reglering om hållbarhetsredovisningar.⁸⁴

Statskontoret har också nyligen publicerat en rapport om arbetet med jämställdhetsintegrering i myndigheterna. I denna rapport rekommenderar Statskontoret att regeringen verksamhetsanpassar och preciserar myndigheternas jämställdhetsuppdrag i mål som specificerar vad respektive myndighet ska uppnå, eller vilket jämställdhetsproblem som respektive myndighet förväntas lösa. Statskontoret föreslår också att regeringen koncentrerar sina resurser till de myndigheter som har störst möjlighet att bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen.⁸⁵

Vi kommer att analysera om och hur regeringen kan förtydliga kopplingen mellan målen i agendan och andra mål

Regeringen har klargjort att Agenda 2030 ska genomföras ”i befintliga processer med utgångspunkt i de redan etablerade målsystemen”.⁸⁶ Vi kan konstatera att det krävs en bred kompetens hos myndigheter, kommuner och regioner för att de ska kunna ställa om sina verksamheter för att bidra till att uppnå agendans mål och delmål, eller åtminstone se till att deras verksamheter inte motverkar att uppnå målen. Agendans många mål innebär att aktörerna måste arbeta tvärsektoriellt och väga olika mål mot varandra. Detta är särskilt svårt för de statliga myndigheterna, eftersom deras instruktionsenliga uppdrag ofta rör enskilda områden eller sektorer i samhället. Statskontoret har tidigare konstaterat att det tvärsektoriella i regel får stå tillbaka för det sektoriella när myndigheter måste prioritera mellan tvärsektoriella och sektoriella mål eller perspektiv.⁸⁷ Avvägningen mellan olika mål i agendan är också svår för myndigheterna eftersom de då kan behöva hantera politiska målkonflikter. Detta gäller i synnerhet om regeringen inte har kunnat prioritera mellan de olika perspektiven. I slutrapporten kommer vi därför att undersöka om regeringen kan och bör förtydliga hur myndigheterna ska prioritera mellan olika mål.

Vi kommer också att analysera om regeringen behöver förtydliga kopplingen mellan agendans mål och andra nationella mål. Vi kan konstatera att en av de faktorer som riskerar att hindra ett aktivt arbete med Agenda 2030 är att aktörerna är osäkra på hur de befintliga nationella målen och målsystemen förhåller sig till agendan. Agenda 2030-delegationen har också påpekat detta.⁸⁸ Vår ambition är att i

⁸⁴ Ekonomistyrningsverket (2019). *Analys av behov av krav på hållbarhetsredovisning. Bör statliga myndigheter omfattas av krav på hållbarhetsredovisning enligt årsredovisningslagen?* s. 37–39.

⁸⁵ Statskontoret (2019). *Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter.*

⁸⁶ Prop. 2019/2020:01. *Budgetpropositionen för 2020. Utgiftsområde 2. Samhällsekonomi och finansförvaltning.*

⁸⁷ Statskontoret (2006:13). *På tvären – styrning av tvärsektoriella frågor*, s. 14.

⁸⁸ SOU 2019:13. *Agenda 2030 och Sverige; Världens utmaning – världens möjlighet*, s. 117.

slutrapporten föreslå för regeringen hur de kan tydliggöra förhållandet mellan nationella mål och agendans mål.

Referenser

Agenda 2030-delegationen (2018). *Delredovisning, 1 mars 2018*. Tillgänglig: <https://agenda2030delegationen.se/uppdraget/publikationer/delredovisning-mars-2018/> (Hämtad 2019-09-05).

Aktuell Hållbarhet (2019). *Kommunrankningen 2019*. <https://www.aktuellhallbarhet.se/kommunrankningen-sa-jobbar-kommunerna-med-miljofragan-2019/> (Hämtad 2019-08-15).

Betänkande 2003/04:UU3. *Sveriges politik för global utveckling*.

Dagens Samhälle (2019). *De visar vägen i Agenda 2030*, den 8 maj. Tillgänglig: <https://www.dagenssamhalle.se/nyhet/de-visar-vagen-i-agenda-2030-27483> (Hämtad 2019-09-03).

Ekonomistyrningsverket (2019:23). *Analys av behov av krav på hållbarhetsredovisning. Bör statliga myndigheter omfattas av krav på hållbarhetsredovisning enligt årsredovisningslagen?* Dnr: 00786 Tillgänglig: <https://www.esv.se/publicerat/publikationer/2019/analys-av-behov-av-krav-pa-hallbarhetsredovisning/> (Hämtad: 2019-10-03)

Finansdepartementet (2018). *Handlingsplan Agenda 2030 2018–2020*. Bilaga 2 till regeringsbeslut 14 juni 2018. (Fi2018/02412/SFÖ). Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/rapporter/2018/06/handlingsplan-agenda-2030/> (Hämtad 2019-09-05).

FN-förbundet (2019). *Glokala Sverige – Agenda 2030 i kommuner och regioner*. Tillgänglig: <https://fn.se/vi-gor/utveckling-och-fattigdomsbekampning/agenda-2030/glokala-sverige/> (Hämtad: 2019-05-23).

Gustafsson, S., Hedström, H., & Vasilev, D. (2018). *Lokal implementering av Agenda 2030 och Globala målen: en kort översikt av regioners och kommuners erfarenheter, möjligheter och utmaningar* (LIU-IEI-R). Linköping. Tillgänglig: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-151816> (Hämtad 2019-05-03).

KTH (2019). *Integrated Transport Research Lab*. Tillgänglig: <https://www.kth.se/samverkan/samverkansprojekt/integrated-transport-research-lab-1.862104> (Hämtad: 2019-09-02).

Kommittédirektiv 2017:13. *Stärkt kapacitet i kommunerna för att möta samhällsutvecklingen*.

Kommittédirektiv 2018:46. *En tydlig definition av idéburna aktörer i välfärden*.

Kommunutredningen (Fi 2017:02). Tillgänglig;
<http://www.sou.gov.se/kommunutredningen/> (Hämtad 2019-08-15).

Länsstyrelserna (2017). *Agenda 2030 och Länsstyrelsernas roll och uppdrag*, PM, 2017-09-26.

Länsstyrelserna (2018). *Länsstyrelsegemensamt arbete 2019 med Agenda 2030*, PM, 2018-11-23.

Löfven, S. (2015). *Regeringsförklaring, 2015-09-15*. Stockholm.

Löfven, S. (2016). *Regeringsförklaring, 2016-09-13*. Stockholm.

Löfven, S. (2019). *Regeringsförklaring, 2019-01-21*. Stockholm.

Löfven, S. (2019). *Regeringsförklaring, 2019-09-10*. Stockholm.

OECD (2016). *Better Policies for Sustainable Development 2016. A New Framework for Sustainable Development*.

Proposition 2002/03:122. *Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling*.

Proposition 2017/18:1. *Budgetpropositionen för 2018. Utgiftsområde 2. Samhällsekonomi och finansförvaltning*.

PWC (2019). *Bättre kan vi! En lägesrapport över kommunernas hållbarhetsarbete*. Tillgänglig: <https://www.aktuellhallbarhet.se/kommunrankningen-sa-jobbar-kommunerna-med-miljofragan-2019/> (Hämtad 2019-08-15).

Ramböll (2018). *Intervjustudie, Genomförandet av Agenda 2030 i kommuner och regioner*. Underlag till Agenda 2030-delegationen.

Regeringen (2017). *Sverige och Agenda 2030 – rapport till FN:s politiska högnivåforum 2017 för hållbar utveckling*.

Regeringsbeslut 2016-04-07. *Uppdrag till statliga myndigheter att bidra med underlag för Sveriges genomförande av Agenda 2030*.

Regeringsbeslut 2017-02-16. *Uppdrag till Statistiska centralbyrån om statistikbaserad analys av Sveriges genomförande av Agenda 2030*.

Regeringsbeslut 2018-08-23. *Uppdrag att lämna förslag på hur hållbarhetsarbetet inom den regionala tillväxtpolitiken kan stärkas*.

Regeringens skrivelse 2015/16:182. *Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030*.

Regeringens skrivelse 2017/18:146. *Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030*.

Regeringskansliet (2016). *Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling*. Svensk översättning av FN:s ”Transforming our world: the 2030

Agenda for Sustainable Development”. Bilaga 3 till regeringsbeslut 7 april 2016 (Fi2016/01355/SFÖ).

Riksdagsskrivelse 2003/04:112.

Riksrevisionen (2019:2). *Vanans makt – regeringens styrning av länsstyrelserna*.

RKA (2019). *Nyckeltal för hållbar utveckling i kommuner och landsting*.

SCB (2017). *Statistisk uppföljning av Agenda 2030*. ISSN: 1654–0743 (Online).

SCB (2019). *Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige: Statistisk lägesbild 2019*.

Sida (2017). *Swedish Investors for Sustainable Development*. Tillgänglig: <https://www.sida.se/English/partners/Resources-for-specific-partner-groups/Private-sector/Private-Sector-Collaboration/swedish-investors-for-sustainable-development/> (Hämtad 2019-09-02).

Sida (2018). *Svenska myndigheter i samverkan för Agenda 2030*. Tillgänglig: <https://www.sida.se/Svenska/Samarbetsparter/aktorsgrupper/Offentlig-sektor/svenska-myndigheter-for-hallbar-utveckling/> (Hämtad 2019-08-23).

SKL (2017). *Kommungruppsindelning 2017*. ISBN: 978-91-7585-455-7. Tillgänglig: <https://skl.se/tjanster/kommunerochregioner/faktakommunerochregioner/kommungruppsindelning.2051.html> (Hämtad 2019-08-19).

SKL (2017). *Medlemsenkät om Agenda 2030*.

SKL (2018). *Lokala och regionala initiativ inom Agenda 2030. Exempelsamling*.

SKL (2019). *Agenda 2030-delegationens slutbetänkande - Världens utmaning, världens möjlighet - SOU 2019:13*. Yttrande, 2019-06-14. (Dnr. M2019/00661/S)

SOU 2003:31. *En hållbar framtid i sikte*.

SOU 2019:13. *Agenda 2030 och Sverige; Världens utmaning – världens möjlighet*.

Statskontoret (2006:13). *På tvären – Styrning av tvärsektoriella frågor*.

Statskontoret (2014:1). *Politik för global utveckling – Regeringens gemensamma ansvar?*

Statskontoret (2019:14) *Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter*.

Västra Götalandsregionen (2019). *Agenda 2030*. Tillgänglig: <https://www.vgregion.se/om-vgr/agenda2030/> (Hämtad 2019-08-23).

World Commission on Environment and Development (1987). *Our Common Future*. Oxford University Press, USA.

Bilaga 1

Regeringsuppdraget

Regeringen

Regeringsbeslut

III 5

2018-06-14
Fi2018/02396/SFÖ

Finansdepartementet

Statskontoret
Box 396
10127 Stockholm

Uppdrag till Statskontoret att följa upp genomförandet av Agenda 2030

Regeringsens beslut

Statskontoret ges i uppdrag att analysera och följa upp hur Agenda 2030 påverkar myndigheters, kommuners och landstings hållbarhetsarbete. Statskontoret ska vidare följa upp hur nya samarbeten och partnerskap stärkts med utgångspunkt i regeringens handlingsplan för det nationella genomförandet av agendan 2018–2020. I uppdraget ingår även att utifrån den nämnda analysen lämna förslag på hur genomförandet kan vidareutvecklas. En delredovisning ska lämnas till regeringen, (Finansdepartementet) den 31 oktober 2019. Uppdraget ska slutredovisas till regeringen senast den 30 juni 2020.

Bakgrund

FN:s generalförsamling antog i september 2015 en resolution som innehåller en femtonårig agenda för långsiktigt hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling kopplat till fattigdomsbekämpning, den s.k. Agenda 2030. Agendan består av en politisk deklaration, 17 mål och 169 delmål samt förutsättningar för genomförande, uppföljning och översyn. Addis Ababa Action Agenda, som handlar om finansiering av Agenda 2030, är en integrerad del av agendan.

Den handlingsplan som regeringen kommer att besluta om Agenda 2030 avser 2018–2020. Handlingsplanen fokuserar på det nationella genomförandet, men även Sveriges bidrag till det globala genomförandet av Agenda 2030. Handlingsplanen anger inriktningen och ramarna för det nationella genomförandet av Agenda 2030 för dessa år.

Telefonväxel: 08-405 10 00
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Jakobsgränd 24
E-post: fi.registrator@regeringskansliet.se

Närmare om uppdraget

Statskontoret ska analysera och följa upp om, och i så fall hur, myndigheter, kommuner och landsting använder sig av Agenda 2030 för att utveckla sitt hållbarhetsarbete och integrera de tre dimensionerna av hållbar utveckling i sin kärnverksamhet. Statskontoret ska analysera förutsättningarna för att integrera agendan i befintliga verksamheter och i vilken utsträckning som detta har skett.

Statskontoret ska vidare analysera och följa upp om, och i så fall hur, Agenda 2030 har skapat nya samarbeten och stärkt partnerskap mellan olika aktörer – myndigheter, civilsamhälle, näringsliv, fackföreningar, forskare, kommuner och landsting.

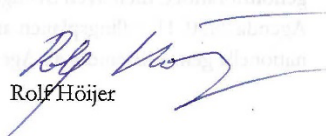
Statskontoret ska också analysera och följa upp hur länsstyrelserna bidrar till det nationella genomförandet, samt om och hur relevanta myndigheter använt politiken för global utveckling som ett verktyg i genomförandet av Agenda 2030.

Statskontorets analys och uppföljning syftar till att öka kunskapen och ge underlag för att utveckla genomförandet av Agenda 2030.

Statskontoret ska avgöra vilka statliga och kommunala insatser med koppling till genomförandet av Agenda 2030 som ska analyseras och följas upp inom ramen för uppdraget. Statskontoret ska genomföra uppdraget efter samråd med Agenda 2030-delegationen, Statistiska centralbyrån och Sveriges Kommuner och Landsting.

På regeringens vägnar

Ardalan Shekarabi

Rolf Höjjer

Kopia till

Agenda 2030 delegationen

Statistiska Centralbyrån

Sveriges Kommuner och Landsting

Bilaga 2

Metodbeskrivning

Vi fördjupar beskrivningen av våra metodval i denna bilaga, i synnerhet hur våra urvalsprocesser har sett ut. Vi beskriver vårt urval av myndigheter för enkäten, vårt urval av myndigheter, kommuner och regioner för intervjuer samt det urval vi har gjort av styrdokument som vi har studerat. Sist i bilagan presenterar vi våra enkätfrågor.

Enkäter

Vi har valt att skicka ut enkäter till ett stort urval myndigheter, samtliga kommuner och samtliga regioner för att få en bred bild av hur arbetet med Agenda 2030 ser ut. Vi har i viss mån anpassat enkäterna till målgrupperna, men de är i huvudsak utformade på liknande sätt. Nedan beskriver vi vårt urval av myndigheter och svarsfrekvenserna för våra enkäter.

Urval av myndigheter för enkät

Vi uteslöt myndigheter med färre än tio årsarbetskrafter från enkäten. De är cirka 50 till antalet och utgör en liten andel av statsförvaltningen sett till antalet årsarbetskrafter. De är också en grupp myndigheter som ofta har ett begränsat uppdrag och verksamhet, inte sällan av domstolsliknande karaktär. Många av dessa myndigheter har inte heller någon egen personal. Vi bedömde därför att dessa myndigheter inte var relevanta mottagare av vår enkät. Det saknades uppgifter om antalet årsarbetskrafter för cirka sju myndigheter. I dessa fall inkluderade vi de myndigheter som var nybildade och som vi uppskattade ha fler än 10 årsarbetskrafter.

Vi har tolkat vårt uppdrag som att det gäller hur myndigheterna under regeringen använder Agenda 2030. Vi har därmed uteslutit myndigheter under riksdagen från vår enkätundersökning. Vi har också valt att utesluta Regeringskansliet från vår enkätundersökning. Regeringskansliet har till uppgift att omsätta regeringens politik i styrning av myndigheter och verksamheter. Regeringskansliet har med andra ord en annan roll än de andra myndigheterna i förvaltningen och i arbetet med Agenda 2030. Därför bedömde vi att Regeringskansliet inte var relevant för den här delen av vår undersökning.

Svarsfrekvenserna för våra enkäter

Vi skickade enkäter till 290 kommuner, 21 regioner och 207 myndigheter. Antalet svarande var 186 kommuner, 20 regioner och 167 myndigheter. Det ger en svarsfrekvens på 64 procent för kommunerna, 95 procent för regionerna och 81 procent för myndigheterna.

Vår bortfallsanalys visar att mindre kommuner har svarat på vår enkät i lägre utsträckning än större kommuner. Detta medför att resultaten bör tolkas med viss försiktighet. Sammantaget bedömer vi ändå svarsfrekvensen som tillräckligt god.

Tabell 1. Kommuner som har besvarat respektive inte besvarat vår enkät utifrån befolkningsmängd.

Befolkningsmängd	Besvarat	Ej besvarat
Under 15 000	58 %	42 %
15 000 - 30 000	62 %	38 %
Över 30 000	76 %	24 %
Totalt	64 %	36 %

Intervjuer

Vi inledde vår intervjustudie med cirka 10 orienterande intervjuer. Därefter gjorde vi ett strategiskt urval av ett fåtal myndigheter, kommuner och regioner för fördjupade intervjuer. Enkätundersökningen är tänkt att bidra med en generell och övergripande bild och syftet med intervjuerna är att generera en mer kvalitativ och fördjupad bild. Genom intervjuerna kan vi lyfta fram exempel på hur arbetet med Agenda 2030 ser ut bland myndigheterna, kommunerna och regionerna i Sverige. Vårt urval för intervjuerna är inte representativt, varken för statsförvaltningen eller för kommunerna och regionerna. Vårt urval har bestått av aktörer som bedriver ett aktivt arbete med Agenda 2030. Urvalet har på så vis också bidragit till att ge oss en bild av i vilken utsträckning de aktörer som bedriver ett aktivt arbete med Agenda 2030 har påverkats av agendan, vilket indikerar en högstanivå för det arbete som bedrivs.

Urvalet av myndigheter för intervjuer

Vi har intervjuat representanter från samtliga länsstyrelser, vilket innebär att vi gjorde ett totalurval. Vad gäller de övriga myndigheterna började vi med att intervjua Sida och Vinnova under projektets orienterande fas eftersom de hade utpekats som två viktiga aktörer. Därefter gjorde vi ett strategiskt urval av nio ytterligare myndigheter. Urvalet skedde i två steg. I det första steget utgick vi ifrån två kriterier:

1. Att myndigheten ska ha fått ett regeringsuppdrag eller tagit eget initiativ till att arbeta med Agenda 2030.
2. Att myndigheten har en kärnverksamhet som i första hand är nationell och vars eventuella koppling till Agenda 2030 främst har med det nationella genomförandet att göra snarare än det internationella.

Vi identifierade vilka myndigheter som hade fått uppdrag med uttalad koppling till Agenda 2030 genom att analysera myndigheternas regleringsbrev och särskilda uppdrag. För att fastställa vilka myndigheter som hade tagit egna initiativ utgick vi från materialet vi samlat i våra orienterande intervjuer, listan över myndigheter som deltar i GD-forum och tidigare rapporter om Sveriges genomförande av Agenda 2030. Denna kartläggning ledde till en lista på 79 myndigheter. Majoriteten av dessa myndigheter hade inte fått några mer specificerade uppdrag än ett generellt formulerat uppdrag att redovisa hur myndighetens verksamhet har bidragit till att uppnå målen i Agenda 2030.

I urvalets andra steg sällade vi bland de 79 myndigheterna för att göra undersökningen genomförbar. I detta steg strävade vi efter att välja ut en grupp myndigheter som kommit relativt långt i arbetet med Agenda 2030. Detta ledde till en lista på 30 myndigheter. Därefter valde vi ut nio av dessa myndigheter med ambitionen att nå så stor spridning som möjligt utifrån följande kriterier:

1. Myndighetens verksamhetsområde och departementstillhörighet.
2. Myndighetens storlek definierat som antalet årsarbetskrafter (år 2018).
3. Vilken av de tre hållbarhetsdimensionerna som kan förväntas ha mest relevans för myndighetens kärnverksamhet.
4. Vilken eller vilka av de sex fokusområdena som regeringen identifierat i sin handlingsplan för Agenda 2030 år 2018–2020 som myndighetens kärnverksamhet kan kopplas till.⁸⁹

Med dessa kriterier ville vi undvika ett snedfördelat urval med hänsyn till dessa variabler.

Urvalet av kommuner och regioner för intervjuer

I vårt urval för intervjustudien ingår fem kommuner och två regioner. I likhet med myndighetsurvalet gjorde vi ett strategiskt urval i två steg.

I det första steget utgick vi ifrån kriteriet att kommunen eller regionen skulle ha relativt höga ambitioner i arbetet med Agenda 2030. Vi utgick ifrån information som vi samlat in under våra orienterande intervjuer och SKL:s exempelsamling av lokala och regionala initiativ⁹⁰ för att identifiera dessa kommuner och regioner.

I det andra steget valde vi ut kommuner och regioner med hänsyn till följande meriterande kriterier:

1. Det finns tecken på att kommunen/regionen har ambitionen att ta ett helhetsgrepp kring Agenda 2030 på ledningsnivå.
2. Det finns tecken på att kommunen/regionen har ingått i någon samverkan, samarbete eller partnerskap som i någon utsträckning använder sig av Agenda 2030.
3. Kommunen/regionen deltar eller har deltagit i projektet Glokala Sverige.

⁸⁹ Finansdepartementet (2018). *Handlingsplan Agenda 2030 2018–2020*. Bilaga 2 till regeringsbeslut 14 juni 2018.

⁹⁰ SKL (2018). *Lokala och regionala initiativ inom Agenda 2030. Exempelsamling*.

Vi ville åstadkomma en blandad grupp och utgick ifrån följande kriterier för spridning:

1. Geografisk spridning
2. Spridning med hänsyn till storlek sett till invånarantal och kommuntyp⁹¹
3. Partitillhörigheten hos kommunens/regionens politiska styre

Dokumentstudier

Vi har studerat ett urval av myndigheters, kommuners och regioners styrdokument. Vi har valt ut styrdokument utifrån de aktörer som har svarat i vår enkät att de har reviderat hela eller delar av styrdokument eller styrprocesser med koppling till Agenda 2030. Bland dessa aktörer valdes 10 myndigheter, 5 kommuner och 2 regioner ut, med hänsyn till spridning avseende:

- Vilken typ av styrdokument/styrprocess som de angett att de har reviderat
- Storlek
- Geografisk spridning (Gäller kommuner och regioner)

Vi har sökt på aktörernas hemsidor för att få tillgång till styrdokumentet.

De myndigheter vars styrdokument vi studerat är följande: Sveriges geologiska undersökning (SGU), Statens institutionsstyrelse, Boverket, Folkhälsomyndigheten, Konstnärsnämnden, Skolverket, Energimyndigheten, Fortifikationsverket, Kronofogden, Spelinspektionen.

De kommuner och regioner vars styrdokument vi studerat är följande: Aneby, Finspång, Katrineholm, Rättvik, Örebro, Region Jönköpings län, Region Uppsala.

Enkätfrågor

Här presenterar vi de enkätfrågor som vi har ställt till myndigheter, kommuner och regioner.

Enkät om Agenda 2030 till myndigheter

1. **Vilken roll har du på myndigheten?**
(Fyll i)
2. **Var inom myndigheten är du placerad?**
(Fyll i)
3. **Känner du till Agenda 2030?**
 - Ja
 - Nej (enkäten avslutas)

⁹¹ SKL (2017). *Kommungruppsindelning 2017*. ISBN: 978-91-7585-455-7. Tillgänglig: <https://skl.se/tjanster/kommunerochregioner/faktakommunerochregioner/kommungruppsindelning.2051.html> (Hämtad 2019-08-19).

4. Använder myndigheten Agenda 2030 i hållbarhetsarbetet?

- ☐ Ja
- ☐ Nej (skickas till 4a, 4b, 12 och sist fråga 15)
- ☐ Vet ej (enkäten avslutas)

4a. Vänligen ange varför myndigheten inte använder Agenda 2030 i hållbarhetsarbetet. Flera val är möjliga.

- ☐ Vi utgår från andra mål eller ramverk i vårt hållbarhetsarbete
- ☐ Vi saknar kunskap om Agenda 2030
- ☐ Agenda 2030 har inte koppling till vår verksamhet
- ☐ Det är oklart hur vi ska kunna använda Agenda 2030
- ☐ Vi har inget utpekat uppdrag att arbeta med Agenda 2030
- ☐ Vi saknar resurser för att arbeta med Agenda 2030
- ☐ Agenda 2030 är inte prioriterad av myndigheten
- ☐ Annat: (Fyll i)

4b. Vad skulle krävas för att din myndighet skulle använda Agenda 2030 i hållbarhetsarbetet. Flera val är möjliga.

- ☐ Högre prioritering hos regering
- ☐ Ett uppdrag till myndigheten att arbeta med Agenda 2030
- ☐ Särskilt avsatta resurser
- ☐ Tydligare ansvarsfördelning bland myndigheterna i genomförandet
- ☐ Förtydligande av hur regeringen förväntar sig att genomförandet av vårt uppdrag ska påverkas av Agenda 2030
- ☐ Möjlighet till externt stöd, exempelvis från annan myndighet eller annan aktör
- ☐ Högre prioritering hos myndigheten
- ☐ Större kunskap i myndigheten
- ☐ Annat: (Fyll i)
- ☐ Vet ej

5. Vad har ni gjort med koppling till Agenda 2030? Flera val är möjliga.

- ☐ Kartlagt myndighetens verksamhet mot målen i Agenda 2030
- ☐ Tillsatt en ansvarig funktion eller arbetsgrupp för Agenda 2030 (skickas till 5a)
- ☐ Genomfört kompetenshöjande insatser på myndigheten om Agenda 2030
- ☐ Genomfört externa informationsinsatser om Agenda 2030
- ☐ Förändrat de centrala verksamhetsprocesserna utifrån Agenda 2030 (skickas till 5b)
- ☐ Tagit hänsyn till Agenda 2030 när myndigheten tagit fram eller reviderat interna styrdokument (skickas till 5c)
- ☐ Deltagit i nätverk/samverkan med koppling till genomförandet av Agenda 2030
- ☐ Bistått med underlag för uppföljningen av Agenda 2030
- ☐ Andra aktiviteter: (Fyll i)

5a. Ni uppgav tidigare att ni tillsatt en ansvarig funktion eller arbetsgrupp. Beskriv kort dess roll och placering på myndigheten.
(Fyll i)

5b. Ni uppgav tidigare att ni har förändrat myndighetens centrala verksamhetsprocesser utifrån Agenda 2030. Vänligen ange vilka. Flera val är möjliga.

- ☐ Verksamhetsplanering
- ☐ Budgetprocessen
- ☐ Arbetet med årsredovisning/verksamhetsuppföljning
- ☐ Upphandlingsprocessen
- ☐ Annat: (Fyll i)

5c. Ni uppgav tidigare att ni tagit hänsyn till Agenda 2030 när ni tagit fram eller reviderat era interna styrdokument. Vilken typ av styrdokument gäller det? Flera val är möjliga.

- ☐ Verksamhetsvision eller motsvarande
- ☐ Budget
- ☐ Verksamhetsplan
- ☐ Upphandlingspolicy
- ☐ Hållbarhetsstrategi/hållbarhetspolicy/handlingsplan för hållbarhet
- ☐ Lokalförsörjningsplan
- ☐ Resepolicy
- ☐ Kommunikationsstrategi
- ☐ Annat: (Fyll i)

6. När började ni använda Agenda 2030 i hållbarhetsarbetet?

- ☐ 2015–2016
- ☐ 2017
- ☐ 2018
- ☐ 2019
- ☐ Vet ej

7. Hur startade arbetet med Agenda 2030 på myndigheten?

- ☐ Vi fick ett uppdrag från regeringen
- ☐ Ledningen på myndigheten initierade arbetet
- ☐ Medarbetare på myndigheten initierade arbetet
- ☐ Annat: (Fyll i)
- ☐ Vet ej

I den här frågan undrar vi om arbetet med Agenda 2030 har påverkat myndighetens kärnverksamhet. Exempelvis kan det betyda att en myndighet som arbetar med bidragsgivning eller projektfinansiering ändrat sina bedömningskriterier utifrån Agenda 2030. Ett annat exempel kan vara att en myndighet som arbetar med rekommendationer och kunskapsspridning ändrat sitt material utifrån Agenda 2030.

8. Har arbetet med Agenda 2030 påverkat myndighetens kärnverksamhet?

- ☐ Ja (skickas till 8a)
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

8a. Beskriv gärna hur Agenda 2030 har påverkat myndighetens kärnverksamhet.

(Fyll i)

9. Har myndigheten tagit hjälp av politiken för global utveckling (PGU) i arbetet med Agenda 2030?

- ☐ Ja (skickas till 9a)
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

9a. Beskriv kort hur ni har tagit hjälp av politiken för global utveckling (PGU) i arbetet med Agenda 2030?

(Fyll i)

Härnäst följer ett par frågor om samarbeten och partnerskap inom ramen för det nationella genomförandet. Frågorna berör alltså inte internationella samarbeten och partnerskap.

Samarbeten och partnerskap kan involvera t.ex. andra myndigheter, kommuner, näringsliv, civilsamhälle, fackföreningar, och/eller forskningsinstitutioner.

10. Ingår er myndighet i samarbeten eller partnerskap som i någon utsträckning använder sig av Agenda 2030? Flera val är möjliga.

- ☐ Ja, vi ingår i samarbeten eller partnerskap som har bildats till följd av Agenda 2030 (skickas till 10a)
- ☐ Ja, sedan tidigare ingår vi i samarbeten eller partnerskap som nu använder sig av Agenda 2030 (*De har alltså inte bildats till följd av Agenda 2030*) (skickas till 10b)
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

Du angav tidigare att myndigheten ingår i samarbeten och/eller partnerskap som bildats till följd av Agenda 2030.

10a. Vänligen ange kort vilka aktörer som ingår och vad som är det främsta syftet med dessa nya samarbeten och/eller partnerskap.

(Fyll i)

Du angav att ni använder er av Agenda 2030 i samarbeten och/eller partnerskap som fanns även innan Agenda 2030 trädde i kraft.

10b. Vänligen ange kort vilka aktörer som ingår och vad som är det främsta syftet med dessa samarbeten och/eller partnerskap.

(Fyll i)

11. Vad skulle din myndighet behöva för att ytterligare utveckla hållbarhetsarbetet med hjälp av Agenda 2030? Flera val är möjliga, ange max 3.

- ☐ Ingenting, vi har de förutsättningar vi behöver
- ☐ Högre prioritering hos regering
- ☐ Ett uppdrag till myndigheten att arbeta med Agenda 2030
- ☐ Förtydligande av hur regeringen förväntar sig att genomförandet av vårt uppdrag ska påverkas av Agenda 2030
- ☐ Särskilt avsatta resurser
- ☐ Tydligare ansvarsfördelning bland myndigheterna i genomförandet
- ☐ Externt stöd, exempelvis från annan myndighet eller annan aktör
- ☐ Högre prioritering hos myndigheten
- ☐ Större kunskap i myndigheten
- ☐ Annat: (Fyll i)
- ☐ Vet ej

12. Upplever ni att det finns konflikter mellan målen i Agenda 2030 och målen för myndighetens verksamhet?

- ☐ Ja (skickas till fråga 12a)
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

12a. Du uppgav tidigare att det finns konflikter målen i Agenda 2030 och målen för myndighetens verksamhet. Förklara gärna kort.
(Fyll i)

13. Enligt din bedömning, i vilken utsträckning är Agenda 2030 integrerad i myndighetens kärnverksamhet?

För skalan i frågan nedan gäller:

1 = Agenda 2030 är inte alls integrerad i myndighetens kärnverksamhet.

5 = Agenda 2030 är fullt ut integrerad i myndighetens kärnverksamhet.

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ Vet ej

14. Förklara gärna hur du gjort din bedömning i föregående fråga.

(Fyll i)

15. Har du några övriga synpunkter som du hittills inte har kunnat ge uttryck för i den här enkäten? Vänligen dela med dig nedan.

(Fyll i)

Enkät om Agenda 2030 till kommuner

1. Har kommunstyrelse eller -fullmäktige fattat beslut om något ställningstagande gällande Agenda 2030?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet inte

2. Använder kommunen Agenda 2030 i sitt hållbarhetsarbete?

- ☐ Ja (skickas till fråga 3)
- ☐ Nej (skickas till fråga 2a och sist fråga 9)
- ☐ Vet inte (skickas till fråga 9)

2a. Vilken typ av stöd skulle er kommun behöva för att använda Agenda 2030 i ert hållbarhetsarbete? Flera val är möjliga.

- ☐ Vi planerar inte att använda Agenda 2030 eftersom det inte ligger i kommunens kärnuppdrag
- ☐ Ingenting, vi har de förutsättningar vi behöver
- ☐ Utbildningar om Agenda 2030 för tjänstepersoner och/eller politiker
- ☐ Möjlighet till stöd i hur man kan arbeta med Agenda 2030.
- ☐ Inspiration och utbyte av erfarenheter med andra kommuner/regioner
- ☐ Särskilt avsatta resurser för att arbeta med Agenda 2030
- ☐ Ett förtydligande av ansvarsfördelningen mellan stat, region och kommun.
- ☐ Annat: (Fyll i)
- ☐ Vet ej

3. Har kommunen gjort något av följande med koppling till Agenda 2030? Flera val är möjliga.

- ☐ Kartlagt kommunens verksamhet mot målen i Agenda 2030
- ☐ Tillsatt en ansvarig funktion eller arbetsgrupp för Agenda 2030
- ☐ Genomfört kompetenshöjande insatser om Agenda 2030 riktat till den kommunala förvaltningen och/eller den politiska ledningen
- ☐ Genomfört informationsinsatser om Agenda 2030 riktat till invånarna, företag och/eller andra organisationer i kommunen.
- ☐ Reviderat hela eller delar av de centrala styr- och ledningsprocesserna i kommunen utifrån Agenda 2030. Exempelvis budget, verksamhetsplanering, uppföljning eller upphandlingspolicy
- ☐ Deltagit i nätverk/samverkan med koppling till genomförandet av Agenda 2030 tillsammans med andra organisationer/aktörer
- ☐ Andra aktiviteter: (Fyll i)

4. När började ni använda er av Agenda 2030 i ert hållbarhetsarbete?

- ☐ 2015–2016
- ☐ 2017
- ☐ 2018
- ☐ 2019
- ☐ Vet ej

5. Hur kom det sig att kommunen började arbeta med Agenda 2030? Flera val är möjliga.

- ☐ Politiska ledningen initierade arbetet
- ☐ Förvaltningsledningen initierade arbetet
- ☐ Medarbetare i kommunen initierade arbetet
- ☐ Tryck från kommuninvånarna att arbeta med Agenda 2030
- ☐ Tidigare erfarenhet av att arbeta med Agenda 21
- ☐ Annat: (Fyll i)
- ☐ Vet ej

Härnäst följer ett par frågor om samarbeten och partnerskap inom ramen för det nationella genomförandet av Agenda 2030. Frågorna berör alltså inte internationella samarbeten och partnerskap. Samverkan, samarbete och partnerskap kan involvera exempelvis andra kommuner, myndigheter, näringsliv, civilsamhälle, fackföreningar, och/eller forskningsinstitutioner.

6. Har kommunen ingått i någon samverkan, samarbete eller partnerskap som i någon utsträckning använder sig av Agenda 2030? Flera val är möjliga.

- ☐ Ja, med civilsamhället (skickas till fråga 6a)
- ☐ Ja, med näringslivet (skickas till fråga 6a)
- ☐ Ja, med länsstyrelsen (skickas till fråga 6a)
- ☐ Ja, med regionen (skickas till fråga 6a)
- ☐ Ja, med andra kommuner (skickas till fråga 6a)
- ☐ Nej (skickas till fråga 7)
- ☐ Ja, med annan aktör: (fyll i) (skickas till fråga 6a)
- ☐ Vet ej (skickas till fråga 7)

6a. Du uppgav att kommunen ingår i samarbeten eller partnerskap som använder sig av Agenda 2030. Har något eller några av dessa samarbeten eller partnerskap bildats som en direkt följd av Agenda 2030?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet inte

7. Skulle ni vilja ha mer samverkan, samarbete eller partnerskap med någon av följande aktörer gällande Agenda 2030? Flera val är möjliga.

- ☐ Ja, med civilsamhället
- ☐ Ja, med näringslivet
- ☐ Ja, med länsstyrelsen
- ☐ Ja, med regionen
- ☐ Ja, med andra kommuner
- ☐ Nej
- ☐ Ja, med annan aktör: (fyll i)
- ☐ Vet ej

8. Vad skulle kommunen behöva för att ytterligare utveckla hållbarhetsarbetet med hjälp av Agenda 2030? Flera val är möjliga.

- ☐ Ingenting, vi har de förutsättningar vi behöver
- ☐ Utbildningar om Agenda 2030 för tjänstepersoner och/eller politiker
- ☐ Möjlighet till stöd i hur man kan arbeta med Agenda 2030.
- ☐ Forum för inspiration och utbyte av erfarenheter med andra kommuner/regioner
- ☐ Särskilt avsatta resurser för att arbeta med Agenda 2030
- ☐ Ett förtydligande av ansvarsfördelningen mellan stat, region och kommun.
- ☐ Annat: (Fyll i)
- ☐ Vet ej

9. Har du några övriga synpunkter som du hittills inte har kunnat ge uttryck för i den här enkäten? Vänligen dela med dig nedan.

(Fyll i)

Enkät om Agenda 2030 till regioner

1. Har regionstyrelse eller -fullmäktige fattat beslut om något ställningstagande gällande Agenda 2030?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet inte

2. Använder regionen Agenda 2030 i sitt hållbarhetsarbete?

- ☐ Ja (skickas till fråga 3)
- ☐ Nej (skickas till fråga 2a och sist fråga 11)
- ☐ Vet inte (skickas till fråga 11)

2a. Vilken typ av stöd skulle er region behöva för att använda Agenda 2030 i ert hållbarhetsarbete? Flera val är möjliga.

- ☐ Vi planerar inte att använda Agenda 2030 eftersom det inte ligger i regionens kärnuppdrag
- ☐ Ingenting, vi har de förutsättningar vi behöver
- ☐ Utbildningar om Agenda 2030 för tjänstepersoner och/eller politiker
- ☐ Möjlighet till stöd i hur man kan arbeta med Agenda 2030
- ☐ Inspiration och utbyte av erfarenheter med andra regioner/kommuner
- ☐ Särskilt avsatta resurser för att arbeta med Agenda 2030
- ☐ Ett förtydligande av ansvarsfördelningen mellan stat, region och kommun.
- ☐ Annat: (Fyll i)
- ☐ Vet ej

3. Har regionen gjort något av följande med koppling till Agenda 2030? Flera val är möjliga.

- ☐ Kartlagt regionens verksamhet mot målen i Agenda 2030.
- ☐ Tillsatt en ansvarig funktion eller arbetsgrupp för Agenda 2030.
- ☐ Genomfört kompetenshöjande insatser om Agenda 2030 riktat till den regionala förvaltningen och/eller den politiska ledningen.
- ☐ Genomfört informationsinsatser om Agenda 2030 riktat till invånarna, företag och/eller andra organisationer i regionen.
- ☐ Genomfört informationsinsatser om Agenda 2030 riktade till kommunerna.
- ☐ Reviderat hela eller delar av de centrala styr- och ledningsprocesserna i regionen utifrån Agenda 2030. Exempelvis processerna som rör budget, verksamhetsplanering, uppföljning, regional utvecklingsstrategi eller upphandlingspolicy.
- ☐ Deltagit i nätverk/samverkan med koppling till genomförandet av Agenda 2030 tillsammans med andra organisationer/aktörer.
- ☐ Andra aktiviteter: (Fyll i)

4. När började ni använda er av Agenda 2030 i ert hållbarhetsarbete?

- ☐ 2015–2016
- ☐ 2017
- ☐ 2018
- ☐ 2019
- ☐ Vet ej

5. Har regionen använt Agenda 2030 i framtagandet av den regionala utvecklingsstrategin (RUS)?

- ☐ Ja
- ☐ Nej, men vi kommer att göra det i nästa RUS
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

6. Hur kom det sig att regionen började arbeta med Agenda 2030? (Flera val är möjliga)

- ☐ Politiska ledningen initierade arbetet
- ☐ Förvaltningsledningen initierade arbetet
- ☐ Medarbetare i regionen initierade arbetet
- ☐ Tryck från regioninvånarna att arbeta med Agenda 2030
- ☐ Annat: (Fyll i)
- ☐ Vet ej

Härnäst följer ett par frågor om samverkan, samarbeten och partnerskap inom ramen för det nationella genomförandet av Agenda 2030. Frågorna berör alltså inte internationella samarbeten och partnerskap.

Samarbeten och partnerskap kan involvera t.ex. andra regioner, kommuner, myndigheter, näringsliv, civilsamhälle, fackföreningar, och/eller forskningsinstitutioner.

7. Har regionen ingått i någon samverkan, samarbete eller partnerskap som i någon utsträckning använder sig av Agenda 2030? Flera val är möjliga.

- ☐ Nej (skickas till fråga 9)
- ☐ Ja, med civilsamhället (skickas till fråga 8a)
- ☐ Ja, med näringslivet (skickas till fråga 8a)
- ☐ Ja, med länsstyrelsen (skickas till fråga 8a)
- ☐ Ja, med andra regioner (skickas till fråga 8a)
- ☐ Ja, med kommuner (skickas till fråga 8a)
- ☐ Ja, med annan aktör: (skickas till fråga 8a)
- ☐ Vet ej (skickas till fråga 9)

Du uppgav att regionen ingår i samarbeten eller partnerskap som använder sig av Agenda 2030.

8a. Har något eller några av dessa samarbeten eller partnerskap bildats som en direkt följd av Agenda 2030?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

8. Beskriv gärna kort rollfördelningen mellan er länsstyrelse och regionen i genomförandet av Agenda 2030.

(Fyll i)

9. Vad skulle regionen behöva för att ytterligare utveckla hållbarhetsarbetet med hjälp av Agenda 2030? Flera val är möjliga.

- ☐ Ingenting, vi har de förutsättningar vi behöver
- ☐ Utbildningar om Agenda 2030 för tjänstepersoner och/eller politiker
- ☐ Möjlighet till stöd i hur man kan arbeta med Agenda 2030
- ☐ Forum för inspiration och utbyte av erfarenheter med andra regioner/kommuner
- ☐ Särskilt avsatta resurser för att arbeta med Agenda 2030
- ☐ Ett förtydligande av ansvarsfördelningen mellan stat, region och kommun
- ☐ **Annat:** (Fyll i)
- ☐ Vet ej

10. Har du några övriga synpunkter som du hittills inte har kunnat ge uttryck för i den här enkäten? Vänligen dela med dig nedan.

(Fyll i)